

TC.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZİM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI

ELAZIĞ İLİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİNE
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cenk TORUN

Balıkesir, 2015

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZİM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI

ELAZIĞ İLİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİNE
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cenk TORUN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Nuran AKŞİT AŞIK

Balıkesir, 2015

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı'nda **201212501023** numaralı **Cenk TORUN**'un hazırladığı "**Elazığ İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma**" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca **15.05.2015** tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Nuran AKŞİT AŞIK

İmza.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Neşe KAFA

İmza.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Göksel Kemal GİRGİN

İmza.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylım.

22.1.05.2015
Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Halil İbrahim JAHİN

“Bu alışma Balıkesir Üniversitesi Rektrlğ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi Tarafından BAP 2014/0002 Kodlu Proje ile desteklenmiştir. Teşekkür ederiz.”

ÖNSÖZ

Turizm sektörü gerek Türkiye gerekse dünya ülkeleri açısından her geçen gün daha önemli bir sektör haline gelmektedir. “Bacasız sanayi” olarak isimlendirilen sektör, ülke ekonomilerine ve tanıtımlarına büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Günümüzde sektörde artan rekabet koşulları ve değişen tüketici istek-ihtiyaçları çeşitli alternatif turizm türlerinin doğmasına neden olmuştur. Bu bağlamda alternatif turizm türlerinden biri olan, insanları kırsal alanlara yönlendiren ve orada çeşitli faaliyetlere katılmasına olanak sağlayan “kırsal turizm” olgusunun giderek daha da önem kazanmasını sağlamıştır.

Birçok kültüre ev sahipliği yapan, tarihi, kültürel ve doğal güzellikleri ile birçok turist için ilgi çekici bir destinasyon özelliği taşıyan Türkiye’de de kırsal turizm olgusu yakın zamanda giderek önem kazanmaya başlamıştır. Ancak turistik faaliyetlerin daha çok Akdeniz ve Ege sahil kesimlerinde yoğunlaşması diğer bölgelerde, illerde gelişimin daha yavaş olmasına neden olmuştur. Bu bakımdan yapılmakta olan tez çalışması ile Doğu Anadolu Bölgesinin bir ili olan Elazığ ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın Elazığ ilindeki turistik kurum, kuruluşlara, kırsal turizm alanındaki girişimcilere ve yerel halk için rehberlik edici bir kaynak olması hedeflenmiştir.

Çalışma süresince beni yönlendiren, benden hiçbir yardımını esirgemeyen, değerli hocam; Sayın Yrd. Doç. Dr. Nuran AKŞİT AŞIK olmak üzere, geçirdiğim uzun yıllar boyunca desteklerini her zaman hissettiğim, çok değerli; Balıkesir Üniversitesi Turizm Fakültesi Akademik Personeline, değerli büyüğüm; Turan KARA’ya, uygulama dönemindeki desteklerinden dolayı sevgili arkadaşlarım; Özgür DEMİR, Burçin SÖNMEZ, Birol AÇIKGÖZ ve Heyzan KONDU’ya, kuzenlerim; Gökhan TORUN, Emrah TORUN ve Cem TÜRKEŞ’e, beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan bütün yakınlarıma, beni bugünlere getiren sevgili ailem; kardeşim Dilara TORUN, annem Songül TORUN ve babam Zeynel TORUN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Cenk TORUN

Nisan 2015, Balıkesir

ÖZET**ELAZIĞ İLİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİNE
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA****TORUN, Cenk****Yüksek Lisans Tezi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı****Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Nuran Akşit AŞIK****2015, 119 Sayfa**

Kırsal turizm, tarımsal ve hayvansal faaliyetlerin yoğunlaştığı kırsal alanlarda, bu faaliyetlerin yanında, turistik arz değerlerine bağlı olarak gelişen bir turizm çeşididir. Kırsal kalkınmanın öncü sektörü olarak görülen kırsal turizm, ülkemizde önemi günden güne artmakta, gelişimini devam ettirmekte olan alternatif bir turizm türü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Elazığ ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesi amacı ile yapılmış olan bu tez çalışmasında konu hakkındaki literatür taraması yapılmış ve aynı zamanda yöre halkının konu hakkında ki beklenti ve eğilimleri araştırılmış olup, olumlu ve olumsuz yönleri/etkileri analiz edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir. İkinci bölümde ise ilgili literatür taraması yapılmış ve daha önceki yıllarda yapılan çalışmalara değinilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümde ise; alan araştırması hakkında bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde ise, bulgu ve yorumlara yer verilmiş, son bölümde ise bulgu ve yorumlardan yola çıkarak elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Alan, Turizm, Kırsal Turizm, Elazığ.

ABSTRACT**AN ORIENTATED STUDY TO DETERMINE THE RURAL TOURISM
POTENTIAL OF ELAZIG****TORUN, Cenk****Master Thesis, Department of Tourism and Hotel Management,****Advisor: Yrd. Doç. Dr. Nuran Akşit AŞIK****2015, 119 Pages**

Rural tourism is a kind of tourism that develops in rural areas where agricultural and stock farming activities are concentrated, with the touristic offer of these activities. As the pioneering industry for rural progress, rural tourism is becoming increasingly important as a developing alternative tourism.

This study is concerned with rural tourism potential of Elazığ. Literature survey was conducted on the subject, opinions and dispositions of the local population were investigated, favourable and unfavourable sides/effects were analysed.

The study is divided into five sections. In the first section, research problem, goal of the study, its importance and limits are stated. Second section includes literature survey and previous studies on the subject. Third sections involves information on field study on the subject.

Fourth section presents findings and comments, while in the fifth section, results and suggestions are developed from these findings and comments.

Keywords: Rural Areas, Tourism, Rural Tourism, Elazig.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xiv
1.GİRİŞ	1
1. 1. Problem.....	2
1. 2. Amaç.....	2
1. 3. Önem.....	2
1. 4. Varsayımlar.....	3
1. 5. Sınırlılıklar.....	4
2. İLGİLİ ALANYAZIN	
2. 1. Kırsal Turizm İle İlgili Temel Kavramlar.....	5
2. 1. 1. Kırsal Alan.....	5
2. 1. 2. Kırsal Turizm.....	7
2. 1. 3. Kırsal Turizmin Gelişimi.....	11
2. 1. 3. 1. Dünya da Kırsal Turizm.....	13
2. 1. 3. 2. Türkiye de Kırsal Turizm.....	15

2. 1. 4. Kırsal Alanlarda Kırsal Turizm Dışında Yapılabilecek Turizm Türleri.....	16
2. 1. 4. 1. Çiftlik Turizmi.....	16
2. 1. 4. 2. Tarım Turizmi (Agroturizm).....	17
2. 1. 4. 3. Eko (Ekolojik) Turizm.....	18
2. 1. 4. 4. Av Turizmi.....	19
2. 1. 4. 5. Akarsu Turizmi (Rafting-Kano).....	20
2. 1. 4. 6. Dağ ve Kış Sporları Turizmi.....	20
2. 1. 4. 7. Macera Turizmi.....	21
2. 1. 4. 8. Yayla Turizmi.....	22
2. 1. 4. 9. Termal Turizm.....	24
2. 1. 5. Kırsal Turizmde Arz ve Talep Faktörleri.....	25
2. 1. 5. 1. Kırsal Turizm Arzını Etkileyen Faktörler.....	25
2. 1. 5. 2. Kırsal Turizm Talebini Etkileyen Faktörler.....	26
2. 1. 6. Kırsal Turizmin Etkileri.....	27
2. 1. 6. 1. Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri.....	27
2. 1. 6. 1. 1. Kırsal Kalkınma Açısından Etkileri.....	28
2. 1. 6. 1. 2. İstihdam Açısından Etkileri.....	29
2. 1. 6. 1. 3. Altyapı Açısından Etkileri.....	30
2. 1. 6. 2. Kırsal Turizmin Sosyal ve Kültürel Yaşam Üzerindeki Etkileri.....	31
2. 1. 6. 3. Kırsal Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri.....	33
2. 2. Elazığ İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli.....	34
2. 2. 1. Elazığ İlinin Tarihçesi.....	34
2. 2. 2. Elazığ İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı.....	36
2. 2. 2. 1. Coğrafi Konum ve Yer Şekilleri.....	36

2. 2. 2. 2. İklim ve Bitki Örtüsü.....	38
2. 2. 2. 3. Nüfusu.....	39
2. 2. 2. 4. Ekonomik Yapısı.....	40
2. 2. 3. Elazığ'da Turizm ve İlin Çekicilik Unsurları.....	41
2. 2. 3. 1. Elazığ İlinin Tarihi ve Doğal Güzellikleri.....	44
2. 2. 3. 1. 1. Harput Kalesi.....	44
2. 2. 3. 1. 2. Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi.....	45
2. 2. 3. 1. 3. Cırcır Şelalesi.....	47
2. 2. 3. 1. 4. Hazar Baba Kayak Merkezi.....	47
2. 2. 3. 1. 5. Harput Buzluk Mağaraları.....	49
2. 2. 3. 1. 6. Hazar Gölü.....	51
2. 2. 3. 1. 7. Cami ve Türbeler.....	53
2. 2. 3. 1. 8. Mesire Alanları.....	54
2. 2. 3. 1. 9. Kaplıcalar ve Maden Suları.....	56
2. 2. 3. 1. 10. Hamamlar.....	58
2. 2. 3. 2. Bağcılık ve Şarapçılık.....	59
2. 2. 3. 3. Yaban Hayatı, Balıkçılık ve Avcılık.....	60
2. 2. 3. 4. Doğa Yürüyüşleri.....	60
2. 2. 3. 5. Su Sporları.....	61
2. 2. 3. 6. Yöresel Yemekler.....	62
2. 3. İlgili Araştırmalar.....	65
3. YÖNTEM	
3. 1. Araştırmanın Modeli.....	69
3. 2. Evren ve Örneklem/Araştırma Grubu.....	69
3. 3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri.....	70

3. 4. Veri Toplama Süreci.....	70
3. 5. Verilerin Analizi.....	71
4. BULGULAR VE YORUMLAR	
4. 1. Elazığ İli Yerel Halk ve Yerel Yönetim Çalışanları İle İlgili Bulgular.....	72
4. 1.1. Elazığ İli Yerel Halk ve Yerel Yönetim Kademelerinde ki Çalışanların Demografik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Mülakat Soruları Bulguları.....	74
4. 1. 2. Yerel Halk ve Yerel Yönetim Çalışanlarına Uygulanan Ortak Mülakat Soruları Bulguları.....	74
4. 1. 3. Yalnızca Yerel Halka Uygulanan Mülakat Soruları Bulguları.....	79
4. 2. Elazığ'ın Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi.....	82
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	
5. 1. Sonuçlar.....	84
5. 2. Öneriler.....	88
KAYNAKÇA.....	91
EKLER.....	104

ŞEKİLLER LİSTESİ**Sayfa**

Şekil 1. Kırsal Turizm, Agro-Turizm, Çiftlik Turizmi.....	9
Şekil 2. Kırsal Turizm Bileşenleri.....	10
Şekil 3. Kırsal Turizm Gelişim Süreci.....	12
Şekil 4: Anadolu Uygarlıkları Dönemi Elazığ.....	34
Şekil 5: Elazığ İli Coğrafi Konumu.....	36
Şekil 6: İlçelere Göre İl Ve İlçe Merkezleri İle Belde ve Köyler Nüfusu, 2013...40	
Şekil 7: Türkiye'nin Şarap Haritası.....	59

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1: Kırsal Alan ve Şehir Toplumlarının Özellikleri.....	6
Çizelge 2: İlin Uzun Yıllar İçerisinde Gerçekleşen Ortalama Değerleri (1954-2013).....	38
Çizelge 3: İlin Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Yüksek ve En Düşük Sıcaklık Değerleri (1954 - 2013).....	39
Çizelge 4: 2002-2013 Yılları Arasındaki Yerli Ve Yabancı Turist İstatistikleri..	42
Çizelge 5: 2010-2013 Yılları Arasında Türk Hava Meydanları Elâzığ Hudut Kapısından İl'e Giriş Yapan Ziyaretçi Sayısı.....	43
Çizelge 6: 2013 Yılı İtibari İle Elazığ'a Giriş Yapan Turistlerin Tesislere Geliş, Geceleme Sayıları ve Doluluk Oranları	43
Çizelge 7: Yerel Halk ve Yerel Yönetim Çalışanlarının Demografik Özellikle..	71
Çizelge 8: SWOT Analizi Sonuçları.....	81

1.GİRİŞ

Turizm, bireylerin sürekli yaşadıkları yerlerin dışında, bir ülke veya bölgeyi, dinlenmek, eğlenmek, gezmek, görmek, bilgi ve görgüsünü geliştirmek amacıyla ziyareti ve bu zaman diliminde duyacağı ihtiyaçları tatmin edecek hizmetlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Farklı başlıklar altında incelenen birçok turizm çeşidinin olduğu görülmekle beraber, en hızlı gelişmenin, eğlence-dinlenme, spor ve dini amaçlı turizm çeşitlerinde olduğu bilinmektedir.

Turizm faaliyetlerinin belirli alanlarda gelişmesi, yoğunlaşması ve değişen tüketici istek ve ihtiyaçları gibi nedenler bireylerin farklı, alternatif turizm faaliyetlerine ilgi duymasına sebep olmaktadır. Ayrıca şehir hayatının yoruculuğu, stresi, artan hava kirliliği, doğal olmayan besinlerin tüketilmesi ve kırsal alanlardaki halkın sosyo-kültürel yaşamlarına olan merak duygusu, insanların doğal ortamlarda yapılan rekreasyonel faaliyetlere, organik yiyeceklere ve temiz havaya olan özlemini arttırarak, bireyleri kırsal, doğal ortamlara yönlendirmektedir. Bireylerin kırsal alanlara seyahatleri, bölgede konaklamaları, kırsal faaliyetlere, aktivitelere (tarımsal ve hayvansal faaliyetler, yürüyüş, bisiklete binme, doğa aktiviteleri vs.) katılımları şeklinde gelişen turizm türü kırsal turizm olarak tanımlanmaktadır.

Kırsal turizm, bir yandan kent yaşamından bedensel ve zihinsel olarak olumsuz etkilenen bireyler üzerinde olumlu etkiler bırakarak fayda sağlarken, diğer taraftan kırsal alanlarda yaşamını sürdüren halk açısından da büyük önem arz etmektedir. Karşılıklı etkileşim sonucu iki toplum arasındaki sosyo-kültürel bağlar güçlenecek, kırsal bölgelerdeki turistik faaliyetler, bölge halkı için yeni istihdam olanakları sağlayacaktır. Bu faktörler doğrultusunda bölgesel kalkınma olumlu etkilenecek ve göçler azalacaktır.

Ülkemizin konumu, coğrafyası ve sosyo-kültürel yapısı göz önüne alındığında, kırsal turizmin uygulanabilirliği ve sonucunda ülke ekonomisine

sağlayabileceği olumlu etkiler düşünülerek tez çalışmasının konusu kırsal turizm çerçevesinde belirlenmiştir.

1. 1. Problem

Araştırmanın problemini; turizm sektörünün kırsal alanlarda uygulanabilen bir modeli olan kırsal turizmin Elazığ ilinde uygulanabilirliği, uygulanması durumunda ne derece olumlu, olumsuz etkiler yaratacağı ve ilde, özellikle kırsal alanlarında yaşayan halkın kırsal turizm olgusu hakkında ne derece bilgi sahibi oldukları ve kırsal turizme bakış açılarının nasıl olduğu oluşturmaktadır.

1. 2. Amaç

Ülkemiz için hem gelir hem de tanıtım açısından önemli bir yere sahip olan turizm sektörü Ege ve Akdeniz kıyı şeridinde yoğunlaşmış durumdadır. Fakat ülkemizin tarihi ve kültürel değerleri, coğrafyası, doğal güzellikleri göz önüne alındığında turizmin sadece kıyı şeridinde değil, ülkenin iç kesimlerinde de uygulanabilecek, alternatif modellerinin bulunduğu görülmektedir.

Çalışmanın amacı; Doğu Anadolu bölgesinin, bulunduğu konum ve doğal güzellikleri ile önemli bir ili olan Elazığ'ın kırsal turizm potansiyelini ölçmek, bölgede kırsal turizme yönelik yapılacak girişimlerde oluşacak kazanımları ve kayıpları, bölge halkının konuya bakış açısını öğrenmektir. Aynı zamanda bu konuda araştırma yapan kamu kurum ve kuruluşlarına, yatırım yapmak isteyen girişimcilere rehberlik edici bir kaynak oluşturmaktır.

1. 3. Önem

Kitle turizminin en iyi örneği durumunda olan deniz, kum, güneş şeklindeki turizm hareketleri ülkemizde oldukça yaygın bir şekilde görülmektedir. Bu şekilde kıyı bölgelerine yapılan turistik hareketlerin belirli

dönemlerde büyük ölçüde ve birdenbire yoğunlaşması bölgelerin taşıma kapasitelerini olumsuz etkilemekte, bu durum hem bölgeye gelen yerli ve yabancı turistleri hem de yerli halkı ve sektör çalışanlarını rahatsız etmektedir. Yaşanan durumun sonucu olarak bölgede, kalitesiz hizmet ve memnuniyetsiz misafirler görülmektedir.

Bölgesel yoğunlaşmanın etkisi olarak taşıma kapasitesinin aşılması, sadece bölgedeki bireylere değil, doğal kaynaklara, sürdürülebilir turizm anlayışına da zarar vermektedir. Kaynakların erken tüketilmesi, tahrip edilmesi sektörü olumsuz yönde etkileyerek gelirlerin düşmesine neden olacak ve aynı zamanda ülke imajını zedeleyecektir. Bölgesel yoğunlaşmanın önüne geçebilmek ve ülke turizminin olumsuz etkilenmesini önlemek amacıyla turizm faaliyetleri ülkenin diğer bölgelerine de yayılmalı, yeni destinasyonlar oluşturulmalıdır. Bu amaç doğrultusunda kırsal turizm, hem bölgesel yoğunlaşmanın önüne geçebilecek hem de kırsal alanlardaki kalkınmayı ve sonucunda ülke kalkınmasını olumlu olarak önemli bir düzeyde etkileyebilecek en önemli alternatif kaynak olarak görülmektedir.

Bu kapsamda çalışma kırsal turizm çerçevesinde ele alınmıştır. Elazığ ilinin Doğu Anadolu bölgesinde iller arası geçiş güzergâhında olması, coğrafyasının kırsal turizme elverişli olması ve Doğu Anadolu bölgesine yönelik konu hakkındaki çalışmaların azlığı bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

1. 4. Varsayımlar

Araştırmanın amacına uygun olarak, Elazığ ilinin kırsal turizm potansiyelinin belirlenmesine ve bölge halkının konu hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye yönelik hazırlanmış mülakat sorularının, Elazığ ilindeki yerel halk ve yerel yönetimler tarafından dürüst ve tarafsızca yanıtlanacağı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, ulaşılabilen alanyazın ve araştırma safhasında Elazığ ili yerli halkı üzerinde yapılan alan araştırması ile sınırlandırılmıştır.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2. 1. KIRSAL TURİZM İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Ülkemizde özellikle son yıllarda önemi giderek artan kırsal turizm, doğal ve kültürel yapının korunmasında ve sürdürülmesinde önemli bir etkindir. Kırsal turizm kavramını ve önemini daha iyi anlayabilmek için belirli kavramların açıklanması gerekmektedir. Bu bölümde kırsal turizm ile ilgili temel kavramlar, tanımları, özellikleri ve sosyo-ekonomik etkileri detaylı olarak ele alınmaktadır.

2. 1. 1. Kırsal Alan

Kırsal alan kavramı kırsal turizm faaliyetinin gerçekleştirilmesinde kullanılan temel kavramlardan biri olması sebebi ile kırsal turizmi net bir biçimde anlatabilmek için tanımlanması, açıklanması gereken bir kavramdır. Fakat kırsal alanların içerdiği sosyal-kültürel, demografik, ekonomik, çevresel ve mekânsal farklılıkların çağın değişen koşullarıyla birlikte yeni anlamlar kazanması, kesin bir kırsal alan tanımı yapılmasını zorlaştırmaktadır (Çeken vd. 2007).

Literatür taraması yapıldığında kırsal alan hakkında birden fazla tanıma rastlanmaktadır. Fiziki coğrafyanın kırsal ve kentsel alan olarak tasnif edilmesinde esas alınan kriterler yayımlanan istatistik türlerine göre değişen bir husustur. Bu nedenle diğer ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de farklı kırsal alan tanımları kullanılmaktadır (Kırsal Kalkınma Planı, 2010-2013).

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Kırsal alanın tanımını, 20 bin ve daha fazla nüfusa sahip kentsel yerleşmeler dışında kalan alanlar şeklinde yapmaktadır (UKKS, 2006: 3).

Ekonomik kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından geliştirilen ve AB tarafından da kullanılan kırsal alan tanımı en yaygın kullanılan tanımdır. Bölge tipolojilerinin belirlenmesinde de kullanılan bu tanıma göre, idari sınırlar itibarıyla, nüfus yoğunluğu km² başına 150 kişiden az olan yerler kırsal alan olarak kabul edilmektedir (Kırsal Kalkınma Planı, 2010-2013).

Kırsal alanlardaki ve şehirlerdeki nüfus sayısının farklılığı, doğal olarak yaşam biçimlerinde ve kişisel özelliklerinde de farklılıklara yol açmaktadır. Çizelge 1' de kırsal alan ve şehir toplumlarının özellikleri verilmektedir.

KIRSAL ALAN TOPLUMU	ŞEHİR TOPLUMU
Sistemsiz	Sistemli
Sosyal alanlar azdır ama çoklu rol ilişkisi vardır	Sosyal alanlar üst üste rol ilişkisi içermektedir
Aynı kişi tarafından farklı sosyal roller oynanır	Farklı roller farklı kişiler tarafından oynanır
Basit ekonomiler vardır	Çeşitli ekonomiler vardır
İşgücünde küçük ayrılmalar vardır	İşgücünde büyük ayrılmalar vardır
Doğuştan gelen statü	Kazanılmış statü
Rolü benimseme	Role teslim olma
Kapalı ağ örgüsü	Serbest ağ örgüsü
Yerel yapı	Kozmopolit yapı
Ekonomik sınıf birkaç ayrımdan birisidir	Ekonomik sınıf başlıca ayrımdır
Birleşme vardır	Ayrım vardır
İş çevresiyle bütünleşme vardır	İş çevresiyle ayrılık vardır

Çizelge 1: Kırsal Alan ve Şehir Toplumlarının Özellikleri

Kaynak: OECD, Tourism Strategies And Rural Development, OECD, Paris 1994: 11-12.

Kırsal alan turizm açısından değerlendirildiğinde ise ; “deniz turizmi merkezleri dışında kalan, kentsel yerleşimlerden uzak, kırsala özgü doğal ve kültürel hayatın korunduğu, oldukça tenha ve kırsal hayatla ilgili çeşitli aktivitelerin gerçekleştirildiği yerler” olarak tanımlanabilir (Çeken vd., 2007). Kırsal alanlar ve bu alanların kültürel, tarihi, etnik ve coğrafi kökleri arasında bağlantı kurulması şartıyla turist çekmek için eşsiz bir fırsat yaratacağı söylenebilmektedir (Dimitrovskia vd., 2012:289).

2. 1. 2. Kırsal Turizm

Kırsal coğrafi bölgeler, ortamlar; doğal ve kültürel yapılarıyla, özellikle kent insanının giderek artan eğlenme vakit geçirme gereksinimine geçmişten günümüze cevap vermeye çalışmaktadır. Kent insanları, kırsal alanlara çoğunlukla; rekreasyonel amaçlı gününbirlik veya akraba tanıdık ziyaretleri için gitmektedirler. Özellikle kırsal yaşam biçiminin çekiciliği, stres ve baskı yaratacak sınırlama ve zorunlulukların olmayışı, buna karşın kişilerin kendilerini özgür hissetmesini sağlayacak olanakların varlığı, günümüzde gerek hafta sonları gerekse mevsimlik (yıllık) tatillerde bu ortamlara yoğun ziyaretleri beraberinde getirmiş böylece kırsal turizm denilen bir turizm türü doğmuştur (Soykan, 1999: 68).

Kırsal turizm, genel olarak doğada, doğal ortamda meydana gelen turizm olarak tanımlanabilmektedir (Aikaterini at all, 2001: 7). Aynı zamanda kırsal turizmi, düşük nüfus yoğunluğu olan kırsal alanlarda yer alan turizm türü olarak tanımlamakta mümkündür (Lo at all (a), 2013: 14).

İnsanları kırsal turizme yönelten en önemli nedenler, doğal yaşam ile iç içe olarak kendilerini daha iyi hissetme, rahatlama ve kırsal alanlarda yaşamaya duyulan ilgidir. Bununla birlikte kırsal alanlarda düzenlenen çeşitli etkinlik ve festivallere katılma ve özellikle günümüzde “organik” olarak nitelendirilen doğal tarımsal ürünlere duyulan ilginin de kişileri kırsal turizme yönelttiği söylenebilir (Albayrak, 2013:132).

Kırsal turizmin tanımında farklı kavramların kullanılmasının yanı sıra, kırsal turizmi açıklamaya çalışan tanımlar da kendi aralarında farklılık göstermektedir. Her geçen gün daha fazla ilgi çekmeye başlayan bir turizm çeşidi olan kırsal turizm için yapılan tanımlardan birkaçı şöyledir:

Kırsal turizm; insanların doğal ortamlarda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla bir kırsal yerleşmeye gününbirlik veya konaklamak üzere gidip, yöreye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türü olarak ifade edilebilmektedir (Zurnacı, 2012: 65).

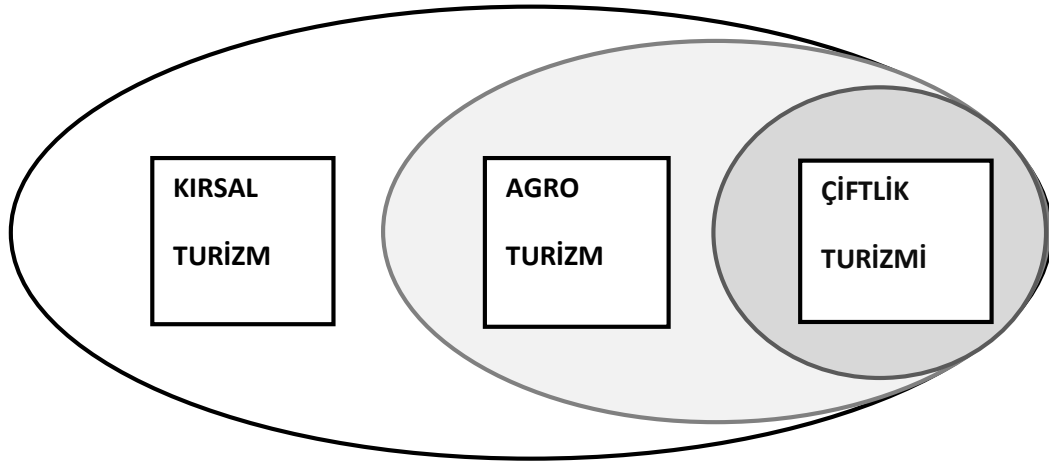
Bir başka tanıma göre ise kırsal turizm, insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekânlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Küçükaltan,1997’ den akt. Kesici, 2012).

Kırsal turizm, amacı tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek olan turistlere, beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 12). Ayrıca kırsal turizm araştırmacılar tarafından; geniş kırsal alanlarda yer alan ve genellikle yerel tarım ürünleri ve yerel kültürel faaliyetlerin üretimi ile ilgili yerel toplulukların aileleri tarafından kendi küçük firmalarını kurup işletmesi olarak da tanımlanmaktadır (Lo at all (b), 2013: 102).

Son olarak, Dünya Turizm Örgütü’ nün (UNWTO) tanımlamasına göre, kırsal turizm, kırsal alanda yapılan tüm faaliyetleri kapsayan turizm türüdür (Deveci vd., 2013: 30).

Literatür taraması yapıldığında yerli ve yabancı kaynaklarda kırsal turizm kavramının yerine farklı kavramların da kullanıldığı gözlemlenmektedir. Kırsal turizm yerine; Agriturizm / agroturizm (tarım turizmi), çiftlik turizmi, alternatif turizm, eko turizm, köy turizmi, yayla turizmi gibi kavramlar da kullanılmaktadır. Gerçekleştirildiği alana ve faaliyetlere göre farklı isimler alan bu kavramlar, kırsal turizm kapsamında değerlendirilmektedir. Çünkü her biri

kırsal alanda uygulanan, uygulanabilecek turizm çeşitleridir. Fakat isimlerinden de anlaşılacağı gibi kırsal turizm gibi genel bir kavrama karşın daha özel, sınırlı bir alan içinde gerçekleşmektedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006; Aikaterini at all, 2001).

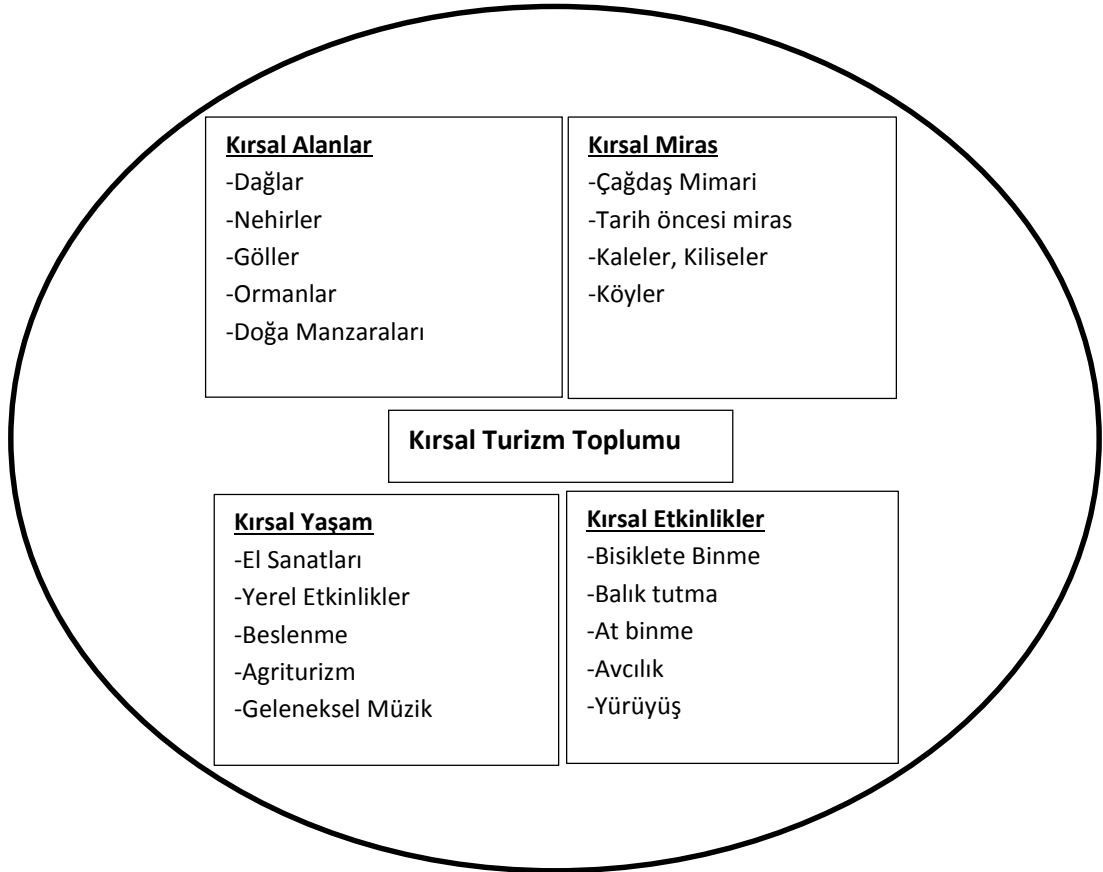

Şekil 1. Kırsal Turizm, Agro-Turizm, Çiftlik Turizmi

Kaynak: Bojnec, S. (2006), Tourism Development in Rural Areas, pp:79.

Yukarıda verilen tanımlamalardan ve yargılardan çıkarılabileceği gibi kırsal turizm, tarım turizmi, çiftlik turizmi, yayla turizmi gibi birçok özel ilgi turizm çeşitleri gibi tek başına bir faaliyet olarak tanımlanamaz. Çiftlik ve tarım yönelimli tatilleri ve birçok rekreasyonel faaliyetleri de bünyesinde bulundurmakla birlikte, çevresel turizm ve doğa turizminin gerektirdiği bazı özel ilgi alanlarını da içeren çok yönlü karmaşık bir faaliyet olarak ifade edilmektedir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 12; Akça, 2006: 2837, Mair vd., 2001:1). Aynı zamanda kırsal alanlarda bulunan, aile otelleri, çiftlikler, bağ evleri gibi kırsal mülkler, küçük ölçekli işletmelerde konaklamak ve kamp yapmakta kırsal turizmin bir parçasını oluşturmaktadır (Coşkun, 2009: 26).

Kırsal turizmi tanım biçiminde anlamaktan ziyade kavramsal olarak anlayabilmek için ise kırsal turizm bileşenlerinin tanımlanması gerekmektedir.

Şekil 2. Kırsal Turizm Bileşenleri

Kaynak: Köroğlu, Ahmet ve Köroğlu, Özlem, (2006), Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasındaki Rolü: Buldan Yöresi Kırsal Turizm Potansiyeli, Buldan Sempozyumu, s.236.

Kırsal turizm büyüyen bir endüstri durumunda olup, kırsal turizmde çeşitliliğin sağlanması ve kırsal bölgelerde kullanılan bir ekonomik gelişme stratejisi olarak gittikçe daha yaygın hale gelmektedir (Ayaz vd., 2012: 104). Bir bölgede kırsal turizmin uygulanabilmesi için, bölgenin kırsal alanlarının bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Kırsal turizm alanlarının sahip olması gereken özellikler şu şekilde sıralanmaktadır (Avcıkurt ve Köroğlu, 2008; Soykan, 2006):

- Coğrafi konumun ve kuruluş yerinin uygunluğu,

- Ulaşım, konaklama, yiyecek-içecek işletmelerinin ve altyapının uluslararası standartlara uygunluğu,
- Özgün ve yerel gelenek-görenekler, kıyafetler, yiyecekler, üretim biçimleri, zanaatlar ve festivallerin olması,
- Biyolojik çeşitlilik, zengin flora ve fauna varlığı,
- Peyzajın ilgi çekiciliği (doğal parklar, dağlar, akarsular, göller, ormanlar, yaylalar, adalar),
- Kültürel miras (köyler, kasabalar, tarihi yapılar vb.),
- Sportif olanaklar (av, at binme, doğa yürüyüşü, kayak, balıkçılık vb.) ve buna uygun tesisler,
- Ülke, bölge ve yerel yönetim kademelerinin destekleyici şekilde konuya ilgisi, kırsal turizmin uygulanabilirliği için gerekli görülmektedir.

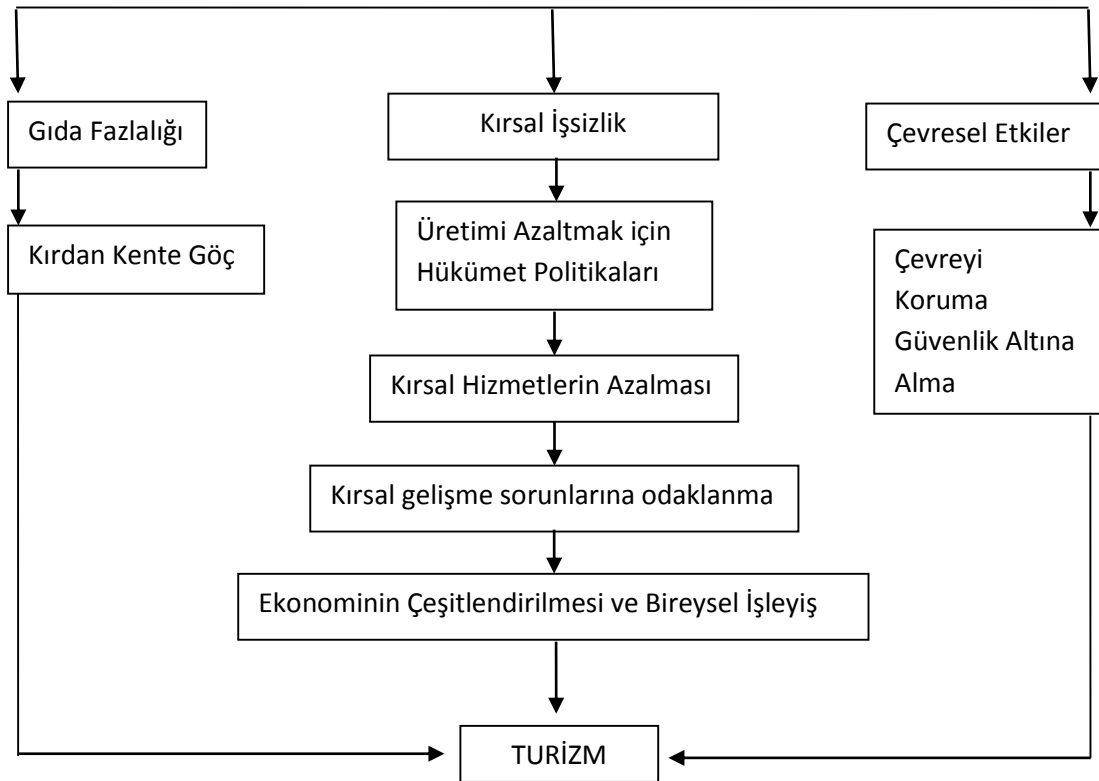
Yukarıdaki özellikleri de dikkate aldığımızda, kırsal alanlardaki turizm uygulamaları ve gelişiminin, tarihi, doğal çevre ve sosyal hayatı koruma, ayağa kaldırma amaçlarına yardımcı olacak biçimde planlanması ve uygulanması gerektiğini söyleyebiliriz. Örnek vermek gerekirse; tarihi evlere yeni kullanımlar, çiftliklere ek kullanımlar getirilebilir; terkedilmiş arazilerin ıslahı yapılabilir ve kırsala ulaşım için yeni fırsatların ortaya çıkması sağlanabilir (Karafakı ve Yazgan, 2012: 56).

2. 1. 3. Kırsal Turizmin Gelişimi

Tarihsel yönden incelendiğinde, turistik faaliyetler ilk zamanlarda toplumdaki bireylerin sadece belli bir bölümüne hitap ederken, günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle, kentte yaşayanların büyük bir kısmının gelir düzeylerinin yükselmesi, çalışma koşullarının iyileşmesi, gelişen teknoloji ile birlikte hızlı ve rahat ulaşım ve haberleşme olanaklarının artması sonucunda geniş kitleleri ilgilendiren uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Sosyal hayatta yaşanan bu değişim ve gelişimin sonucu olarak ise son zamanlarda turistlerin deniz, kum, güneş odaklı turizm türlerine ilgisinin azaldığı, alternatif turizm türlerine doğru yoğunlaştığı bir süreç başlamıştır (Emiroğlu, 2013: 8).

Kırsal turizm ise 19. yüzyılda İngiltere’de doğaya dönüşün yaşanması ile başlamış ve daha sonra Avrupa’nın sanayileşmiş ülkelerinde hızlı bir şekilde yayılmıştır. Şehirlerde yaşayan halkın sosyo-ekonomik durumunun iyileşmesi, büyük şehirlerdeki hayat tikanıklığı, hava kirliliği, gürültü ve stres gibi faktörlerin artması ile bireylerin bir çıkış yolu olarak dinlenme ve farklı aktivitelere katılmak amacı ile doğaya yönelmesi kırsal turizm olgusunun hızlı bir şekilde yayılmasına neden olmuştur (Uçar vd, 2010: 15). Özellikle 1970’lerden sonra kırsal turizme bakış açısı biraz daha farklılaşmış ve kırsal turizme katılan turist sayısında büyük artış yaşanmıştır (Özkan, 2007: 90).

Kırsal turizmin gelişimi uzun bir süreci kapsamaktadır. Genel turizmin gelişiminde etkili olan faktörlerin yanında, eğitim ve kültür seviyesindeki artış, çevre ve turizm bilincinin gelişmesi, organik gıdalara ve sağlıklı yaşama olan ilginin artması, sürdürülebilir turizm anlayışı, doğa ile iç içe olma isteği gibi birçok faktör bulunmaktadır (Uçar vd, 2010: 15). Şekil 3’ de kırsal turizmin gelişim süreci verilmiştir.

Şekil 3. Kırsal Turizm Gelişim Süreci

Kaynak: Uçar vd., (2010). Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma. Ankara: Detay Yayıncılık.

2. 1. 3. 1. Dünyada Kırsal Turizm

Günümüzde kırsal alanlardaki ekonomik etkinliğin azalması, tarım sektörünün içerisinde bulunduğu yeniden yapılanma süreci, kırsal sanayinin küçülmesi, kırsal alanların kente göç vererek nüfusunun azalması gibi nedenlerden dolayı birçok batı ülkesinde turizm kırsal alanların ekonomik ve sosyal yönden yeniden yapılandırılması için alternatif bir kalkınma stratejisi olarak değerlendirilmektedir (Özkan, 2007: 91).

Dünya'daki bazı ülkelerdeki kırsal turizm faaliyetleri şu şekildedir;

Bulgaristan: Komşu ülkelerimizden biri olan Bulgaristan'da kıyı turizmi en fazla tercih edilen bir tatil türü olmasına karşılık yaz aylarında dağlarda, bisiklet, yürüyüş, tırmanma vb. aktif turizm çeşitleri de yapılmaktadır. Kırsal turizm açısından hizmet veren Koprivshtitsa, Roshen ve Pirin önemli yerler arasındadır. Bulgaristan Kırsal ve Çevresel Turizm Derneği Ulusal Programı ile çeşitli dağlık yörelerin ve köylerin geliştirilmesi amacıyla köprü, tren gibi ulaşım ağlarıyla bölgeyi cazip hale getirilmeye çalışılmaktadır. Çevreci turistlerin bilgilendirilmesi ve çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ülkede çeşitli merkezler oluşturulmuştur (Morgül, 2006: 73).

Fransa: Fransa'da köy evleri ilk kez 1951 yılında Alpes de-Haute Provence bölgesinde turistlere açılmış, yazın iki ay boyunca köylülerin turistleri ağırlaması sağlanarak, kırsal turizm gerçek anlamda başlamıştır. 1955 yılında devletten destek almaya başlayan kırsal turizmde temel olarak üç amaç gözetilmiştir (Özkan, 2007: 92; Soykan, 2000: 23):

- Yeşil turizmi geliştirmek,
- Köylülere ek gelir sağlayarak iç göçü önlemek,
- Köylerin tarihsel mirasını restore ederek korumaktır.

Fransa'da kırsal turizm, aile boyutunda mikro işletmelerden başlayarak ulusal boyuta varan çok iyi bir örgütlenmeye sahiptir. Sektör, çok sayıda yerel ve ulusal federasyondan oluşmuştur. Ülkede 94500 kırsal otel yatağı, 50 bin

kırsal konut, 30 bin misafir evi, 37 bin tatil köyü, 28 bin turizm evi, 308 bin çadır yeri, kırsal turizme hizmet vermektedir (Aydın, 2012: 41).

İtalya: İtalyanlar için kırsal turizm; doğayla bütünleşmek, sessizlik, manzara güzellikleri, yeni sıcak arkadaşlıklar kurmak ve geleneklere geri dönüş anlamı taşımaktadır (Soykan, 2000: 27). İtalya’da kırsal turizm 1980’lerden sonra pek çok kişi tarafından tercih edilmiş olup, tercih edenlerin büyük kısmını yetişkinler, onların da % 60’ını aileler oluşturmaktadır. Bu durumun sonucu olarak, İtalya’da kırsal turizm “aile ile yetişkin turizmi” olarak açıklanabilir. 1986 yılında tarımsal turizm, 55.000 yatak kapasitesine sahip iken bugün, tatil çiftliklerinin sayısı 13500, yatak sayısı ise 150 bindir. İtalya’nın agri turizmde en gelişmiş ve en ünlü bölgesi Toskana’dır (3204 tatil çiftliği, ülkenin % 30 u). Turistlerin % 25 i yabancı olup, (Toskana’da % 50). 2004 yılında merkezi hükümet kırsal turizme 441 milyon Euro finansal destek vermiştir. İtalya’da kırsal turizm, çiftliklerle yakından ilişkili olduğu için daha çok tarımsal turizm ya da çiftlik turizmi adıyla anılmaktadır. İtalya’daki çiftlik turizmi uygulamalarını örneklemek gerekirse, Latium bölgesinde bir çiftlikte; ziyaretçilere çiftlik kampinginde konaklama, atla gezi, gölde balık avlama olanakları sunulmakta ve çiftlik, turistlerin pazar günü yürüyüş yaptıkları çok güzel bir ortam da bulunmaktadır (Aydın, 2012: 41).

İspanya: Kırsal turizm 1960’lı yıllarda ucuz bir tatil çeşidi olarak görülmeye başlanılmış, bu dönemde binaların onarımı ve konuklara verilen hizmetin kalitesinin artması için bazı yardımlar yapılmıştır. 1994 yılında 1074 olan kırsal turizm işletmesi, her yıl artarak 2003 yılında 6534’e ulaşmıştır (Özkan, 2007: 96).

Avusturya: Avusturya, Avrupa’da kırsal turizmin geleneksel biçimde uygulandığı en eski ülkelerden birisidir. Avusturya’da kırsal turizm daha çok emekli ve yaşlı insanların tercih ettikleri bir turizm çeşididir (Soykan, 2000: 29).

Japonya: Japonya’da 1990’lı yılların başlarından itibaren kırsal yaşama olan ilgi artmaya başlamıştır. 1992 yılından itibaren ise Japon hükümeti tarım, ormancılık ve balıkçılığı kapsayan kırsal, çiftlik ve yeşil turizmi teşvik etmeye başlamıştır (Albayrak, 2013: 139).

İngiltere: İngiltere’de nüfusun 3/4’ü yılda en az bir kez kırsal alanları ziyaret etmektedir (Özkan, 2007: 91). Çiftliklerin % 12’ si kırsal turizm alanında faaliyet göstermektedir (Erdoğan, 2011:199).

ABD: Bugün Amerikan nüfusunun %70’i kırsal turizme katılmaktadır. Ayrıca; Amerika’nın Wyoming, Montana ve Idaho eyaletlerinde kırsal turizm hizmeti veren işletmelerin sayısı 1985 yılında 5 iken 1992 yılında 90’a ulaşmıştır (Özkan, 2007: 90).

Almanya: Almanya’da kırsal turizm faaliyetleri 1950’lere kadar dayanmaktadır. Mevsimlerin değişkenliği Almanya için kırsal ve çiftlik turizminde ana faktörü oluşturmaktadır. Bölgede görülen kırsal turizm ev halkının gelirine katkı sağlamakla birlikte özellikle kent insanlarına da kırlara yönelik çekicilik sağlamaktadır (Albayrak, 2013: 139).

2. 1. 3. 2. Türkiye’de Kırsal Turizm

Ülkemizde kırsal turizm, yayla turizmi, eko turizm ve macera turizmi başlıklarında kamu ve özel sektör tarafından geliştirilmektedir. Ancak, ülkemizde kırsal turizm denilince ilk akla gelen yayla turizmidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı dünyadaki turizm tercihlerinde meydana gelen değişim doğrultusunda 1990 yılında “Yayla Turizmi Projesi” başlatmış ve proje kapsamında Karadeniz Bölgesi ve Toroslarda 26 adet yayla belirlenerek turizm merkezi kapsamına alınmıştır (Aydın, 2012: 43-44).

Türkiye’de kırsal turizm olgusu son yıllarda artan bir önem göstermektedir. Bu nedenle çeşitli bölgelerde, ilçelerde ve köylerde kırsal turizmin gelişmesi için çeşitli projeler üretilmiş ve uygulanmıştır. Doğu Anadolu Turizm Gelişim Projesi, Kastamonu Azdavay’da Eko turizmin Geliştirilmesi Projesi ve Yanık Ali Konağı Restorasyon Projesi, Manisa İli Tekelioğlu Köyü Kırsal Turizm Gelişim Projesi, Küre Dağları ve Zümrüt Köyü örneği, Gökçeada örneği: Organik Yaşamı Adada Öğrenmek Projesi, İzmir ili Şirince Köyü örneği, Göreme örneği, Mumcular örneği ve Beypazarı projeleri gibi birçok örnek mevcuttur (Ün vd., 2012: 347).

Kırsal turizm, ülkemizde önemi son yıllarda daha iyi anlaşılmaya başlanan ve turizm politikaları içerisinde sıklıkla adı geçen ve geliştirilmesi gerekli alternatif turizm türlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Kodaş ve Eröz, 2012: 170).

Kırsal turizmin Türkiye turizmi için önemi ana başlıklarla şu şekilde sıralanabilir (Kesici, 2012: 34):

- Kırsal Turizm, her mevsim yapılabilen bir turizm türüdür.
- Kırsal turizm, turizmin coğrafi dağılışında denge unsurudur.
- Kırsal turizm bir çok turizm türüne entegre olabilir.
- Kırsal turizmde rekreasyonel etkinlikler çok çeşitli ve özgündür.
- Kırsal turizmin turist profili farklıdır.
- Kırsal turizm, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur.
- Kırsal turizm, sürdürülebilir turizm anlayışına hizmet eder.
- Kırsal turizm bir ülkenin tanıtımında önemli bir araçtır.

Ülkemizin gelişimi ve bölgesel kalkınmayı olumlu etkileyecek, kırsal alanlarda uygulanabilecek farklı turizm türleri de bulunmaktadır.

2. 1. 4. Kırsal Alanlarda Kırsal Turizm Dışında Yapılabilecek Turizm Türleri

Kırsal turizm bilindiği üzere kırsal alanlarda uygulanan bir turizm türüdür. Ülkemizin iklim, bitki örtüsü ve yer şekillerinin bölgelere göre farklılığı kırsal alanlarda kırsal turizm dışında farklı turizm türlerinin uygulanmasına da olanak sağlamaktadır. Bu turizm türleri aşağıda açıklanmaktadır.

2. 1. 4. 1. Çiftlik Turizmi

Çiftlik turizmi bireylerin devamlı olarak ikamet ettikleri, yaşadıkları, çalıştıkları ve her zamanki sosyal ve temel ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin

dışında, faaliyette olan bir çiftliğe gelerek günübirlik veya daha uzun süreli konaklamalarda, bu çiftliklerdeki tarım ve hayvancılık ile ilgili faaliyetlere katılmalarıyla oluşan bir turizm türüdür. Çiftlik turizminin yapıldığı çiftlikler asıl amaçları olan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinden elde ettikleri ürünlerin satılmasına ek olarak turizm olgusunu da faaliyetlerine eklemişlerdir. Bu sayede sanayileşmiş şehirlerde ve ülkelerde yaşayan insanlara da rahatlama, doğayla baş başa olma imkânı sağlamışlardır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 45).

Dünya üzerinde en çok, Avusturya, İngiltere, Almanya, Kuzey Amerika, Yeni Zelanda'da yapılan çiftlik turizmi uygulamaları son zamanlarda ülkemizde de yapılmaktadır. Özellikle Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneğinin 2004 yılında hayata geçirdiği Tarım -Turizm -Bilgi ve Tecrübe Takası (TaTuTa) projesi ile ülkemizde 34 noktada 72 çiftlik, çiftlik turizmi hizmeti vermeye başlamıştır. Proje ekolojik tarım yapan çiftlikleri, turizm faaliyetleriyle daha aktif hale getirerek maddi ve manevi anlamda desteklemeyi amaçlamaktadır. (Çeken vd., 2010: 38-39).

2. 1. 4. 2. Tarım Turizmi (Agroturizm)

Kırsal alan ve tarımsal alan kavramları çoğu zaman birbiri yerine kullanılan kavramlardır. Oysa kırsal alanlar çok fonksiyonlu dinamik sistemlerdir. Yerleşim, ulaşım, endüstri, orman, turizm ve rekreasyon gibi farklı alan kullanımlarını ve aktivitelerini barındırır. Öte yandan, kırsal alanlarda ekonominin yeniden yapılanma sürecinde, en belirgin etkilerinden biri tarıma alternatif iş olanaklarının yaratılmasına olan gereksinimdir. Agroturizm bu yönüyle kırsal çevrenin korunmasını sağlayan, küçük ölçekli işletmelerin devamlılığını destekleyen, istihdam olanaklarını arttıran alternatif bir turizm faaliyeti ve tarım toplulukları için yeni bir gelir kaynağı olarak değerlendirilebilir (Gökalp ve Yazgan, 2013: 26).

Literatür incelemesi yapıldığında karşımıza Agri-turizm ya da agro turizm olarak da çıkan tarım turizmi, tarımsal faaliyetlerin yoğun olduğu yörelerde gerçekleştirilen bir turizm çeşididir. Bu özelliği ile tarım turizmi üreticilere ilave gelir kaynağı yaratmaktadır. Böylece tarımsal üretimin turizm

ile yer değiştirmesi yerine, turizm ile bütünleştirilmesi amaçlanmaktadır. Yani, özellikle gelişmekte olan yörelerde sıklıa görülen tarım alanlarını turizm işletmeciliği adına yok eden değil, tersine tarımla birlikte turizmi de geliştiren yeni bir turizm faaliyet alanıdır (Uygur ve Akdu, 2009: 147).

Tarım turizmi, genellikle kırsal alanlarda yapılan tüm turizm aktivitelerini (rneğin, festivaller, müzeler, el sanatları sergileri ve diğer kültürel olaylar ve aktiviteler) tarif ederken kullanılmasına rağmen, tarımsal evre veya tarımsal ürünler ile doğrudan bağlantılı olan turizm ürünleri ile kamp yapma, eğitim ziyaretleri, yemekler, çeşitli rekreasyon aktiviteleri ve çiftlik ürünü veya el sanatları satışı aktivitelerini de kapsayan tüm faaliyetler, tarımsal turizm olarak adlandırılmaktadır. Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı bölgeye gelen ziyaretçilere, geleneksel yemeklerini, tatlılarını, içeceklerini tatma ve yerel aktivitelerini görme olanağı sağlamaktadır” (şerefoğlu, 2009: 27; Catalino and Lizardo, 2004: 88).

2. 1. 4. 3. Eko (Ekolojik) Turizm

Turizm faaliyetlerinin doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki olumsuz etkileri turizmin kendi geleceğini tehlikeye düşürmüştür. Bu tehlikenin sonucunda uzun vadeli kullanıma dayanan, doğa turizmi, doğal yaşam turizmi, yeşil turizm, çevreye dost turizm, özel ilgi turizmi, kırsal turizm, sürdürülebilir turizm, alternatif turizm, eko turizm gibi farklı isimlerle anılan ve aslında hepsinin de temelde dayanağı aynı olan turizm türleri ortaya çıkmıştır (Akpınar ve Bulut, 2010: 1576).

Eko-turizm; ekolojik turizmin kısaltılmış halidir. Eko-turizm, doğayı bozmayan ve koruyan bir turizm anlayışını ifade etmektedir. Bu tür doğayı koruyucu anlayış 1980’li yıllarda ortaya çıkmıştır. Dünyada, hızlanan gelişmeler, turizm faaliyetlerinin doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki olumsuz etkileri kaynakların daha uzun dönemli kullanımına dayanan turizm türlerini gündeme getirmiştir (Kaypak, 2012: 12).

Yücel (2002), eko-turizm konusunda çok sayıda tanım mevcut olduğunu ve bu konuda tam bir fikir birliğine varılamadığını belirtmiştir. Bu konuda dikkat çekici tanımlardan birini yapan Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) eko-turizmi, vahşi doğada doğal çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara ekonomik fayda sağlayan turizm türü olarak tanımlamaktadır.

Dünya Turizm Örgütü (WTO) ise eko turizmin tanımını şu şekilde yapmıştır; Sürdürülebilir turizm kalkınması, turizm sektöründe yer alan ev sahipleri ile turist kesimlerinin ihtiyaçlarının bugün var olan kaynakların gelecekte değerlerinin arttırılarak ve korunarak karşılanmasıdır. Gerçekten de eko-turizm; bir yandan ekonomik, toplumsal ve estetik gereksinimleri karşılarken, diğer taraftan çevresel kaynakların sürekliliğini sağlayarak tatmine dayalı kazançlar aramayı amaç edinen bir turizm yaklaşımı olup, temel sürdürülebilir turizm olmalıdır (Özbey, 2002; Björk, 2000: 189).

2. 1. 4. 4. Av Turizmi

Av turizmi, av ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinliklerdir. Günümüzde Almanya, Avusturya, Danimarka, Doğu Avrupa ülkelerinden Çekoslovakya, Romanya; Yugoslavya, Polonya, Bulgaristan ve Sovyetler Birliği ile Batı Avrupa'da İspanya ayrıca birçok Afrika ülkesi av turizmi aracılığıyla küçümsenmeyecek ölçülerde döviz elde etmektedirler (Şafak, 2003: 134).

Türkiye coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı bakımından av turizminin gelişmesine elverişli konumdadır. Ülkemiz ormanlarında düzenlenecek av turizmi için, "Kara Avcılığı Kanunu" ve bu kanuna dayanılarak çıkartılan 08.01.2005 tarih ve 25694 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına ilişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ile 6831 sayılı "Orman Kanunu" hükümleri geçerlidir. Aynı zamanda av turizmi, Çevre ve Orman Bakanlığının bünyesinde

oluşturulan Av Komisyonu tarafından alınan kararlar (yönerge ve talimatlar) ve Bakanlığın koyacağı esaslara göre yürütülmektedir (tarihiyerlerimiz.net).

2. 1. 4. 5. Akarsu Turizmi (Rafting-Kano)

Rafting, şişme botlarla akış hızının yüksek olduğu nehirlerde yapılan bir spor türüdür. Kano ise yine aynı tür aksesuarlarla yapılan fakat bot şeklinin uzun, ince olması ve grupların 2' şer kişiden oluşması ile uygulanan spor çeşidi olarak tanımlanabilir. Her iki türde de amaç aynıdır. Grup elemanları, kürekleri uyum içinde çekip, içinde buldukları botu yönlendirerek kayalar ve engeller arasından devirmeden geçmeye çalışırlar. Kısaca "akarsu krosu" olarak da adlandırılan ve takım ruhunun ön planda olduğu rafting 6-8 kişilik gruplarla yapılmaktadır. Dünyada ilk kez 1869 yılında Büyük Kanyon'daki Colorado Nehri üzerinde, ülkemizde ise ilk kez 1992 yılında Çoruh nehrinde yapılmıştır (Küçükaslan, 2006). Ayrıca ülkemizde, Köprüçay, Manavgat Çayı, Dim Çayı, Adana-Feke-Göksu Nehri, Zamatı Irmağı ve Fırat nehrinin bir kısmında da akarsu turizmine yönelik faaliyetler uygulanmaktadır (ktbyatirimisletmeler.gov.tr).

Zengin doğal kaynaklarına sahip olan Türkiye, su sporları (rafting, kano ve nehir kayağı) için ziyaretçilerine önemli bir akarsu turizmi potansiyeli sunmaktadır. Ülkemizin tarihi, arkeolojik, kültürel ve otantik değerlerine entegre olan akarsu turizmi, diğer turizm çeşitleriyle bir bütün oluşturmaktadır. Türkiye'de irili ufaklı yüzlerce akarsu bulunmakta olup, birçoğu akarsu sporlarına elverişli yapıdadır (opolay.com.tr).

2. 1. 4. 6. Dağ ve Kış Sporları Turizmi

Dağların temiz ve güzel havasından yararlanmak üzere insanların dağlara yönelik yürüyüş ve tırmanma şeklinde gerçekleştirdikleri bir turizm türüdür. Türkiye de üniversitelerin dağcılık kulüpleri ile başlayan dağcılık faaliyetlerini, seyahat acentalarının paket tur şeklinde sunması ile giderek gelişen bir turizm türü olmuştur (Kozak vd., 2001).

Macera, heyecan ve değişiklik arayanlara farklı seçenekler sunan dağ ve kış sporları turizmi kapsamında doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, kaya tırmanıcılığı, yamaç paraşütü, asılma planörü, buzul kayağı, balonla yapılan yüksek dağ kayağı, kızak, snowboard, ve kayak faaliyetleri yer almaktadır (Uçar vd., 2010).

Turizm ürününde çeşitlilik sağlanması, turizm sezonunun tüm yıla yayılması ilkesi ve değişen turizm talebinin karşılanması amacıyla planlanan, Türkiye Turizm Stratejisi'nde (2023) belirlenen öncelikle Kış Turizmi Koridoru (Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan) boyunca kış sporlarının ve bu illerde yer alan turizm merkezlerinin geliştirilmesi çalışmaları yürütülmektedir. (ktbyatirimisletmeler.gov.tr).

2. 1. 4. 7. Macera Turizmi

Macera turizmi, 1980'lerde "alternatif turizm kaynaklarına yönelimin hızlanması sürecinde" Yeni Zelanda'da hızla gelişme gösteren turizm şekli olup, değişiklik arayan, tehlikeden ve yüksek riskten hoşlananların katıldıkları bir turizm türüdür. İnsanları içinde buldukları stresli ortamdan uzaklaştıran, onlara yeni şeyler öğrenme ve yeni yerler görme olanağı sağlayan macera turizmi dünyada ve ülkemizde hızla yaygınlaşmaktadır. Bu tür turizm faaliyetlerine örnek olarak dağcılık, rafting, vahşi doğa gezileri, mağaracılık ve yamaç paraşütçülüğü örnek verilebilir. Dünyanın bazı bölgelerindeki coğrafi yapılar (Nepal'de Himalaya Dağları, Türkiye'de Ağrı Dağı ve Çoruh nehri gibi) macera turizmi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlamaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002: 188).

Macera turizmini yukarıda bahsedilen örneklerle sınırlandırmak olanaksızdır. Bu örneklerin yanında macera rekreasyonu olarak bilinen ve özellikle yapılan tanımlamalar incelendiğinde, açık hava/macera rekreasyonel faaliyetlerini de tamamlayıcı unsurlar olarak içerisinde barındırmaktadır (Gülcan, 2004). Bu faaliyetleri ve dünya genelindeki en iyi destinasyonları şu şekilde sıralayabiliriz:

- **Slovakya:** Macera turizmin de dünya sıralamasında en iyi ülke konumundadır. Ülkenin dağlık bölgeleri tüm dünyaca ünlü ve özellikle Tatra Dağları muhteşem vadileri ve gölleriyle turistlere mükemmel seyahat seçenekleri sunmaktadır.
- **İsrail:** Ülkenin çöller, düzlükler, tepelik ve dağlık alanlarla uzayıp giden 273 kilometrelik kıyı şeridi turistler için büyük önem arz etmektedir. İsrail’de tüplü dalış, rüzgâr planörü, deve safarileri ve kayak yaygın aktiviteler arasındadır.
- **Çek Cumhuriyeti:** Ülke tüm dünyada ünlü başkenti Prag ile tanınmaktadır. Prag’ın bulunduğu bölge aynı zamanda benzersiz mağara sistemlerine, göllere, dağlık alanlara, alçak tepelere, düzlüklere ve nehirlerle sahiptir. Ülkedeki en popüler macera aktiviteleri bisiklete binmek, çeşitli su sporları, balıkçılık ve tırmanma olarak bilinmektedir.
- **Estonya:** Günümüzde benzersiz doğal yapısı ve zengin vahşi doğası ile öne çıkan ülkenin neredeyse yarısı ormanlarla kaplıdır. Estonya aynı zamanda Avrupa’da nüfus yoğunluğunun en düşük olduğu ülkedir. Ülke sessiz bir ortamda doğal yaşamı gözlemek, tırmanış yapmak ve kamp turizmi için ideal bir ortam sunmaktadır.
- **Slovenya:** 43 kilometrelik kıyı şeridi, yüzölçümünün yarısını kaplayan ormanları ve tüm ülkeye yayılan dağlarıyla Slovenya macera turizminin en önemli destinasyonlarından birisidir.

Yukarıda bilgileri verilen ülkelerin dışında, Şili, Bulgaristan ve Litvanya’ da dünyanın önemli macera turizmi destinasyonları arasında yer almaktadır (turizmguncel.com).

2. 1. 4. 8. Yayla Turizmi

“Yayla” kelimesi, dağ tepelerindeki düzlüklere verilen isimden gelmektedir. Kendine has bir coğrafya ve iklime sahip olan Türkiye’nin zengin kültürü içindeki yayla yaşantısı alışkanlığı da yayla turizminin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Hayvan otlatmak, hayvanların kışın yiyeceği yemeği yazdan temin etmek, sıcak hava ve sinek gibi haşerelerden kaçıp serinlemek amacıyla

tercih edilen yaylalar ülke coğrafyasında birçok yeni ve farklı yaşam alanlarının açılmasına neden olmuştur. Yaklaşık 3-4 aylık bir süreyi kapsayan yayla yaşantısında sosyalleşmek, eğlenmek amacıyla, türkülerin söylenip oyunların oynandığı şenlikler, yaylaların turizm açısından alternatif bir ürün olarak değerlendirilmesine neden olmuş ve yayla turizminin başlamasını sağlamıştır (Kahraman ve Türkay, 2004).

Yayla turizmi; doğal bir çevre ve iklimde, çok farklı bir tatil ve dinlenme imkânı sağlayan, yeşil, doğa, dağ ve orman özlemine cevap veren bir turizm türü olarak, ürün yelpazesi içindeki yerini almaktadır. Doğal güzellikleri, iklimi, dinlenme ve doğal beslenme olanakları, trekking gibi doğa sporlarına elverişli çevresi, piknik ve kampçılık olanakları, yöresel şenlikleri, geleneksel değerleri ile yaylalar, özellikle kısa süreli seyahatler için önemli kırsal turizm mekânı haline gelmiştir. Yaylaların turizmde ön plana çıkmasında, sahip oldukları kültürel birikim etkindir. Türkiye’de kırsal yerleşimlerde, özellikle geçim kaynağı hayvancılık olan bölgelerde, ekonomik nedenlerle ortaya çıkan yaylacılık kavramı; zaman içerisinde sahip olduğu toplumsal ve kültürel birikim sayesinde, bölgeye gelen yabancı turistler tarafından ilgi çekici bulunmaya başlanmıştır. Şehir yaşamından bunalanlar için de dinlenme ve doğayla iç içe olma avantajı sağladığı için özgün bir tatil anlayışıyla birlikte anılmaya başlamıştır. Kendine özgü yaşam biçimlerinin en sade, basit biçiminde yaşatıldığı yer olarak karşımıza çıkan yaylalar, hem kırsal hayatın bir parçası olarak, hem de kültürel yönüyle önem taşımaktadır. Zengin bir kültürel yapıya sahip, geleneksel değerlerin korunduğu bu alanların her yönüyle turizme uyumlu bir tavır sergilemesi, yaylaların turizm çeşitleri arasında ayrı bir başlıkta değerlendirilmesine imkân tanımıştır (Usman ve Akkaya, 2012).

En zengin yayla potansiyeline sahip olan Doğu Karadeniz Bölgesi’nin belirgin özelliği, hayvancılığa elverişli bir bitki örtüsüne sahip olmasıdır. Bu nedenle, yayla kelimesi aynı zamanda “otlak” ve “mera” sözcükleriyle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Son yıllara kadar yaylalar, turizm amaçlı kullanımdan çok, yörede yaşayan halkın hayvanlarını kolaylıkla beslemek ve kışlık yakacak gereksinimlerini karşılamak amacıyla genellikle Haziran ayı

başından Ağustos ayı sonuna kadar yaşadıkları yer olmuştur (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006).

2. 1. 4. 9. Termal Turizm

İnsanları turizme yönelten sebeplerden biri de, hiç kuşkusuz ki sağlıktır. Bu faktör, bazen kaybolan sağlığı tekrar kazanmak amacıyla ortaya çıktığı gibi bazen de sağlığı uzun süre koruyabilmek için ortaya çıkmaktadır. Sağlık amaçlı turizm türü olarak değerlendirilen termal turizm; doğal bir şekilde belirli bir sıcaklığa sahip olarak yer üstüne çıkan ve faydalı mineralleri içeren şifalı suların, çamur ve buharların bulunduğu yörelerde, yöreye özgü iklim şartları içerisinde gerçekleşen turizm türüdür. Günümüzde tıp bilimi çok gelişmiş tekniklere ve ekipmanlara sahip olmasına rağmen, tıp otoriteleri genelde doğal yöntemleri ve şifalı suları hastalarına önerebilmektedirler (İlban vd., 2008: 106).

Termal turizm kavramı konusunda değişik tanımlamalar yapılmıştır. Kültür ve Turizm bakanlığı termal turizmi, “Termomineral su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerinin birleştirilmesi ile yapılan kür (tedavi) uygulamaları yanı sıra termal suların eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen turizm türü” (ktbyatirimisletmeler.gov.tr) şeklinde tanımlamıştır.

Ülkemiz önemli bir jeotermal kuşak üzerinde yer almakta olup, kaynak zenginliği ve potansiyeli açısından dünyada ilk yedi ülke arasında bulunmakla beraber, sıcaklıkları 20 - 110 C arasında, debileri ise 2 – 500 lt / sn arasında değişebilen 1500’ den fazla kaynağa sahip bulunmaktadır. Ayrıca ülkemizde 46 ilde 190 civarında kaplıca tesisi bulunmaktadır (saglikturizmi.gov.tr).

2. 1. 5. Kırsal Turizmde Arz ve Talep Faktörleri

Dünyada ve ülkemizde her geçen gün önemi biraz daha artan kırsal turizmin arz ve talebini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Kırsal turizm arzını ve talebini etkileyen faktörler aşağıda detaylı olarak incelenmiştir.

2. 1. 5. 1. Kırsal Turizm Arzını Etkileyen Faktörler

Turizm arzı, bir ülke veya bir bölgenin, iç ve dış turizme sunabildiği maddi ve manevi değerlerin toplamıdır (Usta, 2009: 108). Kırsal turizm arzı ise, kırsal alanlarda yaşayan ve geçimini tarım ve tarım dışı faaliyetlerden sağlayan kırsal halktan oluşmaktadır. Kırsal turizm arzını etkileyen potansiyel kaynaklar ise; doğal kaynaklar (dağlar, ormanlar, yaylalar, ırmaklar, mağaralar), sosyal yaşam (kırsal halkın misafirperverliği, el sanatları ve yöresel yemekler), kırsal alan aktiviteleri (av hayatı, kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı, safari), geleneksel tarım faaliyetleri, tarihi ve kültürel değerler ile yerel sporlardan oluşmaktadır (Uçar vd., 2010:10-11). Kırsal turizm arzını etkileyen faktörler düşünüldüğünde, o yerin / yerleşmenin şu özelliklerden en az bir kaçına sahip olması gerekmektedir (Soykan, 1999: 64-65):

- Su kaynakları; içme ve kullanma suyu olarak yeterli ve kaliteli olmalı, su sporlarından en az birinin uygulanabilmesine olanak vermelidir.
- Ulaşım kolay, ulaşım olanakları çeşitli ve alt yapı hizmetleri tam olmalıdır.
- Yakın çevre gezileri için olanaklar ve alternatifler yer almalıdır.
- Konaklama olanakları, ucuz (çadır, karavan, köy ve çiftlik evi, kırsal otel, pansiyon, kiralık oda, akraba ve tanıdık yanında vb.), kapasiteleri yeterli, kaliteli ve standart olmalı, konaklamayla birlikte yan hizmetler de (telefon, sıcak su, televizyon vb.) verilmelidir.
- Kırsal yapılar, kırsal etkinlikler otantik olmalı ve geleneksellik hissettirilmelidir.
- Doğal güzellikler, ilginç oluşumlar bulunmalı ve korunmuş (doğal parklar, milli parklar gibi) olmalıdır.

- Tarihsel ve kültürel değerler bulunmalı ve korunmuş olmalıdır.
- Turiste belirli bir geleneksel-kırsal ritim biçimi (dokumacılık, mandıracılık, ağaç işleri, şarap yapımı, seramik eşya yapımı vb.) sunulabilmelidir.
- Hizmetler merkezi veya yerel örgütsel bir yapıda verilmeli, sağlık, güvenlik gibi konularda garanti sağlanmalıdır.
- Hizmetler belirli standartta olmalı ve ücretler abartılı olmamalıdır.
- Turistlerin ilgisini çekecek zengin animasyonlar yaratılmalıdır.
- Yakın çevre gezileri için olanaklar ve alternatifler yer almalıdır.
- Kırsal halk, turizmi kabullenmiş, bu işi gönüllü yapan, turisti seven ve bu turizm türü için eğitimden geçmiş olmalıdır.
- Tanıtım, yetkili kişiler tarafından doğru kitlelere ve zamanında yapılmalıdır.

2. 1. 5. 2. Kırsal Turizm Talebini Etkileyen Faktörler

Günümüzde turistik talebin nitelik değiştirmesi önemli bir olgudur, ayrıca geleneksel tatil beklentilerindeki yapısal değişim ile kırsal turizmi güdüleyen nedenler bir neden-sonuç ilişkisine sahiptir. Kırsal turizmi güdüleyen nedenlere (talebi etkileyen faktörlere) değinecek olursak (Demircioğlu, 1993:9) ;

- ***Kırsal Kökenlilik:*** Kentsel nüfusu oluşturan insanların birçoğu kırsal kökenlere sahiptir. Artan boş zaman ve gelir gibi etkenler sonucu bu insanlar, atalarının yaşam biçimlerini araştırmak, geçmişleri ile bağlarını güçlendirmek istemektedirler. Bu kesim kırsal turizmin önemli bir potansiyelini oluşturmaktadır.
- ***Düşük Altyapı Harcamaları:*** Kırsal alanların turizme açılması için gerekli altyapı harcamaları düşük düzeyde olduğundan, turistin ödemesi gereken bedeller makul sınırlarda tutulabilmekte yani aynı miktardaki harcamaların kırsal turizmdeki karşılığı daha uzun süreli bir tatil olmaktadır. Çünkü ulaşım, beslenme ve eğlence giderleri diğer turizm türlerine nazaran daha az olacaktır.

- **Sosyal ve Kültürel Etkenler:** Yoğun iş yaşamı kentli insanların birbirleri ile kalıcı ilişkiler kurabilmesini engellemektedir. Yakalanan yaşam standardını korumak ve geliştirmek için insanlar giderek mekanize bir biçimde çalışmak zorunda kalmakta genelde teknolojiye bağlanabilecek “yabancılaşma” olgusunu yaşamaktadır. Bu durumun sonucunda bireysel ilişkilere daha çok önem verilen kırsal yöre kültürünü tanımak, onunla bütünleşmek “yabancılaşan” insan için kurtuluşu simgelemektedir.
- **Sağlık ve Yaş Etkenleri:** Kırsal turizmin bazı hastalıklar ve özellikle “depresif” karakterli kişiler için olumlu etkilerinin olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Kentsel yaşamın giderek daha stresli olan düzeni, özellikle orta yaşın üzerindeki kesim için daha belirgin olumsuzluklar yarattığından, kırsal turizm bu kesim için önemli çekicilikler taşımaktadır.

2. 1. 6. Kırsal Turizmin Etkileri

Kırsal turizm ekonomik boyutunun yanında sosyal, kültürel ve çevresel yönleri olan, sosyal yapıyı etkileyen bir olaydır. Bu sebeple etkiler değerlendirilirken ekonomik ve ekonomik olmayan, sosyal, çevresel ve kültürel gibi etkileri hakkında da değerlendirilmektedir. Kırsal turizmin etkileri konu başlıklarına ayrılarak alt konularda detaylı olarak incelenmiştir.

2. 1. 6. 1. Kırsal Turizmin Ekonomik Etkileri

Kırsal turizm yöre insanına kente göç etmeden, kentsel standartları yakalama olanağı sağlayacak önemli girdiler oluşturmaktadır. Özellikle hem hizmet, hem de mal satışından aracısız kar sağlayan kırsal halkın yaşam düzeylerini yükseltmeleri mümkün olmaktadır. Ayrıca ülke ekonomisi açısından da olumlu ekonomik girdiler söz konusudur. Turizme dayalı sanayi kolları gelişecek, bu durum istihdamı, istihdam da kalkınmayı olumlu etkileyecektir (Demircioğlu, 1993:9). Kırsal turizm aynı zamanda, kırsal

alanlardaki küçük işletmelere de fayda sağlamakta, ikinci bir gelir kaynağı oluşturmaktadır (Wilson vd., 2001: 133). Kırsal turizmin olası etkileri aşağıda başlıklar halinde ele alınmıştır.

2. 1. 6. 1. 1. Kırsal Kalkınma Açısından Etkileri

Kentsel alanlardaki istihdam olanaklarının kırsal alanlara göre daha çok olması kırsal alanlarda işsizlik miktarının artışını hızlandırmış ve bu durumun sonucu olarak, turizm sektörü kırsal alanlarda ekonomik gelişmeyi sağlayacak bir araç ve kırsal halkın yaşam koşullarını iyileştirebilecek bir etkinlik olarak görülmeye başlanmıştır (Briedenhann ve Wickens, 2004: 71).

Kırsal turizmin kırsal yörelere ekonomik açıdan yaptığı olumlu etkiler içerisinde en önemli olanı gelir yaratma etkisidir. Turizmin bir tüketim olma özelliğinden dolayı yerli ve yabancı turistlerin seyahat amacıyla gittikleri kırsal alanlarda konaklama, yeme - içme, kırsal aktiviteler, ulaşım, alış - veriş, yöresel el sanatları ve otantik yiyecekler gibi ihtiyaçlarını karşılamak için yaptıkları harcamalar kırsal alanlarda yaşayanların gelirlerinin artmasına neden olmaktadır. Meydana gelen bu artış bir yandan yörede yaşayanların gelir ve refah seviyelerini yükseltirken, diğer yandan turist kabul eden kırsal yörenin ekonomik gücünü yükselterek yeni turistik yatırımlar yapabilme potansiyelini arttırmaktadır (Uçar vd., 2010).

Kırsal turizmin kırsal alanlarda ekonomik girdilerin ve istihdamın artışında önemli bir etkisi bulunmaktadır (Soykan, 1999). Bunlar:

- Tarım ürünlerine ek talep doğacağından tarım üreticileri için ek piyasa doğmasına neden olur.
- Turistik mal ve hizmet sektörü ile kamu hizmetlerinin çoğalması hem kişisel, hem de kamu gelirlerini artırır.
- Kırsal yörelerde el ve ev sanatları gelişir, esnaf ve sanatkâr sayısı artar ve ek gelirler çoğalır.
- Konaklama, yeme, içme vb. ile ilgili tesislerin artması istihdamı ve geliri artırır.

- İnşaat sektörü geliştiği için ona bağlı yan sektörler de gelişir ve gelirler artar.

Kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkisi daha çok yöredeki tarihi, doğal, kültürel yapı, deniz etkisi, kıyı yapısı ve tarımsal kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasıyla orantılıdır. Günümüzde kırsal turizme dayalı kalkınma, kırsal girişimcilerin varlığıyla birlikte daha iyi çalışmakta ve kırsal alanda tarımla geçinen insanlara ikincil bir gelir kaynağı sağlamaktadır (Soykan, 2000). Böylece alternatif gelir kaynağı oluşturarak kırsal bölgelerin kalkınması ile ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Kırsal turizmin gelişmesi ile kırsal yöredeki kadınların aile içerisindeki rollerinin değişmesi ve kadının çalışma yaşamına daha aktif olarak katılmasının kolay ve hızlı olabileceği düşünülmektedir (Esengün vd., 2001:82).

2. 1. 6. 1. 2. İstihdam Açısından Etkileri

Sürekli artan nüfus, yaşanan göç, ekonomik kriz gibi faktörler neticesinde işsizlik birçok ülkenin sorunu haline gelmiştir. Aynı zamanda yaşanan göçlerin neticesi olarak nüfusun kentlerde yoğunlaşması da bu süreci hızlandırmıştır (Usta, 2009: 90). Yüksek işsizlik seviyesi olan ülkelerde, turizm kalkınma ve istihdam açısından iş yaratan model olarak görülmektedir. Kırsal turizm, kırsal alanda yaşayan bireylerin gelirlerinin artırılması, yaşam koşullarının iyileştirilmesi bakımından önemli sürdürülebilir gelir kaynaklarından biri olarak değerlendirilmektedir (Esengün vd., 2001: 83). Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olduğu yerler kırsal turizm açısından büyük önem taşımakta, bu potansiyele sahip olan yöreleri turizme açmak ve tarım dışı istihdam alanları yaratmak bakımından önem kazanan alternatif bir ekonomik faaliyettir (Yosmaoğlu ve Ergin, 2003: 16).

Kırsal alanlarda tarımsal etkinliklerle uğraşan ya da uğraşmayan ailelere kırsal turizm yoluyla ek gelir sağlamak mümkündür. Çünkü kırsal turizmde konaklama ve diğer hizmetler çoğunlukla küçük aile işletmelerinde ya da kır otellerinde gerçekleştiği için, aile bireylerinin hepsine iş olanağı

doğmaktadır (Soykan, 2000). Kırsal turizmin gelişmesi ile kırsal alanlardaki kadınların aile içi rollerinin değişmesi ve kadının çalışma yaşamına daha etkin olarak katılması kolaylaşmıştır. Dağlık bölgeler gibi tarımsal üretim yapılacak arazi açısından marjinal sınırlara ulaşmış alanlarda yaşayan kırsal halka yeni iş olanakları yaratarak kırdan kente göçün azaltılması / önlenmesi ve yerinde istihdam sağlanmasında da etkili olabilmektedir (Akça vd., 2002).

2. 1. 6. 1. 3. Altyapı Açısından Etkileri

Potansiyel turizm arzına sahip kırsal yörenin turizme açılabilmesi, öncelikle altyapı, ulaştırma ve yerel hizmetlerin tamamlanmış olması ile gerçekleştirilebilir. Özellikle yöredeki potansiyel arzın etkili arza dönüşmesi turizm alt yapısının yeterli olmasına bağlıdır. Çünkü turizm arzının temel ön şartı fiziksel alt yapı imkânlarına bağlıdır. Turizm, altyapı, konut ve çalışma şartlarının iyileşmesine neden olacağından, kırsal bölgelerde turizmin gelişmesi halkın yararına olacaktır (Soykan, 1999: 73).

Kırsal alanlarda devamlı ikamet edenlerin yararlandıkları su, enerji, ulaşım olanakları, kanalizasyon sistemi, otoparklar ve haberleşme sistemleri ilk başta yeterli gelebilir. Ancak turizmin gelişmesine bağlı olarak yörede oluşan talebi zamanla karşılayamayabilir. Çünkü belli süre sonra talep arzı aştığı için alt yapı sorunları da ortaya çıkmaktadır. Talebe bağlı olarak turistlerin yararlanması için gelir desteği ile geliştirilen alt yapı hizmetlerinden daha çok yöre halkı yararlanmaktadır. Kırsal alanların kırsal turizm arzına imkân vermesi dolayısıyla alt yapının gelişmesi, yörenin kalkınmasını da olumlu yönde etkilemiş olmaktadır. Kırsal turizmin yaygınlaşması ile kırsal alanlara götürülecek altyapı, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin kalite ve sayısında önemli miktarlarda artışlar görülebilmektedir (Akça vd., 2002).

2. 1. 6. 2. Kırsal Turizmin Sosyal ve Kültürel Yaşam Üzerindeki Etkileri

Değer sistemlerinde, kişisel davranışlarda, aile ilişkilerinde, ortak yaşam tarzlarında, güvenlik düzeyinde, ahlak kurallarında, geleneksel törenlerde ve toplum örgütlenmesinde yarattığı değişimler turizmin sosyo-kültürel etkileridir. Kırsal turizm de bireyler ve toplum üzerinde çeşitli sosyo-kültürel etkiler yaratmaktadır (Kadanalı ve Yazgan, 2012). Kırsal turizmin sosyo-kültürel etkileri şöyle sıralanabilir (Çeken vd., 2012: 14-15):

Sosyal Etkiler;

- Kırsal yöreler sahip oldukları turistik arz çekiciliklerinden dolayı kentten kırsal yörelere doğru sürekli insan hareketliliğine neden olmakta, bunun sonucunda zamanla kent ile kırsal yöre arasındaki yaşam ve davranış farkları ortadan kalkmaktadır.
- Kırsal turizmin yörede yarattığı istihdamla ilişkili olarak kadının ailedeki ve toplumdaki statüsü güçlenmektedir. Ayrıca kırsal turizm yöredeki gençlerin girişimcilik ruhu kazanmasına katkı sağlamaktadır.
- Kırsal turizmin gelişmesiyle birlikte bu yörede istihdam edilen kişilerin mesleki bilgi ve becerileri çeşitli eğitim programlarının katkısıyla gelişmekte, kırsal işgücünün niteliği yükselmektedir.
- Yöreye gelen turistlerin yerel halkın yaşam alanları ile iç içe ünitelerde konaklamaları sonucunda sosyal bir etkileşim doğmakta, iki taraf arasında kalıcı dostluklar ortaya çıkabilmektedir.
- Kırsal turizmin gelişmesinin etkisiyle kırdan kente göç azalacak, bunun sonucunda dolaylı olarak kentte yaşanan gecekondulaşma, çarpık kentleşme sorunlarında iyileşmeler sağlanabilecektir.
- Kırsal turizm sayesinde farklı sosyal ve kültürel yapılara sahip toplumlar birbiriyle ilişki kurabilmekte, bu ilişkiler sonucu oluşan etkileşim toplumsal değişimi hızlandırıcı bir rol oynamaktadır.

- Kırsal turizm yörede yaşayan yerel halkın tüketim alışkanlıklarının ve beslenme biçimlerinin değişmesine neden olmakta, toplumsal değer yargılarının değişimini hızlandırmaktadır.
- Kentte yaşayan insanların kırsal yöreleri ziyaret etmeleri sonucunda insanlar arasında bilgi akışı gerçekleşmekte, bunun sonucunda insanlar yeni şeyler öğrenmekte ve yeni bakış açıları kazanabilmektedir.
- Kırsal yöreye özgü geleneksel festival ve eğlencelere yönelik ilgi, yerel halkı bu etkinliklere devam etmek konusunda motive etmekte, bunun sonucunda yerel kimlik güçlenmektedir.

Kültürel Etkiler;

- Kırsal yörelerde turizmin gelişmesi sonucunda yöredeki kültürel varlıklar koruma altına alınmakta, yerel halk ve turistler yörenin tarihi ve kültürü hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Ayrıca turizmden elde edilen gelirler kültürel anlamda çekiciliğe sahip yapıların uygun şekilde restore edilmesine katkı sağlamaktadır.
- Kırsal alanlarda turizme bağlı olarak aile pansiyonculuğunun gelişmesi ile birlikte yöre halkının ve turistlerin kültür yapısında ve yaşam tarzında çift yönlü bir etkileşim olmakta, iki taraf arasında oluşan dostluğa bağlı olarak giyim kuşam, yemek kültürü, gelenek görenekler gibi kültürel bileşenlerin alışverişi sonucunda kültürlerin zenginleşmesi sonucu doğmaktadır.
- Kırsal turizm, yörede hem kültürel mirasın, hem de geleneksel mimari yapının korunmasını olumlu yönde etkilemektedir.
- Kırsal turizm, doğal çevrenin ve kültürel mirasın korunmasına katkıda bulunur. Turizm sayesinde kırsal alanlarda çevre bilinci gelişir. Kırsal alanlarda yaşayan insanlar, yörenin sahip olduğu turistik arz değerlerinden gelir elde etmeleri için bu değerleri korumaya özen göstermektedir. Ayrıca kırsal alanlarda doğayla iç içe zaman geçiren insanlar çevre konusunda daha bilinçli hale

gelir ve hayat tarzlarında doğayı korumak konusunda olumlu değişimleri gerçekleştirirler.

2. 1. 6. 3. Kırsal Turizmin Çevre Üzerindeki Etkileri

Çevresel Kirlilik Açısından;

Turizm, çevrenin sunduğu değerler üzerinde şekillenen ekonomik bir sektördür. Bu yüzden çevre ve turizm birbiriyle yaşamsal bir ilişki içindedir. Günümüzde çevresel sorunlar bir yandan tehlikeli boyutlara ulaşırken, öte yandan çevreyi korumaya yönelik duyarlılığın da geliştiğini görmekteyiz. Yerel bir zenginliğin evrensel bir değer olduğu bilincinin gelişmesine, turizmin katkısının büyük olduğu artık kabul edilmiştir (Soykan 2003).

Aynı fikirden yola çıkıldığında kırsal turizmde de, kırsal yörelerin turizme açılmasıyla çevresel kirlilik ve yozlaşmanın artacağı savı artık geçerliliğini yitirmiştir. Bilinçlendirilmesi durumunda yöre insanı, turizmin gereği olarak çevresel korumanın doğrudan uygulayıcısı olacaktır. Yöre insanı kirli ve kişiliksiz bir çevrenin pazarlanamayacağı gerçeğini öğrendikten sonra, doğal çevreyi denetim altında tutacaktır (Demircioğlu, 1993: 9-10).

Doğal Yapının Korunması ve Restorasyon Açısından;

Yatırımların uyarıcı etkisi, turizm sektöründen elde edilen gelirlerin ve turistik kaynakların sürekliliğini sağlamak amacıyla sürdürülebilir turizm politikalarının kabul görmesi, restorasyon çalışmalarının yapılması sonucu doğal çevre koruma altına alınmaktadır. Arkeolojik bulgulara ve verilere ilgi duymayan yöre halkı, turistlerin ilgisi karşısında doğal yapının korunmasına kayıtsız kalmayacaktır (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 74).

2. 2. ELAZIĞ İLİNİN KIRSAL TURİZM POTANSİYELİ

Doğu Anadolu'nun önemli illerinden biri olan Elazığ'ın kırsal turizm açısından incelenmesi, öncelikle şehrin tarihi, sosyo-ekonomik yapısı, demografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olunmasını gerektirmektedir.

2. 2. 1. Elazığ İlının Tarihçesi

Elazığ, Tarihi Harput şehrinin, yerleşime elverişli olmayışı, tabiat şartlarının zorluğu nedeniyle, 1834 yılında, Reşid Mehmet Paşa tarafından bugünkü yerinde kurulmuştur. Elazığ'ın tarihi yeni olmakla beraber bölgenin tarihi oldukça eskidir. Bu nedenle Elazığ tarihini onun menşei sayabileceğimiz Harput'un tarihi ile ele almamız gerekmektedir (elazigkulturturizm.gov.tr).

Şekil 4: Anadolu Uygurlukları Dönemi Elazığ

Kaynak: www.eodev.com

Harput yöresi, Anadolu'nun en eski yerleşim birimlerinden biridir. Nitekim Fırat ırmağının çizdiği büyük yay içerisinde, sulak ve verimli bir ova

üzerinde bulunması, doğal kaya sığınakları, kara ve su hayvanlarının bolluğu nedeni ile yöre, Paleolitik (Yontma Taş Devri M.Ö. 10000) dönemden beri yerleşme alanıdır.

Elazığ ve yöresinin yazılı tarihinin Hitit tabletlerindeki bilgilerle aydınlatıldığı görülmektedir. M.Ö. 2000'lerde yörenin İşuva adı ile anıldığı belirlenmiştir. M.Ö. 12. ve 7. yüzyıllar arasında yöreye merkezi Van (Tuşpa) olan Urartular hâkim olmuştur. Urartu dönemi ile ilgili olarak, Harput kalesi başta olmak üzere, Altınova Norşuntepe'de ortaya çıkarılan Urartu yerleşmesi, Palu Kalesi, Karakoçan (Bağın) ve İzoli'deki (Kuş Sarayı) çivi yazılı kitabeler yöredeki Urartu hâkimiyetini açıkça ortaya koymuştur. Daha sonra bölgede Medler, Persler, Romalılar, Bizanslılar ve Arapların değişik dönemlerde egemen oldukları görülmektedir (tuik.gov.tr).

Büyük Selçuklu hâkimiyetinin Anadolu'ya kayması ile Harput'un Türk yurdu olmasında en önemli savaşın Malazgirt Meydan Muharebesi olduğuna şüphe yoktur. Nitekim Harput ve çevresi Malazgirt muharebesinden sonra Türklerin eline geçmiş olup yörede Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı olarak Çubukoğulları Beyliği kurulmuştur. Harput'un Türkler tarafından alınmasına kadar sadece müstahkem bir kale hüviyetinde kalan bu yer Türklerle beraber büyüyen bir şehir haline gelmiştir. Çubukoğulları Beyliği'nin ömrü uzun sürmemiş 1110 yılında Artukoğulları dönemini başlatmıştır. Bir müddet sonra Harput Artuklularını diye bilinen bağımsız bir beylik kurulmuştur. Harput, 1230 yılında Moğolların eline geçmiş 1234 yılından itibaren ise Anadolu Selçuklu Devleti'nin hâkimiyeti altına girmiştir. 1507 yılında Safevilerin eline geçen Harput, 1515 yılında ise Çaldıran zaferinden sonra Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (elazig.gov.tr).

Elâzığ' a 1862 yılında Sultan Abdülaziz'in tahta çıkışının 5. yılında Hacı Ahmet İzzet Paşa devrinde buraya tayin edilen Vali İsmail Paşa'nın teklifi ile Mamuret-ül Aziz ismi verilmiştir. Fakat telaffuzu güç olduğundan halk arasında kısaca El 'aziz olarak söylenmiştir. Zaman içinde bölgeye eyalet merkezliği yapan şehre 1937 yılında Atatürk tarafından tahıl ambarı bolluk ve bereket anlamına gelen El 'azık adı verilmiş olup, zamanla Türkçe ses uyumuna

uygunluğu ve söyleniş kolaylığı nedeniyle Elâziğ olarak kullanılır olmuştur (wikipedia.org).

2. 2. 2. Elazığ İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

2. 2. 2. 1. Coğrafi Konum ve Yer Şekilleri

Elazığ ili Doğu Anadolu Bölgesi'nin güneybatısında, Yukarı Fırat Bölümü'nde yer almaktadır. Yüzölçümü 8.455 km² si kara, 826 Km² si baraj ve doğal göl alanları olmak üzere toplam 9.281 km² dir. Denizden yüksekliği 1.067 metre olan Elazığ, yeryüzü şekilleri açısından topraklarını dağlık alanlar, platolar ve ovalar oluşturmaktadır.

Şekil 5: Elazığ İli Coğrafi Konumu

Kaynak: www.turkiye-rehberi.net, commons.wikimedia.org adreslerinden düzenlenmiştir.

Türkiye topraklarının % 0,12'sini meydana getiren il sahası, 40° 21' ile 38° 30' doğu boylamları, 38° 17' ile 39° 11' kuzey enlemleri arasında kalmaktadır. Bu çerçeve içinde şekil olarak kabaca bir dikdörtgene benzeyen Elazığ ili topraklarının Doğu-Batı doğrultusundaki uzunluğu yaklaşık 150 km. Kuzey-Güney yönündeki genişliği ise yaklaşık 65 km. civarındadır (elazig.net.tr).

Coğrafi konumu itibariyle Elazığ, doğuyu batıya bağlayan yolların kavşak noktasındadır. İli, doğudan Bingöl, kuzeyden Keban Baraj Gölü aracılığıyla Tunceli, batı ve güneybatıdan Karakaya Baraj Gölü vasıtasıyla Malatya, güneyden ise Diyarbakır illerinin arazileri çevrelemektedir. İl Sınırları içindeki en önemli akarsu Fırat ve kollarıdır. 86 Km² yüzölçümü olan Hazar Gölü, İl merkezine 30 Km. mesafededir. Ayrıca İl Keban, Karakaya, Kral kızı ve Özlüce gibi önemli baraj gölleri ile çevrilidir.

Karayolları Ankara-Kayseri-Malatya-Elazığ-Bingöl-Muş karayolu, Adana-Maraş-Malatya-Elazığ- Tunceli karayolu, Mardin-Diyarbakır-Arapkir-Keban-Elazığ karayolu ile İran-Erzurum- Tunceli-Elazığ milletlerarası yollar ile bağlıdır. İyi asfalt vasfında olan bu yollardan Elazığ içinde kalan kısımlarının uzunluğu 425 kilometredir. Ankara-Kayseri-Sivas-Malatya demiryolu Elazığ'da iki kola ayrılır. Bir kol Diyarbakır-Batman'a diğeri Palu-Genç- Muş-Tatvan'a ulaşır. İl sınırları içinde kalan demiryolu 272 km ve 15 duraklıdır. 1981 yılında temeli atılıp, 1986 yılında hizmete giren Fırat köprüsü, Türkiye'nin en uzun köprüsüdür. 2030 m olup, 30 adet betonarme ayak üzerine inşa edilmiştir. İmkânları her geçen sene arttırılan hava alanı ile Ankara-İstanbul-Kayseri ve Malatya'ya seferler yapılmaktadır. Ayrıca Keban Baraj Gölü üzerinde Ağın ilçesi ile Tunceli'nin ilçeleri arasında feribotla ulaşım sağlanmaktadır (elazig.gov.tr).

2. 2. 2. 2. İklim ve Bitki Örtüsü

Elazığ' da ağırlıklı olarak karasal iklim görülmektedir. Karasal iklimin yanı sıra yer yer Akdeniz iklimi özelliği de taşımaktadır. Bu iklim değişikliği Keban barajı kurulduktan sonra meydana gelmiştir.

	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK
ORTALAMA SICAKLIK (°C)	-0,9	0,5	5,7	12	17,2	22,9	27,3	26,8	21,6	14,7	7,2	1,7
ORTALAMA EN YÜKSEK SICAKLIK (°C)	2,9	4,9	11	17,8	23,5	29,6	34,2	34,1	29,3	21,7	12,6	5,4
ORTALAMA EN DÜŞÜK SICAKLIK (°C)	-4	-3,2	1	6,5	10,7	15,2	19,3	19,1	14,4	8,9	3	-1,2
ORTALAMA GÜNEŞLENME SÜRESİ (SAAT)	2,4	3,5	5,2	6,4	9,1	11,3	12,1	11,3	9,5	7,1	4,4	2,3
ORTALAMA YAĞIŞLI GÜN SAYISI	12	11,8	12,3	12,6	10,9	4,5	1,1	0,8	2,2	6,9	9,3	11,8
AYLIK TOPLAM YAĞIŞ MİKTARI ORTALAMASI (kg/m ²)	40,8	41,3	52,3	64,1	53,6	13	1,9	0,7	7,5	39,6	45,7	43,8

Çizelge 2: İlin Uzun Yıllar İçerisinde Gerçekleşen Ortalama Değerleri (1954-2013)

Kaynak: www.mgm.gov.tr

Elazığ iklimi Akdeniz ve karasal iklim arasında bir geçiş özelliği de gösterir, yazlar sıcak ve kurak kışlar soğuk ve sert geçmektedir. En fazla yağış ilkbaharda görülmektedir (cografya.gen.tr). Çizelge 2' de ilin yıllar içerisinde oluşmuş olan ortalama iklimsel özellikleri verilirken, Çizelge 3' te yine aynı yıllar içerisinde yaşanan en yüksek ve en düşük sıcaklıkların aylara göre dağılımı verilmiştir.

	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	EKİM	KASIM	ARALIK
EN YÜKSEK SICAKLIK (°C)	12,4	17,3	26,4	32,2	34,4	38,6	42,2	41,2	37,8	32,1	24,3	19,6
EN DÜŞÜK SICAKLIK (°C)	-22,6	-21,4	-17	-7	0	4	6,7	10,2	1	-2,2	-15,2	-18,4

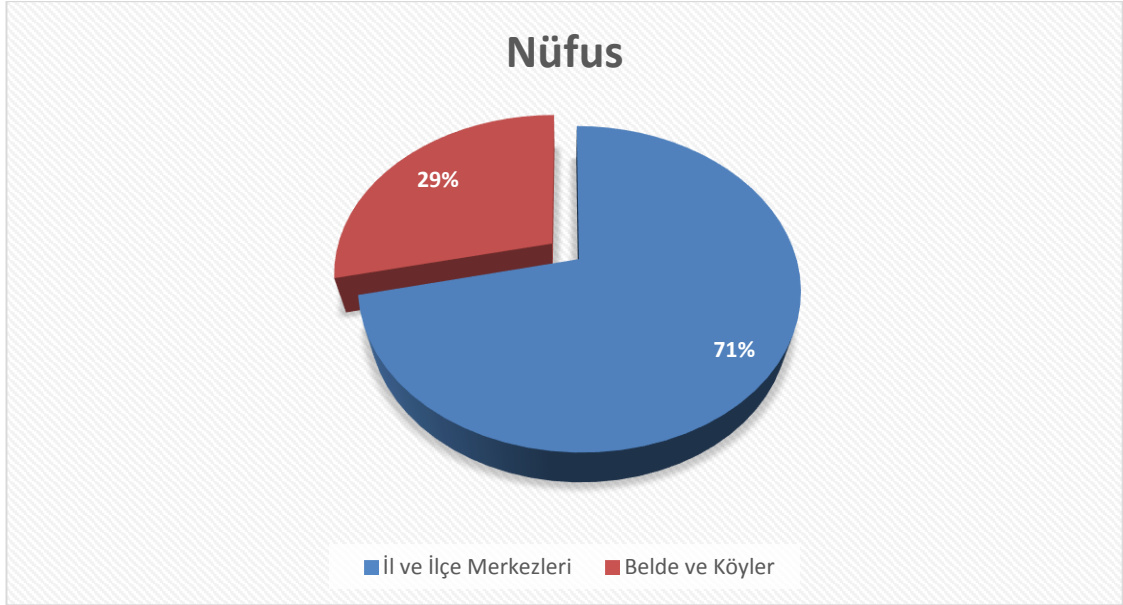
Çizelge 3: İlin Uzun Yıllar İçinde Gerçekleşen En Yüksek ve En Düşük Sıcaklık Değerleri (1954 - 2013)

Kaynak: www.mgm.gov.tr

İl topraklarının % 50 si çayır ve meralar, % 28 i tarım arazisi, % 12 si orman arazisi, % 10 u su yüzeyi (Baraj ve göller) ile kaplıdır. Tarım arazisinin % 87 si sulanabilir tarım arazisidir. Elazığ ilinde 123.043 hektarlık orman alanı vardır. Bölgenin yüksek yerlerinde dişbudak, kızılâğaç, ceviz, çitlembik ve ardıç türlerine rastlanmakta, dere ve nehir boylarında ise kavak ve söğüt ağaçları görülmektedir (elazigpatent.com).

2. 2. 2. 3. Nüfusu

Yüzölçümü 9.313 km² olan Elazığ ilinde km²'ye 61 kişi düşmektedir, yani nüfus yoğunluğu 61/km²'dir. Elazığ 2014 nüfusu, 570 133'tür. Elazığ nüfusunun %71,47'lik kısmı il ve ilçe merkezlerinde, %28,53'lük kısmı ise köy ve beldelerde yaşamaktadır (nufusu.com).

Şekil 6: İlçelere Göre İl ve İlçe Merkezleri ile Belde ve Köyler Nüfusu, 2013

Kaynak: www.tuik.gov.tr

2. 2. 2. 4. Ekonomik Yapısı

İlin ekonomik hayatında tarımın önemli bir yeri vardır. Sanayi ve hizmet sektörlerindeki gelişmelere rağmen tarım, ana sektör olma özelliğini sürdürmektedir. İlin ekonomisine önemli katkıda bulunan tarımsal faaliyetlerin başında, tarla bitkileri üretimi gelmekte olup bunu sırasıyla; hayvancılık, bağ-bahçe ziraatı takip etmektedir (kulturportali.gov.tr).

Ekonomik yapıyı kaynaklarına göre başlıklara ayırarak detaylı bir biçimde inceleyecek olursak (cografya.gen.tr);

Tarım: Ovaları az fakat çok verimlidir. Büyük akarsuların suladığı bu ovalarda, buğday, arpa, pirinç, şekerpancarı, tütün, fasulye, nohut, mercimek, fiğ, burçak, soğan, sarımsak, pamuk, üzüm, elma, armut, kayısı, ceviz, badem ve dut yetiştirilmektedir. Yetiştirilen ürünler arasında lahanaya, kavun ve çilek önemli gelir kaynağı haline gelmiştir.

Hayvancılık: Elazığ hayvancılığa çok elverişlidir. Geniş mera ve çayırıları, Karacadağ gibi yaylaları buna müsaittir. İl dâhilinde koyun, kıl keçisi, sığır, at ve katır beslenir. Arıcılık gelişmiştir. Akarsu ve gölleri bol ve su bakımından zengin olmasına rağmen balıkçılık henüz istenilen boyutta gelişmemiştir. Keban baraj gölünde sazan ve aynalı sazan balığı yetiştirilmeye başlanmıştır.

Ormancılık: İlin orman sahası her ne kadar % 25 görünmekte ise de çoğu fundalık olup, mevcut ormanlar da bakımsızdır (106.000 hektar).

Madencilik: Elazığ, madenciliğin ziraat ile yarıştığı ve hatta ziraatı geçtiği bir yer olup, toprakları madenlerle doludur. Bakır, krom, simli kurşun ve betonit başlıca madenleridir. Ergani Bakır İşletmesi'nde; blister bakır, sülfürik asit ve prit tüvenan cevher üretim işleme yapılmaktadır. Diğer maden işletmeleri Guleman Krom İşletmesi, Ferro Krom Tesisleri ve Elazığ Betonit Fabrikasıdır. Alacakaya ve Arıcak ilçelerinde çıkarılan mermer dünyaca meşhurdur. Kendine has özelliği bulunan Elazığ mermerini işlemek üzere son senelerde birçok mermer işleme fabrikası kurulmuştur.

Sanayi: Elazığ'ın maden bakımından zengin ve Türkiye'nin en büyük hidroelektrik santralının bu ilde oluşu ile sanayi gelişmiştir. İrili ufaklı 1200 sanayi iş kolu vardır. Elazığ sanayi alanında Doğu Anadolu bölgesinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle Organize Sanayi Bölgesinin kurulması ile fabrika sayısı hızla artmıştır. 49 fabrikalık sanayi bölgesinde 20 fabrika inşaatı tamamlanarak üretime geçmiştir. Diğerlerinin inşaatı devam etmektedir. Un, deri, şeker, çimento, pamukyağı, pamuk ipliği, kiremit, yün, süt, yem, azot, süper fosfat, kireç, plastik boru, tüp gaz imalatı ve dolum, kâğıt, tekstil, meşrubat, matbaacılık, mermer, Ayçiçek yağı, ayakkabı, mobilya, sabun, tıbbî malzeme fabrikaları başlıca büyük sanayi kuruluşlardır.

2. 2. 3. Elazığ'da Turizm ve İlin Çekicilik Unsurları

Elazığ, turizm potansiyeli yüksek olan bir ilimizdir. Tarihî eserleri, tabii güzellikleri ve zengin folkloruyla turisti çeken özelliklere sahiptir. İl'de 2015 yılı itibari ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan Turizm İşletme Belgesi 3 adet 4

yıldızlı, 4 adet 3 yıldızlı, 1 adet 2 yıldızlı otel ve 1 adet motel mevcuttur (elazigkulturturizm.gov.tr).

<u>YILLAR</u>	<u>YERLİ</u>	<u>YABANCI</u>	<u>TOPLAM</u>
2002	32.014	1.131	33.145
2003	65.000	3.500	68.500
2004	43.692	4.694	48.386
2005	63.129	4.257	67.186
2006	51.328	706	52.034
2007	64.556	572	65.128
2008	69.549	1.098	70.644
2009	68.441	1.444	69.885
2010	68.553	1.276	69.829
2011	95.911	2.498	98.409
2012	93.398	2.563	95.961
2013	98.275	2.631	100.906

Çizelge 4: 2002-2013 Yılları Arasındaki Yerli ve Yabancı Turist İstatistikleri

Kaynak: www.elazigkulturturizm.gov.tr

Çizelge 4, Elazığ iline 2002-2013 yılları arasında giriş yapan yerli ve yabancı turist sayılarını yansıtırken, Çizelge 5 ise, 2010-2013 yılları arasında havayolları ile kente giriş yapan ziyaretçi sayılarını göstermektedir.

<u>YILLAR</u>	<u>YERLİ</u>	<u>YABANCI</u>	<u>TOPLAM</u>
2010	8.816	5.013	13.829
2011	10.133	7.611	17.749
2012	12.157	8.822	20.979
2013	12.302	9.061	21.363

Çizelge 5: 2010-2013 Yılları Arasında Türk Hava Meydanları Elâzığ Hudut Kapısından İl'e Giriş Yapan Ziyaretçi Sayısı

Kaynak: www.elazigkulturturizm.gov.tr

	<u>TESİSE GELİŞ SAYISI</u>			<u>GECELEME</u>			<u>DOLULUK ORANI</u>		
	<u>Yabancı</u>	<u>Yerli</u>	<u>Toplam</u>	<u>Yabancı</u>	<u>Yerli</u>	<u>Toplam</u>	<u>Yabancı</u>	<u>Yerli</u>	<u>Toplam</u>
Elazığ Merkez	2.288	60.625	62.913	5.068	88.522	93.590	2,47	43,07	45,53
Sivrice	459	9.432	9.891	605	11.237	11.842	0,81	15,11	15,92

Çizelge 6: 2013 Yılı İtibari İle Elazığ'a Giriş Yapan Turistlerin Tesislere Geliş, Geceleme Sayıları ve Doluluk Oranları

Kaynak: www.kulturturizm.gov.tr

Çizelge 6'da; Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2013 yılı istatistiklerine göre Elazığ'a gelen yerli ve yabancı turistlerin tesise geliş, geceleme sayıları ve doluluk oranları rakamları verilmiştir.

Bir destinasyonun gelişmesi ve tercih edilmesindeki en önemli etkenlerden biri de çekicilikleridir. Çekicilik unsurları doğal ve yapay çekicilikler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu çekiciliklerin bazıları doğada bulunurken diğerleri ise yapay olarak insanlar tarafından yaratılmaktadır (destinationerciyes.com).

2. 2. 3. 1. Elazığ İlinin Tarihi ve Doğal Güzellikleri

Önemli coğrafi konumu ve geçmişten günümüze birçok kültüre ev sahipliği yapmış olması ile Elazığ, misafirlerini birçok tarihi ve doğal güzellik ile karşılamaktadır.

2. 2. 3. 1. 1. Harput Kalesi

Harput Kalesi Urartular tarafından dikdörtgen bir plan üzerine kurularak yapılmış olan mimari yapıdır. Kale, iç ve dış kale olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Restorasyon çalışmaları devam etmekte olan kalenin, yapım döneminde yaşanan su kıtlığı nedeni ile yapım aşamasında süt kullanıldığı, süt kalesi adının oradan geldiği belirtilmektedir (wikipedia.org).

Ağustos 2014'te Harput Kalesi'nde 10 yıl sürmesi planlanan kazı ve restorasyon çalışmaları başlatılan kale için nihai hedefin, Harput'un dünya kültür mirasına katılmasının sağlanması olduğu, çünkü dünya kültür mirasına dâhil edildiği zaman artık Harput sadece Elazığ'ın ya da Türkiye'nin değil, bütün dünyanın ortak kültür mirası haline geleceği yetkililer tarafından belirtilmiştir (sabah.com.tr).

Resim 1: Harput (Süt) Kalesi

Kaynak: www.wikimapia.org

2. 2. 3. 1. 2. Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Elazığ'da ilk müze 30 Nisan 1965 tarihinde, Harput bucağında bulunan Alacalı Mescit 'te "Harput Müzesi" olarak kurulmuştur.

Resim 2: Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Dış Görünüm

Kaynak: www.elazigkulturturizm.gov.tr

Sonraki yıllarda bu yapı, toplanan eserler için küçük geldiğinden, İstasyon Caddesi'ndeki Elazığ Belediyesi'ne ait bir binaya taşınmıştır. Daha sonra Keban ve Karakaya Baraj projeleri çerçevesinde yapılan yüzey araştırmaları ve kazılarda bulunan eserlerin teşhiri söz konusu olunca, bina yetersiz kalmıştır. 1971-1972 yıllarında şimdiki Fırat Üniversitesi Kampüsü'nde 12.700 m²'lik bir alan müze binası için tahsis edilmiş ve müze deposu ile idari binaların yapılmasından sonra, 28 Temmuz 1982 yılında müze ziyarete açılmıştır.

Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, "Arkeolojik Eserler ve Sikke Salonu, Halı Kilim ve Etnografya Salonu" olmak üzere iki salondan ve çeşitli eserlerin saklandığı depo bölümlerinden oluşmaktadır (kulturvarliklari.gov.tr).

Resim 3: Elazığ Arkeoloji ve Etnografya Müzesi İç Görünüm

Kaynak: www.elazigkulturturizm.gov.tr

Müzedede 2013 Ağustos ayı sonu itibariyle toplam 30 223 adet kayıtlı eser bulunmaktadır. Müzeyi 2013 Ağustos ayı sonu itibariyle 1.367 ücretli, 6.724 ücretsiz olmak üzere toplam 8.091 kişi ziyaret etmiştir (elazigkulturturizm.gov.tr).

2. 2. 3. 1. 3. Çırçır Şelalesi

Dünyanın en genç doğal Şelalesi olan ırır Şelalesi, Keban Baraj Gölü'nden meydana gelmiştir ve barajdaki bir çatlaktan gelebileceği ihtimaline karşı araştırmalar yapılmış herhangi bir bilgi elde edilememiŐtir. Elazığ' da bulunan Keban Baraj Gölü'nün ve Őelalenin çevresindeki alabalık tesisleri, doğanın içinde ziyarette bulunan misafirlerine unutulmaz lezzetler sunmaktadır (neredekal.com).

Resim 4: Çırçır Şelalesi

Kaynak: www.circirselalesi.com

2. 2. 3. 1. 4. Hazarbaba Kayak Merkezi

Elazığ ilinin Sivrice ilçesinin güneyinde bulunan 2.347 metre yüksekliğindeki Hazarbaba dağında yapılan "Hazarbaba Kayak Merkezi" 1999 yılında faaliyete geçmiş olup kayak sporuna elverişli pisti, telesiyeci ve kafeterya imkânları ile hizmet vermektedir. 1100 m telesiyeci ve mekanik tesisler standartlara uygundur. İlçenin turizmine büyük katkısı bulunan Hazar

gölüne karşı, 1850 m rakımda muhteşem manzaraya hâkim sahip olan Hazarbaba Kayak Merkezi halkın hizmetine sunulmuştur (elazig.gov.tr).

Hazarbaba Kayak Merkezi hava alanına 22 km ve demir yoluna 5 km'lik mesafe ile bölgeye gelen misafirlerine rahat ulaşım imkânı sunmaktadır. Sivrice ilçesinden 6 km mesafede, Hazarbaba dağına yapılan kara yolu ile tırmanıştan sonra ulaşılabilir. 6 km'lik yol stabilize olup ulaşımın daha rahat olabilmesi için 24 saat süreyle kar temizleme çalışmaları yapılmaktadır (elazigkulturturizm.gov.tr).

Resim 5: Hazarbaba Kayak Merkezi

Kaynak: www.elazigkulturturizm.gov.tr

Hazarbaba kayak merkezi hakkında bilinmesi gerekenleri maddeler halinde sıralayacak olursak (kayakmerkezleri.net) ;

- 2347 metre zirvesi bulunan Hazarbaba Dağı'nda normal kış koşullarında kar kalınlığı 2- 3 metre civarındadır.
- Elazığ Sivrice Hazarbaba Kayak Merkezinde, kayak sezonu Aralık - Mart dönemini kapsamaktadır.

- Kayak pisti amatör ve profesyonel kayakçılara rahat kayma imkânı sağlamaktadır.
- Elazığ Sivrice Hazarbaba Kayak Merkezinde kayak pisti 1500 metre olup, Kayak merkezinde İl Özel İdare'sine ait bir tesis ve Valiliğe ait kayak evi bulunuyor.
- Elazığ Sivrice Hazarbaba Kayak Merkezinde kayak için toplam uzunluğu 3 km. olan 8 yatay pist bulunmaktadır.
- Elazığ Sivrice, Hazarbaba Kayak Merkezindeki telesiyenin taşıma kapasitesi şu anda 50 kişi olmakla birlikte, kapasite 100 kişiye kadar arttırılabilmektedir.
- Slalom gerektiren zorlu inişleri olan Hazarbaba kayak tesisleri en zorlu pistler arasında yer almaktadır.
- Elazığ Sivrice Hazarbaba Kayak merkezinde, konaklama imkânı bulunmamakta, daha çok günübirlik turlar için kullanılmaktadır. Ancak kayak merkezine 6 km uzaklıkta bulunan Hazar gölü kenarında bulunan 100 yataklı Mavi göl ve 150 yataklı Turpol otellerinde konaklama imkânı mevcuttur.

2. 2. 3. 1. 5. Harput Buzluk Mağaraları

Tarihi Harput beldesinin kuzeydoğusunda Elazığ'a 12 km. uzaklıkta olup, Keban Baraj gölünün seyir tepesi konumundadır. Buzluk Mağarası, jeomorfolojik yapısı nedeniyle gerçekleşen klimatolojik şartlar ve hava sirkülasyonu özelliğinden dolayı yaz ayları içinde doğal olarak tabakalar, sarkıtlar ve dikitler halinde buz oluşturmakta, kış aylarında ise tam tersine sıcak hava oluşturmaktadır (ktbyatirimisletmeler.gov.tr). Mağarada oluşan buzun bazı hastalıkların tedavisinde kullanıldığı hususu yöre halkı tarafından belirtilmektedir.

Resim 6: Harput Buzluk Mağaralarının Dışarıdan Görünümü

Kaynak: www.salgit.com

Bölgede meydana gelen büyük bir çöküntü ile çevresinde bulunan kayaların üst üste yığılmasıyla oluştuğu sanılan mağaranın bulunduğu yer ağaçlandırılmaya elverişli olup, mesire olarak da değerlendirilebilir durumdadır. Buzluk Mağarası'nın tarihinin, kuruluş tarihi Urartulara kadar uzanan Harput'un tarihinden daha eski olduğu bilinmektedir (wowturkey.com).

Resim 7: Harput Buzluk Mağaralarının İçeriden Görünümü

Kaynak: www.wowturkey.com

2. 2. 3. 1. 6. Hazar Gölü

Hazar Gölü Elazığ'a 22 km. Uzaklıkta, Elazığ - Diyarbakır karayolu güzergâhında olup, Hazarbaba ve Master dağları arasına sıkışmış tektonik bir göldür. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin kendine has plajları olan su sporları ve balık avcılığı yapılan en önemli gölüdür. Uzunluğu 22 km, genişliği 5-6 km. olan göl, günün her saatinde değişik görünüm kazanarak mavinin ve yeşilin her tonunu gösterir. Suyu berrak, sodasız ve tuzsuzdur. Çevresinde 25'e yakın kamu kurum ve kuruluşlarına ait eğitim ve dinlenme tesislerinin yanı sıra Turizm bakanlığından belgeli otel, motel, lokanta ve günübirlik piknik alanı, ayrıca özel kuruluşlar tarafından işletilen balık evleri bulunmaktadır. Son zamanlarda çevresinde çok sayıda ikincil konutlar ve yazlıklar ile tatil sitelerinin yapıldığı göl, çevre illerin de faydalandığı tatil merkezi konumundadır (turkcebilgi.com).

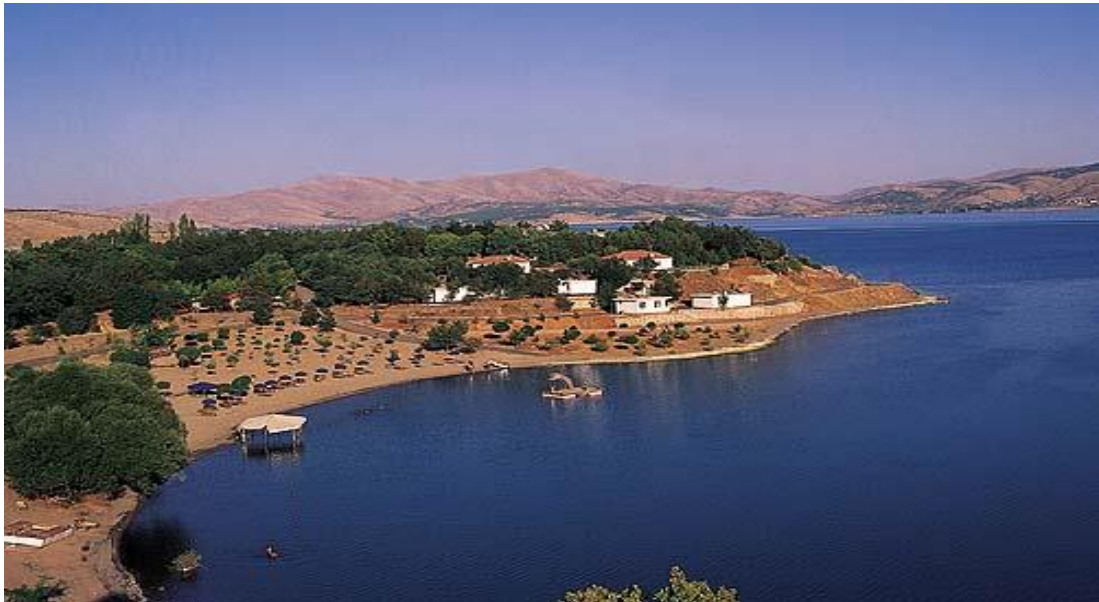
Resim 8: Hazar Gölü

Kaynak: www.elazigkulturturizm.gov.tr

Hazar Gölü Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük gölüdür. Hazar Gölü Havzasının ekonomik faaliyetlerinde tarım ve turizm sektörleri öne çıkmaktadır. Bölgede tarımsal faaliyetler azalarak, turizm faaliyetleri ise

artarak devam etmektedir. Havza orman açısından fakirdir. Hazar Gölü, Uluslararası öneme sahip sulak alan olup, aynı zamanda da önemli bir doğa, bitki ve kuş alanıdır (edenturkiye.org).

Yaz ayları boyunca nüfus yoğunluğunun arttığı gölde, 1990 yılında yapılan araştırma neticesinde; içerisinde batık bir kentin olduğu keşfedilmiş, bu da göle ayrı bir gizem kazandırmıştır. Hazar Gölünün, Kilise Adası civarından başlayan batık kentin Sivrice ilçesine kadar uzandığı tespit edilmiş olup, bilimsel araştırmalarla tarihinin ve orada oluş nedeninin ortaya çıkarılmasını bekleyen, aşım sorunu olmayan göl, yerli ve yabancı turizme her yönüyle hizmet vermektedir (turizmtrend.com).

Resim 9: Hazar gölü

Kaynak: www.elaziz.net

Hazar Gölü çevresinde küçük akbaba, küçük kerkenez, gökkuzgun, karabatak, kuğu gibi 48 cinse ait 64 kuş türü tespit edilmiştir. Göl, endemik ve nesli tehlike altında olan beş bitki ve Göl'e has üç balık türünü barındırmaktadır. Göl kıyısı Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında yoğun bir şekilde kamp ve karavan turizmi için kullanılmaktadır. (turkiyesulakalanlari.com).

2. 2. 3. 1. 7. Cami ve Türbeler

Ulu Camii; Harput'ta Artuklu Hükümdarı Fahrettin Karaaslan tarafından H.551 (M.1156-1157) yılında yaptırılan camii, Anadolu'daki en eski ve en önemli yapılardan birisidir. Cami halen ibadete açıktır (elazig.gov.tr).

Sarahatun (Sarayhatun) Camii; Akkoyunlu devrine ait cami, Akkoyunlu Hükümdarı Bahadır Han'ın (Uzun Hasan) Annesi Sara Hatun tarafından 1465 yılında mescid olarak yaptırılmıştır. 1585 yılında tamir edilmiş, 1843 yılında da yapılan onarımla da bugünkü halini almıştır (elazig.gov.tr).

Kurşunlu Camii; Harput'ta Osmanlı devri camilerinin en güzel örneklerinden biridir. 1738 - 1739 yıllarında yapılmıştır (zaman.com.tr).

Alacalı Camii; Harput'ta Kitapçıgil parkının girişinde bulunan camide çeşitli yapı devirlerinin izleri görülmektedir. Küçük ebatla ve dikdörtgen planlıdır. Artukoğulları döneminde yapılmasına karşılık, XIX. Yüzyılda büyük bir onarım görmüştür (zaman.com.tr).

Ağa Camii; Harput'a girişte ana yolun solunda yer alan cami'nin kubbesi çökmüş olup, yalnızca zarif minaresi ayaktaadır. Minare kare kaideli ve sekizgen gövdelidir. Harput Müzesindeki kitabesine göre 967 H. (1559 M.) yılında Pervane Ağa tarafından inşa edilmiştir. Cami aslına uygun olarak restore edilerek ibadete açılmıştır (elazig.gov.tr).

Arap Baba Mescidi ve Türbesi; Selçuklu hükümdarlarından IV. Kılıçarslan'ın oğlu III.Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında, H. 678 yılında inşa edilmiştir. Mescidin en önemli yeri 2.50 m. genişliğinde ve 1.50 m. yüksekliğindeki tamamen çini kaplı mihrabıdır. (e-tarih.org).

Fetih Ahmet Baba Türbesi; Harput'a 2 Km. uzaklıkta olup, kaya üzerine inşa edilmiş türbenin yanında mescidi bulunmaktadır. Türbe altıgen planlı, üst kısmı sonradan yapılmış, yalnız cenazelik kısmı mevcuttur. İçinde büyük bir sanduka bulunmaktadır (firat.edu.tr).

Mansur Baba Türbesi; Harput' ta bulunan eski adıyla “Cami-i kebir mahallesindeki bu zaviye bugün halk arasında “Mansur Baba Türbesi” olarak bilinir. 16 YY.' a ait bir vakfiyesi mevcut olup bu tarihlerde yıllık geliri 8980 akçedir. Kimi kaynaklara göre türbedeki mezarların Artuklu hanedanına ait olabileceği ifade edilmektedir. Yeniden onarılan ve ziyarete açılan Mansur Baba türbesi sekizgen planlı olup iç kısmı orijinal şeklini muhafaza etmektedir. Üst örtü sistemi sonradan yapılmıştır. İki katı anıtsal bir yapıdır (kulturportali.gov.tr).

2. 2. 3. 1. 8. Mesire Alanları

Cip Barajı Mesire Yeri; Elazığ' a 10 km uzaklıkta bulunan Cip Mesire Yeri yöre halkının hafta sonu tatillerinde ve yaz aylarında rağbet ettiği yerdir.

Resim 10: Cip Barajı Mesire Alanı

Kaynak: www.varbak.com

Cip Baraj Gölünün maviliği ve mesire yerinin yeşilliği insanlara eşsiz bir doğal güzellik sunmaktadır. Baraj gölünde olta ile balık avcılığı da yapılabilmektedir. Cip Mesire yerinde otopark, çocuk parkı, çeşmeler, W.C., beton piknik masaları, ziyaretçilerin kullanımına sunulmuştur. Ayrıca Cip

Mesire alanı içerisinde, Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Bölümüne ait bir Balık Üretim Çiftliği de bulunmaktadır (elazig.bel.tr).

Harput Mesiresi; Elazığ'a 5 km. uzaklıktaki tarihi Harput kentindedir. Bir açık hava müzesi görünümünde olan ve hemen her dönemden kalma tarihi eserlerin bulunması, dini turizm, kaplıca turizmi için de tercih edilen Harput mesiresi, bağlık ve bahçelik oluşu, temiz havası ve gelenlerin tüm ihtiyaçlarını karşılanabilmesi nedeniyle Elazığ ve çevre halkının gününbirlik gidebildikleri önemli mesire yerlerinden biridir (ben1gezginim.com).

Resim 11: Harput Mesire Alanı

Kaynak: www.wowturkey.com

100 Yıl (Zafran) Mesire Yeri; Elazığ'ın 2 km. batısındaki Fidanlık ile Fırat Üniversitesi Kampusu arasında bulunmaktadır. Çam ağaçları ile kaplı alanlar içerisinde içme suyu, WC, otopark, restoran, piknik masaları bulunmakta olup, mini bir hayvanat bahçesi de mevcuttur. Yöre halkının özellikle hafta sonlarında tercih ettikleri mesire yerlerindedir (elaziz.net).

Resim 12: 100 Yıl (Zafran) Mesire Alanı

Kaynak: www.elazighaberi.com

İçme Mesire Yeri; Elazığ'a 35 km. uzaklıkta bulunan İçme beldesi, Keban barajının oluşturduğu göl kıyısında ve Elazığ-Bingöl karayolu üzerindedir. Doğal güzelliği, soğuk suları, havuz başları, bağ ve bahçeleriyle son zamanlarda halkımızın ilgi gösterdiği mesire yerlerinden biri haline gelmiştir (mared.gen.tr).

2. 2. 3. 1. 9. Kaplıcalar ve Maden Suları

Golan Kaplıcaları; Karakoçan ilçesine 18 kilometre uzaklıkta bulunan Golan Kaplıcaları, yaklaşık 42-45 santigrat derecede doğal olarak ortaya çıkan suyuyla birçok hastalığa iyi gelmektedir. Bakanlar Kurulu kararıyla Termal Turizm Merkezi ilan edilen Elazığ-Tunceli il ve Karakoçan-Mazgirt ilçe sınırlarını çizen Peri Çayı kıyısında bulunan kaplıca, ziyaretçilerine aynı zamanda doğal hayatın farklı izlenimlerini de sunmaktadır.

Resim 13: Golan Kaplıcaları

Kaynak: www.golankoyu.com

Kaplıcada mülkiyeti Kaymakamlığa ait tesis yap-işlet-devret modeliyle özel sektöre 20 yıllığına kiralanmış durumdadır. 36 adet çift kişilik oda, mutfak ve banyodan oluşan tam donanımlı apart daireler, bay -bayan havuzu ile açık havuz bulunan kaplıcanın suyunun, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı raporuna göre romatizma, nevrit, poli-nevrit, kırık-çıkık, kadın hastalıkları ve cilt hastalıklarına iyi geldiği belirlenmiştir (golankoyu.com).

Mürüdü Suyu (Sarılık Çeşmesi); Elazığ'a 7 km. uzaklıkta ve kuzeyinde bulunan, çevresi bağlık ve bahçelik olan bir yerde kaynayan Mürüdü suyu bir çeşmeden akmaktadır. Suyunun soğuk, kireçli ve karbonhidratlı oluşu nedeniyle birçok hastalığın yanı sıra özellikle sarılık hastalığına iyi gelmektedir (kaplicazamani.com).

Yurtbaşı (Hoğu) Maden Suyi: Elazığ'a 19 km. uzaklıkta ve Yurtbaşı beldesinin yakınlarında bulunan su, birçok gözeden oluşmuştur. Maden suyunun sıcaklığı 17,5 C° olup, saniyede 1 litre akmaktadır. Özellikle böbrek, idrar yolları ve mide hastalıklarına iyi gelmektedir. Özel bir kuruluş tarafından işletilen içmenin yol, elektrik vb... altyapısı tamamlanmıştır (kaplica.biz).

Akçakiraz (Perçenç) Suları; Elazığ'ın 7 km. Güneydoğusunda bulunan Akçakiraz (Perçenç) beldesi yakınlarında "Hoşrik" adıyla bilinen ve bir ağacın altından çıkan sudan, yöre halkı tarafından çamur yapılıp vücuda sürülerek faydalanılmaktadır. Bir dere kenarında saniyede 5 litre kaynayan ve sıcaklığı 12 C° olan Perçenç acı suyundan içme ve banyo uygulamalarıyla yararlanılmaktadır (elazig.bel.tr).

Harput Dabakhane Suyu; Elazığ'a 5 km. mesafede bulunan Harput'ta, kalenin kuzeyindeki dere içerisinde yer almaktadır. Turistik bir görünüm arz eden Dabakhane binası, 1988 yılında daha önceki ne zaman ve kim tarafından yapıldığı bilinmeyen ahşap binasına uygun bir şekilde yapılarak, hizmete açılmıştır. Dabakhane suyunun, mide, bağırsak, karaciğer, hastalıkları ile depresyona iyi geldiği bilinmektedir (elazigkulturturizm.gov.tr).

2. 2. 3. 1. 10. Hamamlar

Cimşit Bey Hamamı; Sarahatun Camii bitişiğindeki klasik tipte bir Osmanlı yapısıdır. Yavuz Sultan Selim'in Sipahi Beylerinden Cimşit Bey tarafından 16. Asrın ilk yarısında yaptırılmıştır. Günümüzde restore edilerek kullanılabilir hale getirilmiş ve hizmete açılmıştır (paylastr.org).

Hoca Hasan Hamamı; Zamanımıza kadar ulaşabilmiş klasik Osmanlı tipi hamamlardan biridir. Soyunma, ılıkılık ve yıkanma yerlerinden meydana gelmiştir. İki giriş kapısı bulunur. Batı kapısının sade olmasına rağmen doğu kapısının kubbeli oluşu dikkat çekicidir. Soyunma yeri kare planlı ve üzeri kubbe ile örtülüdür. Günümüzde tamamen yıkılmış olan ılıkılıktan, yıkanma yerine geçilir. Yıkanma yeri dört eyvanlı, ortası büyük kubbeli ve köşeler de birer kubbeli halvetlerden meydana gelmiştir (otelelazig.com).

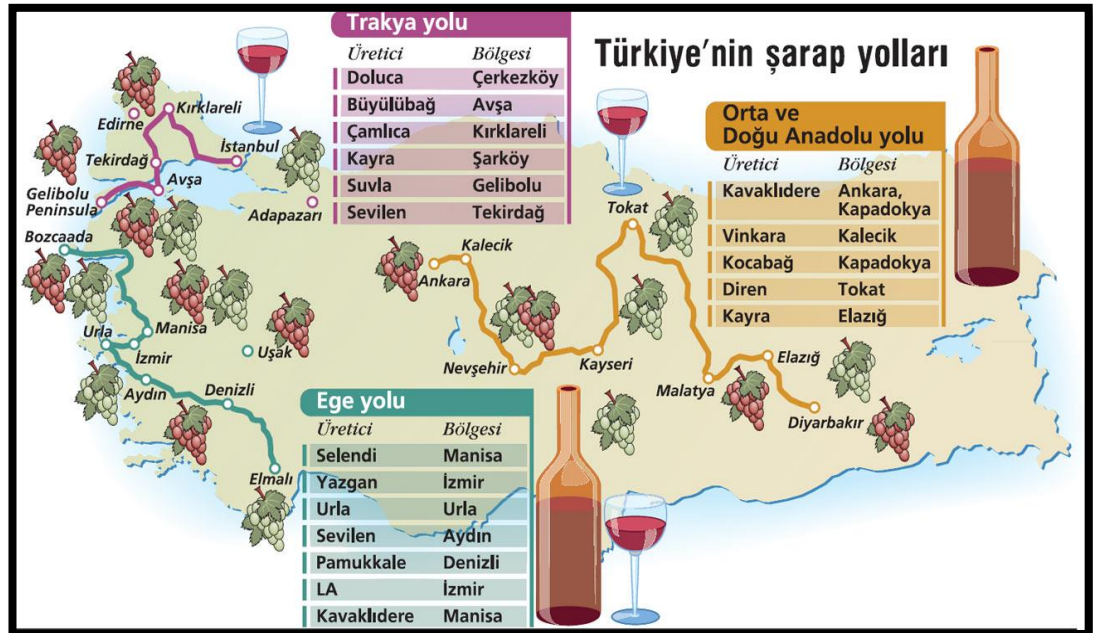
Kale Hamamı; Klasik Osmanlı hamamı tipindedir. Çok yıkık durumdadır. Soyunma, ılıkılık ve sıcaklık kısımları vardır. Duvarlar moloz taşlarla, kemer ve kubbe tuğla ile örülüdür. Giriş kapısı kemerli olup soyunma kısmına geçilir. Burası sonradan dabakhane olarak kullanıldığından bu

kısımda yıkama havuzları yapılmıştır. Üst yapı tamamen yıkılmıştır (kulturportali.gov.tr).

Palu Hamamı; Elazığ, Palu ilçesinde bulunan bu hamamı kimin yaptırdığı bilinmemekle beraber kitabesinden 1270 yılında yapıldığı öğrenilmektedir. Moloz taş ve tuğladan yapılan hamam soyunmalık, sıcaklık ve halvet bölümlerinden meydana gelmiştir. Giriş kapısının görkemli bir görünüşü olup, nişlerle çerçeve içine alınmıştır. Hamamın ana mekânını büyük bir kubbe örtmektedir. Bunun dışında kalan alanlar küçük kubbelerle örtülmüştür (paylastr.org).

2. 2. 3. 2. Bağcılık ve Şarapçılık

Türkiye'deki başlıca bağ alanları Ege'de Denizli, Manisa ve İzmir, Trakya'da Tekirdağ, Edirne ve Çanakkale, Orta Anadolu'da Nevşehir, Güneydoğu'da Diyarbakır, Doğu Anadolu'da Elazığ'dır. Bunları Bozcaada, Bursa, Ankara, Malatya, Antalya, Konya, Adapazarı ve Tokat takip etmektedir (hürriyet.com.tr)

Şekil 7: Türkiye'nin Şarap Haritası

Kaynak: www.ekonomist.com.tr

Toprak yapısı ve iklim kuşağı olarak bağcılık için çok ideal bir bölge olan Elazığ ilinin tarihine bakıldığında Hitit ve Urartular'ın burada üzüm yetiştirdiği ve şarap yaptıkları bilinmektedir. Günümüze kadar gelen bu üzümler Öküzgözü ve Boğazkere'dir. Elazığ'da yetiştirilen üzümlerin yaklaşık % 25' i şarap yapımında kullanılmakta, bunun da % 25'i Elazığ'daki şarap fabrikasında işlenmektedir (wowturkey.com).

Son yıllarda şarapçılık konusundaki gelişmeler de buradaki üretimi tetiklemiş, bağcılığa olan ilginin artmasıyla birlikte, üzüm üreticileri daha da bilinçlenmişler ve bağlarda modern teknikler kullanmaya başlamışlardır (wowturkey.com).

2. 2. 3. 3. Yaban Hayatı, Balıkçılık ve Avcılık

İlde Avcılar Kulübü tarafından av mevsiminde av partileri düzenlenmekte olup, genellikle keklik, bıldırcın, sülün, çulluk gibi kuş türleriyle vaşak, çakal, kurt, tavşan, tilki, dağ keçisi ve yaban domuzu gibi çeşitli türden hayvanlar avlanmaktadır (elazigkulturturizm.gov.tr).

Göller itibariyle Doğu Anadolu'nun en zengin su bölgesi olan ilde önemli ölçüde balık avcılığı da yapılmaktadır. Kara ve su avcılığı, spor ve eğlence amacıyla yapılmakta ise de büyük oranda yapılan balık avcılığı ekonomik amaçla yapılmaktadır. Fırat nehri ve Keban Barajı'nın yapılması ile oluşan baraj gölünde yaklaşık 20'den fazla balık türünün bulunduğu bilinmekte olup, bu balık çeşitleri arasında en fazla beğenilen ve avlanan aynalı sazan balığıdır. Etinin lezzetli oluşu ve çok miktarda bulunması nedeniyle aynalı sazan çevre illere de pazarlanmaktadır (elazigkulturturizm.gov.tr).

2. 2. 3. 4. Doğa Yürüyüşleri

Hazarbaba dağı, bulunduğu konum itibarıyla Hazar gölü, Keban baraj gölünü görebilmesi, seyir tepesi konumunda olması, doğal bitki örtüsü, yaban hayatı, tepelerinde uzun süre kar tutma özeliği ile hem kayak merkezi, hem de

Dağ-Doğa yürüyüşleri için ideal bir alandır. Bu alanı bütün güzelliği ile ilimize ve bütün dünyaya tanıtmak amacıyla her yıl Turizm Haftası etkinlikleri kapsamında Mayıs ayının ikinci haftasında, Elazığ'ın Sivrice İlçesinde bulunan Hazarbaba Dağı'nda, Dağ-Doğa Yürüyüşü gerçekleştirilmektedir (kurumsal.kultur.gov.tr).

Resim 14: Hazarbaba Dağ ve Doğa Yürüyüşü

Kaynak: www.elazigkulturturizm.gov.tr

2. 2. 3. 5. Su Sporları

Etrafı doğal ve yapay göllerle çevrili olan Elazığ'da özellikle Keban ve Karakaya Baraj gölleri kıyılarında sportif amaçlı olta balıkçılığı büyük ölçüde yapılmaktadır. Genellikle hafta sonları ve tatillerde kıyılar olta ile balık yakalayanlarla dolmaktadır (tgdturkey.com).

Hazar Gölü de bölgede su sporları kapsamında büyük önem arz etmektedir. Elazığ'da Uluslararası Hazar Su Sporları Şenliği adı altında her sene Temmuz ayında Sivrice Hazar Gölü'nde şenlik faaliyetleri düzenlenmektedir. Ayrıca 2013 yılında Ak Parti Elazığ Milletvekili Av. Şuay ALPAY; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı bünyesinde iç sular potansiyelinin geliştirilmesi projesi kapsamında belirlenecek pilot bölgede bir

adet su sporları ve denizcilik eğitim merkezi ile bir adet feribot yapımı için kalkınma bakanlığından onay çıkmıştır. Yapılan incelemeler ve görüşmelerde su sporları ve denizcilik eğitim merkezi için pilot bölgenin Elazığ Sivrice ilçesinde bulunan Hazar gölü, feribot içinse bölgenin en yoğun hattı olan Elazığ-Pertek / Tunceli olarak planlanmıştır (ajans23.com).

2. 2. 3. 6. Yöresel Yemekler

Ankara Ticaret Odası ve Ankara Patent Bürosu'nun Türkiye'nin lezzet haritası çalışmasına göre Türkiye'de çeşit bakımından Gaziantep'ten sonra en zengin mutfağa sahip il, Elazığ olarak belirtilmiştir. Bu çalışmaya göre toplam 154 çeşit yemek, tatlı ve içecekten oluşan Elazığ mutfağı gerçek bir hazine olarak görülmektedir. (wownturkey.com).

Oldukça zengin bir mutfağa sahip olan Elazığ' da, üç öğün yemeğin dışında kuşluk yemeği ve özellikle yatsılık denilen pestil, ceviz, orcik, meyve gibi yiyeceklerin bulunduğu sofralar açılmaktadır. Geleneksel Elazığ (Harput) mutfak kültürü, Türk mutfak kültürünün izlerini taşımaktadır. Sofra adabından yemek çeşitlerine kadar halen geleneksel özelliklerini koruyabilen Elazığ mutfağında; tarihi Oğuzlara kadar uzanan tutmaç, umaç aşı anamaşı, kara kavurma gibi yemekler halen varlığını sürdürmektedir. Mevsime, yörenin özelliklerine ve üretildiği ürünlere göre şekillenen yemek çeşitlerinin birçoğu yalnızca Elazığ'a hasır. Özellikle kırsal kesimde hatta şehirde bile yöreye özgü çok güzel ekmekler yapılır. Bu ekmeklerden en ünlüsü ve en lezzetlisi güz mevsiminde yapılan ve bütün bir kış hiç bozulmadan kalabilen tandır ekmeğidir (elazig.gov.tr).

Elazığ- Harput Mutfağı yörenin özelliklerine bağlı olarak çok büyük çeşitlilik ve zenginlik gösterir. İlin kendine has ve kendi ismiyle anılan çeşitli yemekleri vardır. Bu yemekler ülkemizin birçok yöresinde de Elazığ yemeği olarak yapılmaktadır. Büyük bir damak zevkine sahip olan Elazığ insanının, mevsimine göre pişirdiği yemeklerden başlıcaları şunlardır(elaziz.net, yemekkulturu.net):

Çorbalar; Erişte, keleşoş, lobik, kurutlu, kulaklı, bulama, un, yoğurtlu, pirinçli, mercimek, döğme, tarhana ve sebzeli çorbalardır.

Lapalar; Yarma ve pirinç, kuymak, hilisli lapalardır.

Et Yemekleri; Kaburga, kara kavurma, kellecoş, kapama, taraklık, kızartma, şişkebabı, tas kebabı, keklik, kuzu kızartması, işgene, büryan, tava, güveç, ciğer kebabı ve paçadır.

Köfteler; Harput köftesi, (bulgur köfte) içli köfte, fındık, yalancı, ekşili, nohutlu, kadınbudu, lüle, ayar, küncülü, (susamlı) köftelerdir.

Dolma ve sarmalar; Dilim, domates, biber, patlıcan, kabak, kofik, zeytinyağlı sarmalar, lahana, yaprak, bunbar ve kibe'dir.

Ekmekli Yemekler; Sac ekmeği, taş ekmeği, peynirli ekmek, yağlı yufka, nohut ekmeği, fodula, sırın, patıla (peynirli, çökelekli, kıymalı, kakırdaklı, soğanlı, kavurmalı, susamlı), püsün, (ufalama) , cevizli ve gömmedir.

Sebze Yemekleri; Taze patlıcan, fasulye, kabak, oturtma, kabak aşı, karnıyarık, dizme, imambayıldı, söğürtme, ışkın yemeği, kenger yemeği, badem çağlası yemeği, pirpirim (semizotu), musakka, bakla ve bamya yemekleridir.

Pilavlar; Bulgur, pirinç, etli bulgur ve pirinç tiridi, sulu pilav, patlıcanlı pilav, fasulyeli, soğanlı, nohutlu, mercimekli, mukaşerli, yemekli simit pilavı, keşkek (döğme pilavı) dir.

Börekler; Su böreği, el böreği, poğaç, tepsi böreği, (Peynirli, kıymalı, ıspanaklı), sana böreği, talaş ve bişidir.

Helvalar; Un helvası, hesüde, pekmez, peynir, vişne, kayısı, irmik, kabak, kar ve ceviz helvasıdır.

Yumurtalı Yemekler; Yağda, mıhlama, gaygana, ışkınılı, pestilli, ıspanaklı, fasulyeli ve yarım kuzudur.

Tatlılar; Baklava, sarılıburma, dolanger, kalbur hurması, tel kadayıfı (Peynirli, Cevizli), revani, sütlaç, muskalı, zerde, göbek, dilberdudağı, kargaburnu.

Hoşaf ve Şerbetler; Üzüm, kayısı, vişne, erik, kıvılcık, nar ve pekmezdir.

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Son yıllarda ülkemizde kırsal turizmin geliştirilmesine yönelik birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Özdemir Yılmaz ve Kafa Gürol 2012 yılında yapmış oldukları çalışmalarında, dünyada ve Türkiye'deki kırsal turizmi incelemişler ve Balıkesir ilinin kırsal turizmi hakkında detaylı bilgi vermişlerdir. Çalışmada, Balıkesir ilinin kırsal turizm bakımından zengin kaynaklara sahip olmasına rağmen ilin kırsal turizm faaliyetleri açısından hak ettiği konumda olmadığı sonucuna varılmış ve Balıkesir ilinde mevcut potansiyelin değerlendirilerek kırsal turizmden hak ettiği payı alabilmesi için yapılması gerekenler maddeler halinde verilmiştir (Özdemir Yılmaz ve Kafa Gürol, 2012).

Aydın 2012 yılında yaptığı çalışmasında, Dünya'da ve AB ülkelerindeki kırsal turizm hakkında detaylı bilgiler verilmiş ve Türkiye'deki kırsal turizmin gelişimi detaylı bir şekilde ortaya konmuştur. Çalışmada kırsal turizmin dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yaygınlaştırılarak, ekonomik anlamda gelişmenin sağlanmasının amaçlanmasına vurgu yapılmıştır (Aydın, 2012).

Etikan ve Çukur (2011) tarafından yapılmış çalışmada Çomakdağ-Kızılağaç köyü kadınlarının yöresel el sanatları uğraşları belirlenmiş ve bu el sanatlarının köyde yürütülen kırsal turizm faaliyetleri içerisindeki yeri incelenerek bu faaliyetlerin el sanatları üzerine etkisi değerlendirilmiştir. Araştırma Muğla ili, Milas ilçesi Çomakdağ-Kızılağaç köyünde yürütülmüştür. Araştırma materyalini köyde el sanatı ile uğraşan kadınlarla yapılan görüşmelerden sağlanan bilgiler, üretilen el sanatlarının fotoğrafları ve kırsal turizm konusunda yapılan çalışmalar oluşturmuştur. Köyde yaşayan ve el sanatları ile uğraşan 32 kadın ile görüşme yapılmıştır. Çalışma sonucunda; gelişen ve değişen teknoloji ve beraberinde getirdiği yaşam koşulları birçok el sanatının olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Bu etkileme bir kısım el sanatlarının yok olmasına neden olurken bir kısmının da koşullara ayak uydurarak devam etmesine yol açmıştır. Çomakdağ-Kızılağaç köyünde de el sanatı uğraşlarının da aynı süreci yaşadıkları sonucuna varılmıştır (Etikan ve Çukur, 2011).

Torres vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada, Yucatan Yarımadası'nda turizm gelirlerinin düşük gelirli köylere kanalize edilmesi için kırsal turizm ve işletmeler için alternatif bir model önerilmektedir. Bu model, kırsal kalkınma programı oluşturmaktadır ve model yazarlar tarafından Yucatan'da test edilmiştir. Buna göre modelin diğer turizm girişimleri için uygulanabilir olduğu ortaya konulmuştur. Makalede ortaya konulan kurumsal girişim modelinde; devlet, özel sektör, toplum, sivil toplum kuruluşları yer almaktadır.

Çeken, Dalgın ve Çakır 2012 yılında yapmış oldukları çalışmalarında, kırsal turizm kavramının daha net anlaşılmasını sağlamak amacıyla literatürden de yararlanılarak kırsal turizmle ilgili kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş, kırsal turizmin gelişiminin tarihsel olarak gelişimi ve bu gelişimin altında yatan sebepler irdelenmiştir. Daha sonra kırsal turizmin önemi üzerinde durulmuş, olumlu ve olumsuz etkilerinden bahsedilmiştir. Kırsal turizm yerel halk üzerinde birçok olumlu sosyal ve ekonomik etkiye sahip olmakla birlikte, zaman içinde plansız yapılanma ve aşırı kullanım gibi çeşitli olumsuzluklar doğurabileceği ifade edilmiştir. Bu nedenle kırsal turizmle ilgili yapılanmayı gerçekleştirirken olumlu beklentilerin yanında, gelecekte doğabilecek olumsuzluklar da dikkate alınmalı, bu olumsuzlukları ortadan kaldıracak önlemler geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (Çeken vd.(a), 2012).

Deveci, Türkmen ve Avcıkurt 2013 yılında yapmış oldukları çalışmalarında, teorik çerçevede gastronomi turizmi olarak adlandırılan turizm davranışını kırsal turizm ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Kırsal turizm kapsamında incelenen gastronomi turizminin yöresel unsurlarını oluşturan Bigadiç güveci ve helvası hususunda değerlendirme yapılmıştır. Bigadiç'in kırsal turizm kapsamında gastronomi turizminin geliştirilebilmesi, iki alternatif turizm türünün sıkı bir ilişki içinde kalabilmesi ve turizmden hak ettiği payı alabilmesi için çeşitli öneriler geliştirmişlerdir (Deveci vd., 2013).

Çeken, Uçar ve Dalgın (2012) çalışmalarında, Fethiye yöresinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin ekonomik ve sosyo-kültürel etkileriyle ilgili farkındalığının tespit edilmesi ve yerel halkın kırsal turizm aktivitelerinde yer almaya ne derece istekli ve hazır olduğunun belirlenmesini amaçlamışlardır.

Mülakat yöntemi kullanmışlardır. Yerel halkla yapılan mülakatlarda aktif olarak turizmde çalışan ya da yöredeki turizm faaliyetlerinin farkında olan yerel halkın, kırsal turizme sıcak baktığı, ancak kendine ait yaşam alanlarında gerçekleştirme konusunda çekimser kaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Çeken vd.(b), 2012).

Ramakrishna (2012), tarafından yapılan çalışmada Hindistan'da yer alan Karnataka Hükümetinin 2009-2014 yılları arasını kapsayan turizm politikası incelenmektedir. Çalışmada sonuç olarak kırsal turizmde yer alan esnafın desteklenmesi ve home-stay politikasının güçlendirilmesi gerektiği önerilmektedir. İngiltere'de yapılan bir araştırmada çiftçilerin çoğunluğunun gelirlerini arttırmak için turizm sektörüne katıldıkları belirtilmektedir (Fleischer ve Pizam,1997: 367).

Ertuna, Güney, Güven ve Aydemir 2012 yılında yapmış oldukları çalışmalarında, hem yerel halkın kırsal turizm gelişimine ilişkin tutum ve eğilimleri ölçülmüş hem de bunları etkileyen unsurlar incelenmiştir. Çalışmanın amacı, yerel halkın kırsal turizm ile ilgili tutumunu ve kırsal turizme katılma isteğini etkileyen unsurları ortaya koymaktır. Yüz yüze görüşme ve anket yöntemleri kullanılarak dört köyden 60 kişi ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda; Yerel halkın genel olarak kırsal turizmin gelişiminin ekonomik sosyal ve çevresel açıdan olumlu sonuçlar yaratacağı görüşünde olduğunu ve katılmak istediğini gösterir bulgular elde edilmiştir (Ertuna vd., 2012).

Özdemir (2012) çalışmasında, kırsal kalkınmada kırsal turizmden yararlanma olanakları Gökçeada için ele almıştır. Araştırma sonucunda; kırsal kalkınma ile kırsal turizm arasında doğru yönlü bir ilişki bulmuştur (Özdemir, 2012).

Aykol, Güner, Oğan, Aydın, Yüce ve Uluyurt kırsal turizmin gelişme nedenleri ile kırsal turizmin kırsal kalkınmaya etkilerini araştırdıkları ve 2014 yılında yapmış oldukları çalışmalarında, Arhavi'nin turistik çekicilikleri, Arhavi köylerinin potansiyel kırsal turizm değerleri ile mevcut kültürel değerleri hakkında detaylı bilgi vermişlerdir. Arhavi ilçesine bağlı toplam 30 köyde yörenin ileri gelenleri (muhtar, öğretmen, köy imamı vb.) ile görüşmeler

yapılarak elde edilen bilgiler doğrultusunda yörenin turistik ürün değeri taşıyan tarihi ve doğal yapıların konumları tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda, Arhavi'nin keşfedilmemiş kırsal turizm değerlerinin açığa çıkarılarak turistik hareketlerin bu yörelere çekilmesi gerektiği belirlenmiştir (Akyol vd., 2014).

Eren ve Aybek 2012 yılında yaptıkları çalışmalarının amacı, Cumalı Kızık köyünde yerel halkın turizm gelişimine karşı tutumlarını belirlemektir. Çalışmada, Cumalıkızık'da yerel halkın turizme yönelik tutumlarının olumlu olduğunu görülmüştür. Yerel halk aynı zamanda turistlerin ve turistik işletmelerin çevreye zararı olmadığını düşünmektedir ancak turizm sayesinde kamu hizmetlerinin artmadığı araştırmanın önemli sonuçlarından birisi olduğu ortaya konmuştur (Eren ve Aybek, 2012).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araç ve teknikleri, veri toplama süreci ile toplanan verilerin analiz ve teknikleri sunulmaktadır.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı; Elazığ'ın kırsal turizm potansiyelini ölçmek, bölgede kırsal turizme yönelik yapılacak girişimlerde oluşacak kazanım ve kayıpları, bölge halkının konu hakkındaki beklenti ve eğilimlerini belirlemektir. Bu kapsamda çalışma, konusuna göre en uygun olarak görülen, nitel araştırma yöntemlerinden SWOT analizi ve yarı yapılandırılmış mülakat/bireysel görüşme yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. Çalışmanın kırsal turizm çerçevesinde yürütülmesi, uygulamanın kırsal alanlarda yapılmasını gerekli kılmaktadır. Kırsal alanlardaki okuma yazma oranının düşük olması, tarımsal ve hayvansal faaliyetlerle uğraşan yerel halkın birçoğunun orta yaşın üzerinde olması gibi faktörler ve konunun özüne inebilmek, önceden tasarlanmış cevaplara bağlı kalmadan daha açık cevaplar alabilmek için, uygulama aşamasında mülakat yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir.

3. 2. Evren ve Örneklem/Araştırma Grubu

Araştırmanın evreni Elazığ il sınırları olarak belirlenmiştir. Araştırma grubu olarak ise bölgede kırsal alanlarda, tarım ve hayvancılık gibi kırsal alan faaliyetleri ile uğraşmakta olan yerel halk ve ilin çeşitli yerel yönetim kademelerinde (Valilik, Belediye, Kaymakamlık, İl Tarım Müdürlüğü ve Turizm Müdürlüğü) çalışmakta olan görevlilerin bilgilerinden faydalanılmıştır.

3. 3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Çalışmanın uygulama aşamasında yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular, ikinci bölümde ise yerel yönetim çalışanlarına ve yerel halka yönelik sorular yer almaktadır. Mülakat sorularının hazırlanması aşamasında literatür taraması yapılarak Uçar (2010), Morgül (2006), Emiroğlu (2013) ve Yallagöz (2010) tarafından yapılan çalışmalar incelenmiş ve bölgesel koşullar da dikkate alınarak mülakat soruları tarafımızdan oluşturulmuştur. Soru formu hazırlandıktan sonra, yerel halktan 3, yerel yönetimlerden 1 kişi ile mülakat yapılmıştır. Bazı soruların anlaşılmasında güçlük yaşandığı görülmüş ve bu sorular yeniden düzenlenerek, soru formu yeniden yapılandırılmıştır. Araştırmaya katılanlar, evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme türü olan basit tesadüfi örnekleme ile seçilmiş olup, örnekleme girenlerin sayısı tümü ile şansa bırakılmıştır. Daha sonra soru formu halk ve yerel yönetim kademelerinde çalışanlara uygulanmıştır.

3. 4. Veri Toplama Süreci

Uygulama aşamasında, çalışma konusunun getirdiği gereklilikler doğrultusunda kırsal turizm ile ilgisi olabilecek paydaşların (yerel halk ve bazı yerel yönetim kademeleri) oluşturduğu, 13 kişi yerel halk ve 7 kişi yerel yönetim kademeleri çalışanları olmak üzere toplamını 20 katılımcının oluşturduğu bir gruba önceden hazırlanmış olan mülakat soruları yöneltilmiştir. Çalışmanın uygulaması Mart-Nisan 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3. 5. Verilerin Analizi

Mülakat yönteminin uygulamasından sonrasında, elde edilen veriler, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve mülakat sorularına verilen yanıtlar araştırmanın analizi aşamasında değerlendirilmiş ve tarafsız bir şekilde paylaşılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın 4. Bölümünde Elazığ'ın kırsal alanlarında (Şahinkaya Köyü, Sivrice ilçesi ve köyleri) yaşayan yerel halk ve yerel yönetim kuruluşlarında çalışanlarla yapılan mülakat sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara yönelik analizlere yer verilmiştir.

4. 1. Elazığ İli Yerel Halk ve Yerel Yönetim Çalışanları İle İlgili Bulgular

Elazığ ili yerel halk ve yerel yönetim çalışanları ile ilgili mülakat bulguları, demografik özellikler, ortak mülakat soruları ve sadece yerel halka yönelik sorulmuş mülakat sorularına verilen cevaplara göre üç farklı biçimde değerlendirilmiştir.

4. 1. 1. Elazığ İli Yerel Halk ve Yerel Yönetim Kademelerindeki Çalışanların Demografik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Uygulanan Mülakat Soruları Bulguları

Yapılmakta olan tez çalışması kapsamında hazırlanıp uygulanan mülakat sorularının ilk bölümünü mülakata katılan katılımcıların demografik (yaşları, cinsiyetleri, meslekleri) özellikleri oluşturmaktadır. Elde edilen bulgular Çizelge 7'de paylaşılmıştır.

Çizelge 7. Yerel Halk ve Yerel Yönetim Çalışanlarının Demografik Özellikleri

Sayı	Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Meslek
1	A	52	ERKEK	EMEKLİ-ÇİFTÇİ

2	B	64	KADIN	EMEKLİ-ÇİFTÇİ
3	C	47	ERKEK	KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK
4	D	66	KADIN	SÜTÇÜ-ÇİFTÇİ
5	E	45	KADIN	BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK
6	F	55	KADIN	ÇİFTÇİ-EV HANIMI
7	G	64	ERKEK	ÇİFTÇİ-TÜCCAR
8	H	55	ERKEK	KÖY KAHVESİ İŞLETMECİSİ
9	I	46	ERKEK	MEMUR (Kaymakamlık)
10	İ	57	ERKEK	ÇİFTÇİ
11	J	23	ERKEK	MEMUR (Valilik)
12	K	58	ERKEK	KÖY MUHTARI
13	L	62	ERKEK	VETERİNER (İl Tarım Md.)
14	M	45	ERKEK	KÖY MUHTARI
15	N	51	ERKEK	EMEKLİ-ÇİFTÇİ
16	O	28	ERKEK	KÜMES HAYVANCILIĞI
17	Ö	62	ERKEK	MEMUR (Belediye)
18	P	52	ERKEK	BAL ÜRETİCİSİ (ARICI)
19	R	50	KADIN	KÜMES HAYVANCILIĞI
20	S	58	ERKEK	MEMUR (İl Turizm Md.)

4. 1. 2. Yerel Halk ve Yerel Yönetim Çalışanlarına Uygulanan Ortak Mülakat Soruları Bulguları

Katılımcılara, **Elazığ altyapı açısından turizm sektörü için yeterli donanımına sahip midir?** Sorusu sorulduğunda;

“J” bey ve “N” bey dışında mülakata katılan çoğunluğu konu hakkında bilgilerinin kısıtlı olduğunu vurguladıktan sonra, ilin altyapı açısından yeterli donanımına sahip olduğunu düşünmediklerini dile getirmişlerdir. Katılımcılardan “J” bey; *“...gelen turist sayısına göre yeterli bence.”* şeklinde cevap verirken, “N” bey çok emin bir ifade sergilememekle beraber; *“...Elazığ yeterli donanımına sahiptir.”* şeklinde bir cevap vermiştir. “C” bey ve “E” hanıma neden yeterli görmedikleri sorulduğunda *şehirde fazla turist görmedikleri ve bu durumun yetersiz altyapı yüzünden meydana geldiğini* düşündüklerini belirtmişlerdir. Aynı zamanda “İ” beyden soru üzerine alınan cevap; *“...iyidir, güzeldir de hiç turist gelmiyor”* şeklinde olmuştur.

Katılımcılara, **Elazığ halkı bölgeye gelen turistlere yeterli önemi göstermekte midir? Bölgeye gelen yabancılara karşı misafirperverlik düzeyi nasıldır?** Soruları sorulduğunda;

“D” hanımın; *“...aydın kısım ilgi gösteriyor, yobaz kısım göstermiyor.”* ve “C” bey in; *“...arada bizim köye geliyorlar sıcak davranıyoruz haliyle.”* şeklindeki cevapları genelin verdiği cevapları özetlediğini söyleyebiliriz. Genel olarak sorulara karşı verilen cevapların ortak noktası; bölgeye gelen turistlere, misafirlere gereken önemin, ilginin yeterli düzeyde gösterilmediği, daha iyi olabileceği ama halkın genel olarak misafir ağırlamaktan zevk aldığı yönündedir. Aynı zamanda mülakat esnasında yapılan sohbette birçok katılımcı bölge insanını iki farklı biçimde değerlendirmiş, “Aydın” kesim ve

“Aydın olmayan” kesim olarak bahsetmişlerdir. Aydın olarak tabir edilen kesimin misafirperverliği vurgulanırken aydın olmayan kesimin turistlere karşı tutumlarının hoş olmayacağından bahsedilmiştir. Merkez köylerinden Şahinkaya da çiftçilik ve büyükbaş hayvancılıkla uğraşan “E” hanımın; “...*bilmem, bana gelseler bir çay yaparım.*” ve yukarıda soruya cevabı verilen “C” beyin cevapları ilin kırsal alanlarda yaşamını sürdürmekte olan köy insanının ne kadar misafirperver yapıda olduğunu yansıtmaktadır.

Katılımcılara Turistler Elazığ’a neden gelmektedir? Bu kapsamda ilin çekicilik unsurları nelerdir? Sorusu sorulduğunda;

Bütün katılımcılar ilk sırada Harput olmak üzere Hazar gölü çevresi, Keban barajı çevresi ve eskiden bölgede Ermenilerin yaşamış olması sebebi ile bölgede Ermeni’ler den kalan kalıntıları, kendi yaşanmışlıklarını görmek için geldiklerini belirtmişlerdir. Bölgede çok fazla yabancı turist görmediklerini belirten katılımcılar gelen turistlerin birçoğunun yerli olduğunu, yabancı turistlerin birçoğunun ise Ermenilerden oluştuğunu dile getirmişlerdir. “I” bey sorulan soruya; “...*genellikle Ermeniler geliyor eski yerleşim yeri olduğu için, en çok ziyaret ettikleri yer Harput civarı ve şahin kaya köyünde bulunan manastır.*” diye cevap verirken, “F” hanım sorumuzu; “...*eski ermeni yerleşimi olduğu için geliyorlar, genel olarak Harput’a geliyorlar.*” şeklinde cevaplamıştır.

Katılımcılara, Yerel halk için turistlerin yerli veya yabancı uyruklu olması olumlu veya olumsuz bir bakış açısı oluşturmakta mıdır? Sorusu sorulduğunda;

“A” bey; “...*benim açımdan bir sorun yok*” derken, “B” bey; “...*oluşturmaz, insan olması önemlidir.*” şeklinde cevaplamıştır sorumuzu. “E” hanım ve “İ” bey ise verdikleri cevaplarla *yerli turistleri daha iyi ağırlayacaklarını* belirtirken, köy muhtarlığı yapmakta olan “M” bey; “...*benim için bir sorun oluşturmaz ama genel olarak halk için oluşturur, yabancılara gavur gözüyle bakıyorlar.*” diyerek cevabını vermiştir. Soruya verilen genel

cevap ise; gelen, gelecek turistlerin, misafirlerin, yerli veya yabancı olmasının büyük bir farkı olmadığı, her ikisine de yakın derece de misafirperverlik gösterileceği yönündedir. “Aydın” olarak tabir ettikleri kesimin her iki grupta da herhangi bir ayırım yapmayacağını belirten katılımcılar, “Aydın olmayan” olarak tabir ettikleri kesimin yabancı turistlere gereken ilgi ve önemi göstermeyeceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu olumsuz düşüncenin sebebi olarak ise, gelen yabancı turistlerin yaşam biçimlerinin (giyimleri, gezmeleri, alkol tüketimleri, vs.), kendi yaşam biçimlerini, özellikle genç nüfusu olumsuz etkileyeceği bunun sonucu olarak ise kültürel bozulmanın olacağını söylemişlerdir. Bu olumsuz yargının ardından birçok katılımcı; “Aydın olmayanlar” olarak tabir ettikleri kesimin sayısının az olduğunu *Elâzığ insanının genel olarak misafirperver olduğunu* gelecek olan yerli veya yabancı turistler için bir sorun olmayacağını, tatillerinin sonunda şehirden gayet memnun ayrılacaklarını vurgulamışlardır.

Katılımcılara, Elazığ’daki konaklama tesisleri gelen turistler için sayı ve donanım olarak yeterli midir? Sorusu sorulduğunda;

Mülakata katılan yerel halkın genel cevabı; yeterli olmadığı ve konu hakkında bilgilerinin kısıtlı yönde olduğunu belirtirken, ekonomik güçsüzlüklerden dolayı turistik tesisleri gezmek görmek gibi bir imkânlarının olmadığını bu yüzden de soru karşısında net bir cevap veremediklerini belirtmişlerdir. Yerel yönetim çalışanlarının verdiği cevaplar ise; gelen turiste göre sayının fazlasıyla yeterli olduğu fakat donanımın eksik olduğu yönünde olmuştur. Köy muhtarlığı yapan “K” bey; “...oteller çok var ama gelen turist yok, yeterlidir o yüzden bence.” derken, İl Tarım Müdürlüğünde çalışmakta olan “L” bey; “...yeterlidir gelen turist sayısına göre.” şeklinde cevap vermiştir. Çiftçilikle uğraşmakta olan “D” hanımın cevabı ise; “...yeterli olsaydı çok turist gelirdi.” şeklinde olmuştur.

Katılımcılara, **Elazığ'ın göç durumu nasıldır? Kırsal turizm faaliyetleri göç durumunu sizce nasıl etkileyecektir?** Sorusu sorulduğunda;

Kümes hayvancılığı yapmakta olan "L" hanım; *"...işsizlikten dolayı göç durumu vardır, kırsal turizmin olumlu bir etki yaratacağından eminim."* biçiminde cevap vermiştir. Memurluk yapan "S" bey; *"...işsizliğin meydana getirdiği bir göç var, kırsal turizm alanında faaliyetler yapılırsa köy halkı dolayısıyla şehir kalkınacak ve dışarıya verilen göçlerde azalma olacaktır."* şeklinde cevaplamıştır. Genel olarak yapılan mülakatta halkın cevapları; ilin özellikle son dönemlerde Suriye ve yakın illerden göç aldığı, dışarıdan gelenlerin ucuz iş gücüne çalışarak yerli halkı işsiz bıraktığı ve bu doğrultuda da ilin göç verdiği yönünde olmuştur. Genç nüfusun, özellikle kırsal alanlarda yaşamını sürdüren genç nüfusun gelecek kaygısı yaşadığı ve bu kaygı yüzünden ailesini terk ederek kente yerleşmek istediklerini belirtmişlerdir. Kırsal turizm faaliyetleri yapılması sonucunda ise halkın gelirinde artış olacağı bu doğrultuda da göçlerin azalacağı düşünülmektedir. "M" bey soruya; *"...Suriyeliler geliyor ama iş sahası hiç genişlemiyor, dışarıya göç veriyoruz, kırsal turizm yapılırsa olumlu etki yaratır."* şeklindeki cevabı geneli özetler şekildedir.

Katılımcılara, **Bölgede kırsal turizm faaliyetlerinin yapılması ve gelişmesi sonucunda oluşabilecek olumlu ve olumsuz etkiler nelerdir?** Sorusu sorulduğunda;

Genel olarak verilen cevap, olumsuz etkisinin olmayacağı, gerek halkın yeni insanlar tanıyarak dostluklar kurması ve bu durumun sonucu olarak kültürel bir etkileşim yaşanması açısından, gerekse, gelen turistlere konaklama, yeme içme ve ürün satışı sağlayarak elde edecekleri gelirler açısından daha iyi olacağı yönündedir. "B" hanım sorumuzu; *"...kültürümüz zenginleşir bizde mutlu oluruz turistlerde."* şeklinde cevaplarırken, çiftçilik ve hayvan bakıcılığı yapmakta olan "E" hanım; *"...ne desem yalan olur, şimdi senin anlattığına göre bizim köyde yapılırsa para kazanırız"* diyerek

cevaplamıştır. Köy kahveciliği yapmakta olan “H” bey ise soruya; “...gelişiriz, gençlerimizi başka şehirlere ülkelere göndermek göç vermek zorunda kalmayız, refah seviyemiz yükselir.” cevabını vermiştir. Memurluk yapmakta olan “S” bey; “...olumsuz etkisi olmaz, olumlu olarak ta gelecek turistler sayesinde halkımızın kafa yapısının gelişmesi beni mutlu eder.” Yukarıda da bahsedildiği gibi mülakata katılanların büyük bir çoğunluğu olumsuz etkisinin olmayacağını belirtirken, çiftçilikle uğraşmakta olan “İ” bey soruya; “...olumlusu; yeni insanlar ve kültürler tanırız, olumsuzu ise kendi kültürümüzü kaybederiz.” şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcılara, Kırsal turizmin uygulanabilirliği açısından doğal bozulmamış yapı, tarımsal ve hayvansal faaliyetler ve bölge halkının misafirperverliği gibi ana unsurlar göz önüne alındığında, bölgede kırsal turizm için en uygun ilçe, köy neresidir? Sorusu sorulduğunda;

Mülakata katılanlar arasından ilçe olarak en çok verilen cevaplar Keban ve Sivrice ilçeleri olurken, merkez köy olarak merkeze en yakın köylerinden Şahinkaya köyünün kırsal turizm için uygun olduğu vurgulanmıştır. Memurluk yapmakta olan “Ö” bey soru karşısında; “...Şahinkaya derim, kendi köyüm değildir ama halkını bilirim çok misafirperverdirler. Ayrıca ulaşım ve doğal ortam açısından da çok elverişlidir.” cevabını vermiştir. Şahinkaya köyünde çiftçilik ve sütçülük yapmakta olan “D” hanım ise; “...bizim köy güzeldir, herkes gelebilir kapımız açıktır.” derken, yine çiftçilikle uğraşan “F” hanım; “Bizim köyde güzeldir ama Harput, Sivrice ve Keban çevreleri güzeldir, uygundur...” cevabını vermiştir.

Katılımcılara, Elazığ’da kırsal turizm faaliyeti yapılmasına destek verir misiniz ya da bu alanda yatırım yapmayı düşünür müsünüz? Bu konuda eğitim verilse katılmayı ister misiniz? Soruları sorulduğunda;

Küçükbaş hayvancılık yapmakta olan “C” bey; “...maddi destek veremem ancak fiilen ne gerekiyorsa yaparım, eğitim olursa tabii katılmak

isterim.” şeklinde cevap verirken, valilik çalışanı olan “J” bey; “...*tabi ki destek veririm, eğitim olursa da katılmayı düşünüyorum.*” şeklinde cevap vermiştir. “H” bey ise sorulan sorulara; “...*manevi anlamda destek veririm fakat maddi imkânlarım yetersizdir. Bu yüzden sadece çalışmalara destek verebilirim, yatırım yapamam.*” Muhtarlık yapmakta olan “M” bey ise; “...*maddi kazanım olursa destek veririz tabi ki.*” yanıtını vererek cevaplamıştır sorumuzu. Verilen cevaplardan da anlaşıldığı gibi mülakata katılanların çoğunluğu, manevi destek olarak ellerinden geleni yapacaklarını fakat işin maddi boyutuna müdahale edemeyeceklerini ve yine maddi yetersizlikler yüzünden yatırım yapamayacaklarını dile getirmişlerdir.

4. 1. 3. Yalnızca Yerel Halka Uygulanan Mülakat Soruları Bulguları

Katılımcılara, Elazığ’a gelen turistlere tarım, hayvancılık ve bölgeye özgü geleneksel işler hakkında bilgi verip, tecrübelerinizi paylaşır mısınız? Sorusu sorulduğunda;

Mülakata katılanların istisnasız hepsi bilgi vereceklerini ve gerektiği yerde tecrübelerini paylaşacaklarını belirtmişlerdir. Birden fazla katılımcıda kendileri için tek sorunun yabancı turistlerle iletişim kurmak olduğunu belirtmiştir. Kendilerine dil sorununun bir tercüman yardımı ile çözülebileceği söylendiğinde gayet mutlu bir şekilde sorun olmadığını kapılarının sonuna kadar açık olduğunu belirtmişlerdir. Sorulan soru karşısında; çiftçilikle uğraşmakta olan “N” bey; “*kesinlikle bilgilerimi paylaştım ve görsel açıdan yani göstererek yardımcı bile olurdum ne olacak ki bundan zevk bile alırım...*” cevabını verirken, yine çiftçilik yapmakta olan “B” hanım; “*tabi ki tabi ki bilgi de veririm tecrübelerimi de paylaşırım ama yabancı dilim yok..*” cevabını vermiştir.

Katılımcılara, Elazığ’a gelen turistlerin tarım, hayvancılık ve bölgeye özgü geleneksel işlerinizde size yardım etmesini ister misiniz? Sorusu sorulduğunda;

“A” bey; *“bilemedim şimdi... İsterlerse yaparlar yani zorlamayız...”* diyerek cevap vermiştir. “B” hanım ise; *“onlar içinde iyi olur, deneyim kazanırlar yapsınlar istiyorsa...”* demiştir. Mülakata katılanların büyük bir çoğunluğunun cevapları doğrultusunda ortaya çıkan fikir, gelecek turistleri, misafirleri kesinlikle iş yapmaya zorlamayacakları, misafire iş yaptırmanın bölgede büyük ayıp olarak karşılandığı, ama kendileri isterlerse de ağır bir iş olmamak kaydı ile engel olmayacakları yönündedir. “H” bey soru karşısında; *“denemelerini isterim ama çalıştıramam, ayıptır misafire...”* cevabını vermiştir. Çiftçilik ve tüccarlık yapmakta olan “G” beyin soru karşısında verdiği cevap genel fikri yansıtıcı niteliktedir; *“onlar isterlerse ederler ama misafire iş yaptırmayız biz...”*

Katılımcılara, **Elazığ’a gelen turistleri yaşam alanınıza dâhil edip, evinizi veya bir odanızı paylaşıp konaklamaya açar mısınız?** Sorusu sorulduğunda;

Mülakata katılım gösterenlerin % 80’ i evini ve odasını çok istekli bir şekilde paylaşabileceğini dile getirmiştir. Olumsuz olarak nitelendirilecek cevaplarda ise katılımcının yaşadığı evin küçük olması, gelecek olan turiste, misafire güvenmeme duygusu gibi faktörlerin yer aldığı gözlemlenmiştir. Soru karşısında “C” bey; *“olabilir tabi neden olmasın...”* yanıtını verirken, “D” hanım; *“kapım herkese açıktır, başımızın üstünde yerleri var...”* diyerek cevabını vermiştir. Çiftçilik ve büyükbaş hayvan bakıcılığı yapmakta olan “E” hanım ise; *“Sapığı var, tecavüzcüsü var ben güvenemem...”* şeklinde cevaplamıştır sorumuzu. “F” hanımın *“paylaşıyorum, gerekirse dışarıda yatarım...”* ve “G” beyin; *“iki gözlü (odalı) evde kalıyorum ama gerekirse sokakta yatarım yine de evimi açarım...”* şeklindeki cevapları ise halkın birçoğu için misafirperverlik düzeyini en samimi şekilde yansıtmaktadır.

Katılımcılara, **Bölgede üretimi yapılan tarımsal ve hayvansal ürünler değerinde alınıp satılmakta mıdır?** Sorusu sorulduğunda;

Arıcılık yapmakta olan “P” bey; *“ürüne göre değişiyor ama genellikle satıcı, üretici, için alışverişler değerinde olmamaktadır...”* cevabını verirken, çiftçilik ve sütçülük yapan “D” hanım; *“satılmıyor maalesef, bende yıllardır sütçülük yapıyorum ama elde bir şey yok...”* cevabını vermiştir. Soru karşısında mülakata katılım gösteren yerel halk genel olarak, ürünlerin değerinde alınıp satılmadığını, ürüne göre kar payının değiştiğini, en iyi kazandıran ürünlerin et ve et ürünleri olduğunu fakat genel olarak üreticinin kar payının çok az olduğu yönünde cevap vermiştir. “F” hanım; *“hayır kazanmıyoruz, üretici kazanmıyor...”*

Katılımcılara, **Yöreye özel el sanatları var mıdır? Varsa bunları turistlere öğretmek ve yaptıkları ürünleri onlara satarak para kazanmayı düşünür müsünüz?** Soruları sorulduğunda;

Katılımcıların genel olarak düşünceleri; eski zamandan bugüne halı, kilim, patik, çanta ve kazak yapıldığı fakat son zamanlarda halı ve kilim yapımının eskiye nazaran azaldığı, yapılan ürünleri ise satmayı isteyecekleri yönünde olmuştur. Bazı katılımcılar yaptıkları el işlerini kendi ihtiyaçlarına göre yaptıklarını ama şayet talep, kazanç olursa fazladan üretim yapabileceklerini dile getirmiştir. Sorulan soruya karşılık “B” hanım; *“eskisi kadar yapmıyoruz ama yaptıklarımızdan hediye ederim, eğer eskisi gibi çok yapıyor olsaydık ticarete dönüştürürdüm tabi...”* cevabını verirken, “G” bey; *“vallahı ben bilmem kadınlar el işi falan yapıyorlar ama eşimin yapıp satmasını isterim katkı olur...”* cevabını vermiştir. Kümes hayvancılığı ile uğraşmakta olan “R” hanım ise soru karşısında; *“vardır, ben yapmıyorum ama şayet yapsaydım satardım...”* şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcılara, **Yöreye özgü ürünleri (pestil, orcik, pekmez vb.) bölgeye gelen yerli veya yabancı turistlere pazarlamak ister misiniz?** Sorusu sorulduğunda;

Katılımcılardan “C” bey; *“tabi ki isterim, hem sadece pekmez, pestil değil kendi ürettiğim süt ve süt ürünlerini de pazarlamak isterim benim geçim kaynağım bu zaten...”* cevabını vermiştir. “E” hanım ve “F” hanım soruya aynı yanıtı vermiştir; *“pazarlarım tabi ki, olsa neden olmasın...”* Kendilerine yönelttiğimiz sorular karşısında ise “G” bey; *“ikramda ederim pazarlarımda çok memnun olurum...”* cevabını verirken, “H” bey; *“tabi ki pazarlamak isterim, hem bize katkısı olur hem de şehir olarak tanınabilirdik...”* cevabını vermiştir. Verilen cevaplardan varılan ortak yargı; halkın bölgeye turist gelirse ürünlerini seve seve paylaşıp, pazarlayabileceği yönündedir. Üretim yapmayanlar bile eğer bölgeye talep olursa üretime geçebileceklerini, ürünlerinin tamamen doğal, organik olduğunu dile getirmişlerdir. “N” bey; *“evet isterim, ürünlerin tamamı organik olup çokta lezizdir...”*

4. 2. Elazığ’ın Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi

SWOT analizi iş kaynakları ve çevreyle ilgili eleştirel bir bakış açısı ve iyi şekilde oluşturulmuş bir yöntemdir. Temel olarak özel ve kamu örgütlerinin neyi iyi yaptığını, nasıl geliştirebileceğini çevresine en iyi olanakları sağlayıp sağlamadığını, çevresinde değişiklik olup olmadığını, teknolojik gelişmeler, yeni işlerin ortaya çıkması ya da güvensizlik gibi olguları belirlemeye yöneliktir (Özgen, 2010: 1406, Gürlek, 2002: 2).

Elazığ’ın, mevcut doğal çevre kaynaklı turizm zenginliklerini ortaya çıkarmak için SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats / Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler) analizi uygulanmıştır. Böylece, bölgedeki doğal çevre kaynaklı turizm çekiciliklerinin, bölgenin sosyo-ekonomik yapısına katkı sağlayacak bir yapıya kavuşturmak için ne tür planlamalara ihtiyaç duyulduğunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. İlde yapılan çevresel gözlemler, yerel halk ve yerel yönetimlerin görüşleri ve literatür araştırması sonucunda şekillendirilen SWOT analizi sonuçları Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8. SWOT Analizi Sonuçları

<u>Güçlü Yanlar</u>	<u>Zayıf Yanlar</u>	<u>Fırsatlar</u>	<u>Tehditler</u>
Tahrip edilmemiş doğallığını korumakta olan, kırsal alanlar, doğal yapı ve kültürel değerler.	Yerel halkın kırsal turizm hatta turizm hakkında bilgisinin az olması.	Bölgede üzüm bağlarının fazlalığı, şarap üretiminde gelişim gösterebilme potansiyeli.	Bölge halkının ekonomik açıdan güçsüzlükleri
Bölge halkının cana yakın ve misafirperver olması	Kültürel değerlere, miraslara yeterli derecede önem verilmemesi	Yöresel, hayvansal ve tarımsal ürünlerin misafirlere tanıtımını sağlama	Yaşanmakta olan köyden kente göç durumu
İlin ulaşım açısından sorununun olmaması, şehir havalimanı bulunması ve doğu batı illeri arasında karayolu bağlantısı oluşturması.	Yörede yaşayanların doğal coğrafya(yapı-ortam) kaynaklı turizm potansiyelinin farkında olmamaları	Rekreasyon ve sportif faaliyetler için uygun alanların varlığı	Su kaynaklarının (göl, akarsu vb.) ve doğal çevrenin kirlenme tehlikesi ile karşı karşıya olması
Köklü bir geçmişinin, tarihi yapısının bulunması, birçok kültüre ev sahipliği yapmış olması.	Yapılan mülakat ve gözlem sonuçlarına göre yerel halkın kısıtlı ürün üretimi ve pazarlama sorunu yaşaması.	Köy, kırsal hayatın doğallığının yaşanması, üretilen ürünlerde hormon kullanılmaması ekolojik bir ortam sunulması.	Bölge dışında yaşamını idame ettirmekte olan insanların aklında yer etmiş olan olumsuz doğu imajı
Kırsal alanların rekreasyon faaliyetlerine uygun olması	Sınırlı sayıda turizm türlerine yönelik çalışmalar nedeniyle, diğer faaliyetlerin uygulamaya geçirilmemesi	Halkın büyük bir kısmının kırsal turizm uygulamaları için çok istekli olması, bu tür faaliyetlere sıcak bakması.	Sosyo-kültürel bozulma ve yozlaşma
Sıcaklık, yağış, rüzgâr gibi iklimsel değerlerin kırsal turizme uygun olması	Elazığ'a yönelik akademik çalışmaların yetersizliği	Döviz girdisi ve yerel halk için ek gelir ve istihdam olanağı sağlaması	
Halkın ve yerel yönetimlerin kırsal turizme olumlu bakması		Kırsal turizm yatırımları için birçok ulusal ve uluslararası kurumun bu konudaki destek, teşvik ve hibe sağlamaları	
Konaklama ve altyapı olanaklarının yeterli düzeyde olması		Çevrenin korunmasını olumlu yönde etkilemesi ve çevre bilincinin artırılması	
		Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kırsal turizme yönelik talebin artması	

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuç

Turizm, gerek ülkemiz için, gerekse dünya ülkeleri için çok önemli bir sektör durumundadır. Ülkeler için önemli bir sektör durumunda olmasının en önemli nedeni olarak ekonomik açıdan getirileri gösterilse de, sağladığı önemli derecedeki ekonomik katkılarının yanı sıra turizm, sosyo-kültürel değerlere sağladığı katkı ile de büyük bir önem arz etmektedir. Ekonomik açıdan, sağladığı döviz girdileri ve yarattığı doğrudan istihdam ile ülke ekonomilerine önemli katkılarda bulunan sektörün birçok sektörle bağlantılı olarak çalışması ve dolayısı ile doğrudan istihdamın dışında oluşturduğu dolaylı istihdam ile sağlamış olduğu katkıyı bir üst seviyeye taşıması yaşanmakta olan bir gerçektir. Sosyal ve kültürel açıdan ele alındığında ise turizm, insanların farklı yerleri gezip görme, yeni şeyleri keşfetme dürtüsünden yola çıkarak yaptıkları seyahatleri sonucu, yeni birtakım şeyler öğrenmeleri, farklı kültürleri görmeleri ve bu durumun sonucu olarak ta kültürler arası bir etkileşimin oluşmasını sağlayarak, insanlar arasında ki iletişimi ve dostluk bağlarını arttırmaktadır.

Ülkelerin turizmden pay alabilmesi için bir takım çekicilik özelliklerine (doğal ve kültürel yapı, coğrafi konum ve iklimsel özellikler, sektör için uygun altyapı, donanım... vb.) sahip olmaları, gelecek olan turistlere tatillerinin türüne göre sunabilecekleri kaynakları, ürünleri olması gerekmektedir. Ülkemizin coğrafi konumu, iklimsel özellikleri ve tarihi geçmişi göz önüne alındığında sektör için önemli bir destinasyon olduğu görülmektedir. Geçmişten bu yana birçok medeniyete, kültüre ev sahipliği yapmış olan bu topraklar, elinde bulundurduğu kültürel miraslar, değerler ile kültürel açıdan birçok turist çekmektedir. Aynı zamanda belirgin şekilde yaşanan dört mevsim sayesinde de, iklimsel özelliklere sahip olan turizm çeşitlerinin uygulanabilmesine olanak vererek yine birçok turist için önemli bir destinasyon noktası oluşturmaktadır.

Ülkelerin turizmden aldıkları payı devam ettirmek, büyütmek için ise, sürdürülebilir turizm politikalarını benimsemeleri ve uygulamalarını bu yönde değiştirip, geliştirmeleri gerekmektedir. Var olan doğal ve kültürel kaynaklar yeterli derecede koruma altına alınmaz, tahrip edilip ve sonucunda yok edilirse, sürdürülebilirliği olan bir turizm sektöründen ve dolayısı ile gelirlerinden bahsedilemez.

Kitlesele turizm hareketlerinin bölgesel yoğunlaşmalara neden olması ve farklı turist tiplerine hitap edebilmek, sektörü geliştirebilmek amacıyla alternatif turizm çeşitlerinin yaygınlaştırılmasının gerekliliği, konu hakkında yetkisi olan devlet makamlarınca, çeşitli bilim insanları ve uzmanlar tarafından sık sık dile getirilmesi, konu hakkında çalışmalar yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Alternatif turizm hareketlerinden biri olarak görülen kırsal turizm diğer dünya ülkelerine göre ülkemizde daha geç tanınan bir turizm çeşidi olmuştur. Uygulama alanı kırsal alanlar, doğal ortamlar olan kırsal turizm, kırsal alanların kalkınmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bölge halkına yeni iş imkânları sağlayarak ekonomik olarak gelirlerinin artmasına neden olurken, göçlerin azalmasında da etken rol oynamaktadır.

Ülkemizin coğrafi özellikleri, iklimsel değerleri, zengin bitki örtüsü, tarımsal alanları ve tarihi yapısı düşünüldüğünde kırsal turizm için çok uygun bir coğrafi yapı ve kültürel varlığa sahip olduğu görülmektedir. Hem kırsal alanların gelişimine katkı sağlamak, hem de bölgesel yoğunlaşmaları azaltmak amacıyla kırsal turizm uygulamalarına devlet tarafından destek verilmesi ve yeni destinasyonların oluşturulması için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Elazığ ili, Doğu Anadolu bölgesinde, bozulmamış doğal yapısı, kültürel değerleri ve birçok medeniyete ev sahipliği yaparak oluşturduğu köklü tarihi geçmişiyle bölgede dikkat çekmekte olan önemli bir kent durumundadır. İsmi bolluk ve bereket anlamına gelen Elazığ (El' azık); Fırat ırmağının çizdiği büyük yay içerisinde kalmakta, sulak ve verimli bir ova üzerinde bulunmaktadır. Hem kentsel hem de kırsal hayat için yaşam alanı sunmakta olan Elazığ, köy yaşamının doğallığı, tarım alanları, flora ve faunası, mesire

alanları, mağaraları, doğal sit alanları gibi doğanın tadına varılabileceği yerlerinin dışında, balıkçılık, avlanma, kayak, su sporları, tırmanma ve yürüyüş gibi birçok aktiviteye olanak veren bir şehir konumundadır. İklimsel değerleri incelendiğinde, baraj yapımından önce karasal iklime sahip olan ilin, Keban barajının kurulmasından sonra yer yer Akdeniz iklimi özelliği gösterdiği görülmektedir. Geniş mera ve çayırları ile hayvancılığa, verimli ovaları ile de tarımsal faaliyetlere uygun olan il, bozulmamış, doğallığını koruyan yapısı ile kırsal turizmin uygulanabilmesi için gerekli olan birçok bileşene sahip durumda olduğunu söyleyebiliriz.

Kırsal turizm uygulamalarında gerekli olan kırsal, doğal alanların dışında, bölgede yaşamını sürdüren yerel halk da en önemli faktörler arasındadır. Yerel halkın uğraş alanları, misafirperverliği, kırsal turizm kapsamında gelebilecek yerli veya yabancı turistlere bakış açısı, kısacası; diğer kültürler ile etkileşimi, bölgede kurulması düşünülen bir kırsal turizm tesisinin, işletmesinin, karar aşamasında veya yapıldıktan sonraki gelişim sürecinde önemli rol oynamaktadır. Bu amaçla yapılmış olan tez çalışmasında Elazığ ilinde kırsal alanlarda yaşamını devam ettiren yerel halka ve konu hakkında bilgisi olabilecek paydaşlara (çeşitli yerel yönetim çalışanları), sorular yöneltilmiş ve alınan cevapların analiz edilmesi ile bölgenin kırsal turizm potansiyeli belirlenmeye çalışılmıştır.

Yerel Halk ve Yerel Yönetim Çalışanları İle Ortak Yapılan Mülakat Bulgularına Göre Sonuçlar;

Elazığ ilinin gelen turist sayısına göre altyapı açısından yeterli donanımına sahip olduğunu söylemekle beraber gelen turist sayısında yaşanabilecek bir artış sonrasında altyapı ve donanımının yeterli olamayacağını vurgulamak gerekmektedir. Bölgeye gelen misafirler yerli ve yabancı uyruklu olarak nitelendirildiğinde, eski zamanlarda Ermenilerin de yaşadığı bilinmekte olan Elazığ'da, gelen yabancı uyruklu turistlerin birçoğunu Ermenilerin oluşturduğu, bölgeye seyahat eden ve konaklama yapan misafirlerin çoğunluğunu ise yerli turistlerin oluşturduğu görülmektedir.

Bölge halkının bir bölümü turizme ve gelen turistlere ilgisiz kalırken, çoğunluğun misafirperver bir yapıda olduğu gözlenmiştir. Yerel halkın bir kısmının turizme karşı önyargılı olduğu, bölgeye gelen/gelecek olan turistlerin, özellikle genç nüfusu olumsuz etkileyeceği, yaşam tarzlarını ve sahip oldukları sosyo-kültürel değerleri bozacağını düşündükleri görülmüştür.

Elazığ göç alan ve veren bir il durumundadır. Yakın illerden ve son dönemde Suriye den gelen göçmenler ucuz iş gücü oluşturarak, bölgede yaşamını sürdüren yerel halkın ekonomik gelirlerinin azalmasına neden olmuştur. İlin aldığı bu göçlerin sonucunda ekonomik zarara uğrayan halk, özellikle genç nüfus, büyük şehirlere göç ederek yaşamlarına gittikleri yerde devam etmeyi tercih etmişlerdir. Halk yaşanan bu göçlerden rahatsız olduğunu belirtirken, asıl rahatsız oldukları konunun göç alınmasından kaynaklanmadığı, bölgede yeni yatırımların yapılmaması, iş olanaklarının yaratılmaması ve bu yüzden de alınan göçlerin neticesi ile var olan iş imkânlarının azalması ve sonucunda da işsizlik, göç gibi sorunların meydana gelmesinden kaynaklandığını dile getirmişlerdir.

Kırsal turizm uygulamalarının yapılması ile bölgede yaşanan göç sorununun da önemli ölçüde önüne geçileceği düşünülmektedir. Kariyerlerini mecburi sebeplerden dolayı doğup büyüdüğü topraklarda yapmak yerine başka şehirlerde sürdürmeyi planlayan gençlerin kırsal turizm sayesinde bölgede kalarak, geçimini sağlamaya devam edeceği ortak yargılar arasındadır. Bölgede yapılacak bir kırsal turizm girişimi için manevi olarak ellerinden gelen bütün yardımları yapacağını belirten yerel halk, maddi olarak bir destek gerekirse, imkânlarının elverişsizliği nedeni ile yardımcı olamayacaklarını dile getirmişlerdir.

Kırsal turizme sıcak bakmakta olan yerel halk, yapılacak bu tür uygulamaların ekonomik ve kültürel açıdan kendilerine yarar sağlayacağını düşünmektedir. Kırsal turizm faaliyetlerinin yapılmaya başlanması ile bölgeye gelen turistlere doğal köy ortamının konaklama, yeme-içme gibi imkânlarını sunmanın dışında, tarımsal faaliyetlerine ortak ederek, ürettikleri ürünleri ile unutulmaya yüz tutmuş yöresel el işlerini pazarlayarak gelirlerini arttırmak istemektedirler. Aynı zamanda bölgeye gelecek turistler ile yapacakları kültürel

alışverişten memnuniyet duyacaklarını, kuracakları dostluklar sayesinde kırsal turizmin devamlılığının sağlanması konusunda yardımcı olacaklarını belirtmişlerdir.

Elazığ ilinin çekicilik unsurları, altyapı olanakları ve yerel halkın bakış açısı doğrultusunda kente kurulabilecek kırsal turizm işletmelerinin, hazar gölü çevresi olan Sivrice ilçesi ve köylerinde veya merkeze en yakın köylerinden Şahinkaya köyünde kurulmasının diğer ilçe ve köylere göre daha uygun olduğu kanısına varılmıştır. Hazar gölü çevresinin avantajı, bölgenin turistik işletmelere sahip olması, bölge halkının turistik faaliyetlere alışmış bir durumda olması iken, Şahinkaya köyü, merkeze yakınlığı, hiçbir turistik faaliyet görmemiş olmasından dolayı yıpranmamış, bozulmamış doğal yapısı ve misafirperver yerel halk ile bölgede yapılacak kırsal turizm faaliyetleri için dikkat çekici bir destinasyon konumundadır.

5. 2. Öneriler

- ✓ Elazığ ili Doğu Anadolu bölgesinde gerek konumu gerek kültürel yapısı ile dikkat çekmekte olan önemli şehirlerimizden biridir. Bölgenin sahip olduğu tarihi ve doğal güzellikleri gelecek kuşaklara bozulmadan aktarılabilmesi için yerel halkın bu değerlere sahip çıkması, yetkili makamların ise, gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.
- ✓ Yerel halkın kırsal turizm konusunda yeterli derecede bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Konu hakkında yetkisi olan devlet makamlarınca yerel halka öncelikle turizm ve dâhilinde kırsal turizm hakkında eğitim verilmeli, halk konu hakkında bilinçlendirilmelidir.
- ✓ İlin kırsal turizm için sunabileceği arz kaynaklarının envanteri yapılarak, sürdürülebilir turizm çerçevesinde girişimciler tarafından yapılacak yatırımlar ile değerlendirilmelidir.
- ✓ Kırsal bölgelerde yaşayan halka ekonomik olarak fayda sağlamanın dışında bölge tanıtımına da faydası olabileceği düşünülen, unutulmaya

yüz tutmuş yöresel el işlerini devam ettirmeleri için gerektiği takdirde eğitim ve teşvik verilmeli, ürettikleri yöresel ürünleri pazarlamalarında yardımcı olunmalıdır.

- ✓ Kırsal alanlarda yaşamını devam ettiren halka pansiyonculuk hakkında bilgi verilmeli bu konuda evini, odasını konaklamaya açmak, yatırım yapmak isteyenler, özellikle reklam ve pazarlama aşamaları başta olmak üzere her konuda desteklenmelidir.
- ✓ Yörede bulunan eski yapılar restore edilerek, konaklama tesislerine, yöresel yemeklerin sunulup, yöresel el işlerinin satışının da yapılabileceği pansiyonlara, çiftlik evlerine dönüştürülerek kırsal turizme hizmet edebilecek yapılar haline getirilmelidir.
- ✓ Bölgede bulunan seyahat işletmeleri, yeme içme tesisleri, kaplıcalar, termal turizm işletmeleri ile ortak girişimlerde bulunarak kırsal turizm faaliyetleri için tur düzenlemeleri ve böylece ilin tanıtımına da katkıda bulunmaları istenmelidir.
- ✓ Elazığ'da Uluslararası Hazar Su Sporları Şenliği adı altında her sene Temmuz ayında Sivrice Hazar Gölü'nde şenlik faaliyetleri düzenlenmektedir. Aynı dönemde komşu illerden Tunceli'de de "Munzur Doğa ve Kültür Festivali" düzenlenmektedir. Bu festivaller kapsamında, bölgeye birçok yerli ve yabancı turist gelmektedir. Festival döneminde yöresel yemekler, el işleri ve üretimi yapılan ürünler satışa sunulmalı, bölgenin tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.
- ✓ İlin turistik ilçesi olarak bilinen, Hazar gölü çevresinde bulunan ve hazar baba dağına yakın bir konumda olan "Sivrice" ilçesinin kırsal turizm kaynakları belirlenmeli, yürüyüş ve spor alanları ile bilinen hazar baba dağı ile sivrice ilçesi arasına kırsal turizme hizmet edebilecek, doğa ile uyumlu yeme içme ve dinlenme tesisleri kurulmalıdır.

- ✓ Yerel halkın birçoğunun kırsal turizm kapsamında verilen hibe ve teşvik programlarından habersiz olduğu görülmüştür. Bu konuda halkı haberdar etmek için yerel yönetimlerle halk arasındaki iletişimin güçlendirilmesi ve işbirliği oluşturulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Ahipaşaoğlu, Suavi ve Çeltek, Evrim (2006). Sürdürülebilir Kırsal Turizm. Editör: İrfan Arıkan, Ankara: Gazi Kitabevi.

Aikaterini, Gousiou, Ioannis, Spilanis, and Thanazis, Kizos (2001). Is agrotourism “Agro” or “Tourism”? Evidence from agrotourist holdings in Lesvos, Greece. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 12, ss.6-22.

Akça, Hasan (2006). —Assessment Of Rural Tourism İn Turkey Using Swot Analysisll. *Journal Of Applied Sciences*, 6 (13), pp. 2837-2839.

Akpınar, E. ve Bulut Y. (2010), “Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Ekoturizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları”, III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi 20-22 Mayıs Cilt: 4, s.1575-1594

Akyol, Ceyhun, Güner, Sinan, Oğan, Yener, Aydın, Ekrem, Yüce, Rahime ve Uluyurt, Tuncay (2014). Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi – Artvin İli Arhavi İlçesi Örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (1), ss.249-271.

Albayrak, Aslı (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay yayıncılık.

Artuğer, Savaş, Özkoç, Gökhan, Kendir, Hakan (2013). Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) Çiftliklerinin Pazarlanması ve Tanıtılması İçin Öneriler: *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, ss. 1-5

Avcıkurt, Cevdet ve Köroğlu, Özlem (2008). *Kırsal Turizm*. Necdet Hacıoğlu ve Cevdet Avcıkurt (Editör). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*, ss. 61-82, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Ayaz, Nurettin, Yeşiltaş, Murat ve Türkmen, Fatih (2012). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22), ss.103-112.
- Aydın, Oğuz (2012). AB’de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye’de Kırsal Turizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23), ss. 39-46.
- Björk, Peter (2000), Ecotourism from a Conceptual Perspective, an Extended Definition of a Unique Tourism Form, *International Journal Of Tourism Research*, Vol: 2, pp.189-202.
- Briedenhann, Jenny, Wickens, Eugenia (2004). Tourism Routes as a Tool for the Economic Development of Rural Areas—Vibrant Hope or Impossible Dream? , *Tourism Management*, Vol: 25, pp. 71-79.
- Bojnec, S. (2006). Tourism Development in Rural Areas, http://oega.boku.ac.at/fileadmin/user_upload/Tagung/2006/06_Bojnec_tourism.pdf, Erişim Tarihi: 26.10.2014.
- Catalino, Alejandro Herrera and Lizardo, Magdalena (2004). Agriculture, Environmental Services and Agro-Tourism in the Dominican Republic, *eJADE electronic Journal of Agricultural and Development Economics*, Vol: 1, No: 1, pp.87-116.
- Çeken, Hüseyin, Dalgın, Taner ve Çakır, Neşe (a) (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2 (2), ss.11-16.
- Çeken, Hüseyin, Uyar, Metin ve Dalgın, Taner (b) (2012). Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği. *Turizm & Araştırma Dergisi*, 1 (1), ss. 1-30.
- Demircioğlu, Güzin (1993). Kırsal Turizm nedir? *Anatolia Turizm ve Çevre Kültürü Dergisi*, Cilt: 4, Sayı:5, Ankara 1993.

- Deveci, Bilal, Türkmen, Serkan ve Avcıkurt Cevdet (2013). Kırsal Turizm İle Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 3 (2), ss. 29-34.
- Dimitrovski, D. D., Todorovich, A. T., & Valjarevich, D. (2012). Rural tourism and regional development: Case study of development of rural tourism in the region of Gruža, Serbia. Procedia Environmental Sciences, 14, pp.288-297.
- Emiroğlu, Begüm Dilara (2013), Kazdağı Yöresinde Yaşayan yerel Halkın Kırsal Turizme Bakışının Değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri Örneği. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Erdoğan, Süleyman (2011), Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü. Türk İade Dergisi, 471, ss. 198-204.
- Eren, Ramazan ve Aybek, Nevzat (2012). Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2 (2), ss.43-47.
- Ertuna, Bengi, Güney, Sibel, Güven, Özlem ve Aydemir, Nilay (2012). Yerel Halkın Kırsal Turizm Gelişimine Katılma İsteğini Etkileyen Unsurlar: Kastamonu Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 2 (2), ss.59-66.
- Esengün, K., H. Akça ve M. Sayılı. "Kırsal Alanların Kalkındırılmasında Kırsal Turizmin Rolü, Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Yayını." Ekin Dergisi 11 (2001): 81-91.
- Etikan, Sema ve Çukur, Tayfun (2011). Kırsal Turizm Faaliyetlerinin Çomakdağ-Kızılağaç Köyü El Sanatları Üzerine Etkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, Sayı: 8, ss.1-15.

- Fleischer, Aliza ve Felsenstein, Daniel (2000). Support For Rural Tourism Does it Make a Difference. *Annals of Tourism Research*, Vol. 27, No. 4, pp. 1007-1024
- Gökalp, D. Duran, Yazgan, E. Murat (2013). Kırsal Peyzaj Planlamada Agroturizm ve Agriturizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 15 (24): 25-29, 2013
- Gülcan, Bilgehan (2004). Macera Turizminin Kapsamı ve Macera Turizminde Kaza Riski: Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 ss. 18-38.
- Gürlek, T. Bilgehan (2002). Swot Analizi. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu, Tüside, Gebze.
- İlban, O. Mehmet, Köroğlu, Ahmet, Bozok, Düriye (2008). "Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Gönen Örneği", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl:7 Sayı:13 Bahar 2008 s.105 -129
- Kadanalı, Esra ve Yazgan, Şekip (2012). Kırsal Turizmin Ekonomik Sosyal ve Çevresel Etkileri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 14 (23): 97-100, 2012
- Kahraman, Nüzhet ve Türkay, Oğuz (2004). *Turizm ve Çevre*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karafakı, Filiz Çetinkaya ve Yazgan, Murat E. (2012). Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), ss.55-58.
- Kaypak, Şafak (2012). Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*,
- Kesici, Mustafa (2012). Kırsal Turizme Olan Talepte Yöresel Yiyecek ve İçecek Kültürünün Rolü. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23): 33-37

- Kesici, Mustafa (2012). Kırsal Turizme Olan Talepte Yöresel Yiyecek ve İçecek Kültürünün Rolü. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (23), ss. 33-37.
- Kılıç, Burhan, Kurnaz, Alper (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği. İşletme Araştırmaları Dergisi, Yıl:2 Sayı:4 39-56
- Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013). Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, ss. 1-215.
- Kodaş, Davut ve Eröz, Sibel Sü (2012). Kırsal Turizm İle Kültürel Turizmin Bütünleşmesi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (22), ss.169-174.
- Kozak, N., Kozak, A.M. ve Kozak, M. (2001). Genel Turizm İlkeler-Kavramlar. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köroğlu, Ahmet ve Köroğlu, Özlem, (2006), Kırsal Turizmin Yöre Kalkınmasındaki Rolü: Buldan Yöresi Kırsal Turizm Potansiyeli, Buldan Sempozyumu, pp:236.
- Küçükaltan, Derman (1997).Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm. 7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi, 1. Kitap, İzmir 20-22 Ekim, Pro-Ofset Matbaacılık, İzmir, s. 212.
- Küçükaslan, Nazife (2006) Özel İlgi Turizminde Niş Pazarlamanın Yeri, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi Yıl:2 Sayı:2
- Lo, May-Chiun, Songan, Peter, Mohamad, Abang Azlan and Yeo, Alvin W. (2013b). Rural Tourism and Destination Image: Community Perception in Tourism Planning, The Macrotheme Review A multidisciplinary journal of global macro trends, Vol: 2, No: 1, pp.102-118.
- Lo, May-Chiun, Songan, Peter, Ramayah, T., Yeo, Alvin W. and Nair, Vikneswaran (2013a). Rural Tourism Development. Industry's

Perspectives on Sustainable Tourism, DOI: 10.7763/IPEDR, Vol: 65. No: 3, pp. 14-18.

Mair, Heater, Donald, Reid, Wanda, George, Jim Taylor (2001). Planning For Growth? Re-thinking the Rural Tourism Opportunity. Canadian Society Of Extension, p: 1-5.

Morgül, Şükran Mercan (2006). Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği, Trakya Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

OECD, Tourism Strategies And Rural Deveopment, Organisation For Economic Co-Operation And Development, Paris-1994. <http://www.oecd.org/industry/tourism/2755218.pdf> Erişim tarihi: 29.10.14

Özbey, Funda Rana. "Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Turizm Kalkınması." Anadolu Üniversitesi, İİBF Dergisi 1 (2002): 68-84.

Özdemir, Servet (2012). Kırsal Kalkınmada Kırsal Turizmden Yararlanma Olanakları: Gökçeada Örneği. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (23), ss.19-21.

Özgen, Nurettin (2010). Doğu Anadolu Bölgesinin Doğal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Planlamaya Yönelik Öneriler. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7 (1), ss. 1386-1416.

Özkan, Emin (2007). Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim ve Siyaset Bilim(Kent ve Çevre Bilimler) Anabilim Dalı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Öztürk, Yüksel ve Yazıcıoğlu, İrfan (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma: Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 ss.183-195.

- Ramakrishna, H. (2012). Karnataka Tourism Policy 2009-14: A Pro-Poor Tourism, ZENITH International Journal of Multidisciplinary Research, 2 (7), 130-148.
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi, (12): 1-13.
- Soykan, Füsün (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 10 (1), ss.67-75.
- Soykan, Füsün (2000). Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 11, ss. 21-33.
- Soykan, Füsün (2006). Avrupa'da Kırsal Turizme Bakış Açısı ve Kazanılan Deneyim. II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, ss. 71-87, Balıkesir, 20-22 Nisan.
- Şafak, İ. (2003). Türkiye'de Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, (2): 133-148.
- Şerefoğlu, Coşkun (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007- 2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler, T. C. Tarım Ve Köy İşleri Bakanlığı Dış İlişkiler Ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Türkiye de av turizmi <http://www.tarihiyerlerimiz.net/2013/01/turkiyede-av-turizmi.html> Erişim tarihi: 12.11.14.
- Torres, R. M. Skillicorn, P. Ve Nelson, V. (2011). Community Corporate Joint Ventures: An Alternative Model for Pro-Poor Tourism Development. Tourism Planning & Development, 8 (3), 297-316.
- Usta, Öcal (2008). Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım. Ankara: Detay Yayıncılık

- Uçar, Metin (2010). Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi Ve Fethiye Örneği. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Uçar, Metin, Çeken, Hüseyin, Ökten, Şevket (2010). Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma (Fethiye Örneği). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ulusal Kırsal Kalkınma stratejisi (2006). Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, ss. 1-41.
- Usman, Efe Emre ve Akkaya, Dilvin Hazal (2012). Yayla Turizmi ve Konaklama Mekânları Üzerine Bir İnceleme: Yalova Delmece Yaylası: Kırsal Turizm Sempozyumu 20-22 Eylül 2012 Aksaray.
- Uygur, Selma ve Akdu, Uğur (2009). Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım ve Ekoturizmin Kavramsal Açından İrdelenmesi. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, (1) ss. 143-166.
- Ün, Emre, Tutar, Filiz, Tutar, Erdinç ve Erkan, Çisil (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği. International Conference On Eurasian Economies, ss.345-350.
- Wilson, Suzanne, Fessenmaier, Daniel R., Fessenmaier, Julie, Van Es, John C. (2001). Factors for Succes in Rural Tourism Developement, Journal of Travel Research, Vol:40, No:2, p: 132-138.
- Yallagöz, Tuba Dila (2010). Alternatif Bir Turizm Türü Olarak Kırsal Turizm: Çanakkale Bölgesi Ayvacık Yöresi Uygulaması. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.
- Yılmaz, Gülay Özdemir ve Gürol, Neşe Kafa (2012). Balıkesir İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (23), s.s.23-32.
- Yosmaoğlu, N.ve Engin, F. (2003). Bolu ili gelişme planı Hizmetler sektörü. www.bolu.gov.tr.

Yücel, Cengiz (2002). Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm, Türsab Ar-Ge Departman, Nisan, 2002.

Zurnacı, Nedim (2012). Kırsal Turizm de; Girişimcilik ve Örgütlenme. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14 (23), ss. 65-70.

<http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=324621> Erişim Tarihi: 14.12.14

http://destinationerciyes.com/?page_id=6 Erişim Tarihi: 11.12.14

<http://elazig.net.tr/cografi-konum> Erişim Tarihi: 09.12.14

<http://kurumsal.kultur.gov.tr/turkiye/elazig/turizmaktiviteleri/hazarbaba-dag-doga-yuruyusu> Erişim Tarihi: 14.12.14

<http://tr.wikipedia.org/wiki/EI%C3%A2z%C4%B1%C4%9F> Erişim tarihi: 09.12.2014

http://tr.wikipedia.org/wiki/Harput_Kalesi Erişim Tarihi: 11.12.14

<http://web.firat.edu.tr/ursi/index.asp?gb=elazig> Erişim Tarihi: 12.12.14

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=120943> Erişim Tarihi: 15.12.14

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=69417> Erişim Tarihi: 11. 12. 14

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=93710> Erişim Tarihi: 14.12.14

<http://www.ajans23.com/hazarbaba-dag-doga-yuruyusu/6742/> Erişim Tarihi: 15.12.14

<http://www.ajans23.com/hazar-golu-su-sporlari-ve-denizcilik-egitim-merkezi-oluyor/3973/> Erişim Tarihi: 15.12.14

http://www.ben1gezginim.com/yer_tanitimleri/elazig/harput-mesiresi-elazig.html Erişim Tarihi: 13.12.14

<http://www.cografya.gen.tr/tr/elazig/ekonomi.html> Erişim Tarihi: 11.12.14

<http://www.cografya.gen.tr/tr/elazig/iklim.html> Erişim Tarihi: 09.12.2014

http://www.edenturkiye.org/elazig_hazar.html Erişim Tarihi: 12.12.14

<http://www.ekonomist.com.tr/sarap-bagi-kurma-hayalleri-haberler/4876.aspx>
Erişim Tarihi: 14.12.14

<http://www.elazig.bel.tr/elazig.php?CID=30> Erişim tarihi: 09.12.2014

<http://www.elazig.bel.tr/elazig.php?CID=39> Erişim Tarihi: 13.12.14

<http://www.elazig.bel.tr/elazig.php?CID=43> Erişim Tarihi: 13.12.14

<http://www.elazig.gov.tr/p309-elazigin-tarihi.html> Erişim Tarihi: 09.12.14

<http://www.elazig.gov.tr/p312-elazig-cografik-konum.html> Erişim tarihi:
09.12.2014

<http://www.elazig.gov.tr/p321-camii-ve-turbeler.html> Erişim Tarihi: 12.12.14

<http://www.elazig.gov.tr/p327-elazig-harpuz-mutfagi-yoresel-yemekler.html>
Erişim Tarihi: 15.12.14

<http://www.elazig.gov.tr/p350-hazarbaba-kayak-merkezi.html> Erişim Tarihi:
11.12.14

[http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/TR,58563/arkeoloji-ve-etnografya-
muzesi.html](http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/TR,58563/arkeoloji-ve-etnografya-muzesi.html) Erişim Tarihi: 11.12.14

<http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/TR,58576/dabakhane.html> Erişim Tarihi:
13.12.14

<http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/TR,58584/sportif--olta-balikciligini.html>
Erişim Tarihi: 14.12.14

<http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/TR,58585/yaban-hayati.html> Erişim tarihi:
14.12.14

http://www.elaziz.net/elazig_yemek.htm Erişim Tarihi: 15.12.14

- <http://www.elaziz.net/resmibilgi/turizm.htm#Zafran> Erişim Tarihi: 13.12.14
- <http://www.e-tarih.org/sayfam.php?m=teser&id=521> Erişim Tarihi: 12.12.14
- <http://www.golankoyu.com/?pnum=42&pt=GOLAN+KAPLICASI+%C5%9E%C4%B0FA+DA%C4%9EITİYOR> Erişim Tarihi: 13.12.14
- <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/15059294.asp> Erişim Tarihi: 14.12.14
- <http://www.kaplicazamani.com/kaplicalar.asp?durum=dt&icr=100&-Elazig-ilindeki-tum-kaplicalar> Erişim Tarihi: 13.12.14
- <http://www.kayakmerkezleri.net/elazig-hazarbaba-kayak-merkezi-tanitimi-ve-resimleri/comment-page-1> Erişim Tarihi: 11.12.14
- <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,10009/elazig-magaralari.html> Erişim Tarihi: 11.12.14
- <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,10177/kis-sporlari-turizm-merkezlerine-iliskin-genel-bilgiler.html> Erişim Tarihi: 13.11.2014
- <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,11475/genel-tanimlar.html> Erişim Tarihi: 05.12.2014.
- <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9873/akarsu-turizmi.html> Erişim Tarihi: 12.11.14
- <http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/elazig/genelbilgiler> Erişim Tarihi: 11.12.2014
- <http://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/elazig/kulturenvanteri/kale-hamami> Erişim Tarihi: 13.12.14
- <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43363/elazig-muzesi-mudurlugu.html> Erişim Tarihi: 11.12.14
- http://www.mared.gen.tr/haber_detay.asp?haberID=2783 Erişim Tarihi: 13.12.14
- <http://www.neredekal.com/blog/circir-selalesi/> Erişim Tarihi: 11.12.14

http://www.opalay.com.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=76 Erişim Tarihi: 12.11.14

<http://www.otelelazig.com/tag/hoca-hasan-hamami> Erişim Tarihi: 13.12.14

<http://www.paylastr.org/elazig/150590-elazig-ilindeki-hamamlar.html> Erişim Tarihi: 13.12.14

<http://www.paylastr.org/elazig/150590-elazig-ilindeki-hamamlar.html> Erişim Tarihi: 14.12.14

<http://www.sabah.com.tr/turizm/2014/08/26/harput-kalesi-gun-yuzune-cikiyor> Erişim Tarihi: 11.12.14

<http://www.saglikturizmi.gov.tr/tr/termal-turizm-bolgeleri.php> Erişim tarihi: 06.12.14

<http://www.tgdturkey.com/tr/elazig/aktiviteler/keban-ve-karakaya-baraj-golleri.html> Erişim Tarihi: 15.12.14

<http://www.turizmguncel.com/haber/macera-turizminde-dunyanin-en-iyi-sekiz-ulkesi-h1392.html> Erişim Tarihi: 30.11.14

<http://www.turizmtrend.com/foto-galeri/elazig-hazar-golu/524/sayfa-8/> Erişim Tarihi: 12.12.14

http://www.turkcebilgi.com/hazar_g%C3%B6l%C3%BC Erişim Tarihi: 12.12.14

<http://www.turkiyesulakalanlari.com/hazar-golu-elazig/> Erişim Tarihi: 12.12.14

<http://www.yemekkulturu.net/elazigin-meshur-yoresel-yemekleri.html> Erişim Tarihi: 15.12.14

http://www.zaman.com.tr/sehir_elazigin-tarihi-ve-turistik-yerleri_604697.html Erişim Tarihi: 12.12.14

<http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/ELAZIG.pdf> Erişim Tarihi: 19.03.2015

<http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/TR,58505/tarihce.html> Erişim Tarihi:
19.03.2015

<http://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=ELAZIG#sfB> Erişim Tarihi: 20.3.2015

<http://www.tuik.gov.tr/iller/ELAZIG.pdf> Erişim Tarihi: 20.03.2015

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Latrans-Turkey_location_Elaz%C4%B1%C4%9F.svg

<http://www.cografya.gen.tr/tr/elazig/turizm.html> Erişim Tarihi: 25.03.2015

<http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/TR,58606/istatistikler.html> Erişim Tarihi:
25.03.2015

<http://wikimapia.org/18038760/tr/Harput-Kalesi> Erişim Tarihi: 02.04.15

<http://www.circirselalesi.com/default.asp?sayfa=kat&id=5> Erişim Tarihi:
02.04.15

http://www.salgit.com/turkiye-resimleri/elazig-harput-buzluk-magaralari_1053.html Erişim Tarihi: 02.04.15

<http://www.varbak.com/resmi/cip-baraj%C4%B1-manzaras%C4%B1-1> Erişim
Tarihi: 02.04.15

<http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9857/isletme-belgeli-tesisler.html> Erişim
Tarihi: 02.04.15

*Ek 1. Mülakat Soruları***MÜLAKAT SORULARI****Yerel halk ve Yerel Yönetim Çalışanlarına Yönelik Sorular**

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz:
3. Mesleğiniz:
4. Eğitiminiz:
5. Elazığ altyapı açısından turizm sektörü için yeterli donanıma sahip midir?
6. Elazığ halkı bölgeye gelen turistlere yeterli önemi göstermekte midir? Bölgeye gelen yabancılara karşı misafirperverlik düzeyi nasıldır?
7. Turistler Elazığ'a neden gelmektedir? Bu kapsamda ilin çekicilik unsurları nelerdir?
8. Yerel halk için turistlerin yerli veya yabancı uyruklu olması olumlu veya olumsuz bir bakış açısı oluşturmakta mıdır?
9. Elazığ'daki konaklama tesisleri gelen turistler için sayı ve donanım olarak yeterli midir?
10. Elazığ'ın göç durumu nasıldır? Kırsal turizm faaliyetleri göç durumunu sizce nasıl etkileyecektir?
11. Bölgede kırsal turizm faaliyetlerinin yapılması ve gelişmesi sonucunda oluşabilecek olumlu ve olumsuz etkiler nelerdir?

12. Kırsal turizmin uygulanabilirliği açısından doğal bozulmamış yapı, tarımsal ve hayvansal faaliyetler ve bölge halkının misafirperverliği gibi ana unsurlar göz önüne alındığında, bölgede kırsal turizm için en uygun ilçe, köy neresidir?
13. Elazığ'da kırsal turizm faaliyeti yapılmasına destek verir misiniz ya da bu alanda yatırım yapmayı düşünür müsünüz? Bu konuda eğitim verilse katılmayı ister misiniz?

Sadece Yerel Halka Yönelik Sorular

1. Elazığ a gelen turistlere tarım, hayvancılık ve bölgeye özgü geleneksel işler hakkında bilgi verip, tecrübelerinizi paylaşır mısınız?
2. Elazığ a gelen turistlerin tarım, hayvancılık ve bölgeye özgü geleneksel işlerinizde size yardım etmesini ister misiniz?
3. Elazığ a gelen turistleri yaşam alanınıza dâhil edip, evinizi veya bir odanızı paylaşıp konaklamaya açar mısınız?
4. Bölgede üretimi yapılan tarımsal ve hayvansal ürünler değerinde alınıp satılmakta mıdır?
5. Yöreye özel el sanatları var mıdır? Varsa bunları turistlere öğretmek ve yaptıkları ürünleri onlara satarak para kazanmayı düşünür müsünüz?
6. Yöreye özgü ürünleri (pestil, orcik, pekmez vb.) bölgeye gelen yerli veya yabancı turistlere pazarlamak ister misiniz?

